

**UCHWAŁA NR XXX/139/2026
RADY GMINY W PIONKACH**

z dnia 27 marca 2026 r.

**Rada Gminy Pionki
w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pionki
na lata 2026-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy o samorządzie gminnym (tj. Dz.U.2025 poz. 1153 z późn. zm.) art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U.2025 poz. 1214 z późn. zm.) Rada Gminy Pionki uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pionki na lata 2026 - 2030 w brzmieniu określonym w Załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Pionki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Katarzyna Mróz

Załącznik nr 1 do
Uchwały Rady Gminy Pionki
nr XXX/139/2026
z dnia 27.03.2026r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030 w Gminie Pionki

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	6
Charakterystyka Gminy	6
Dane demograficzne	7
Mieszkalnictwo	8
Opieka zdrowotna	9
Placówki oświatowe	10
Organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej	14
Bezpieczeństwo publiczne	16
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej	19
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	20
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	21
Ubóstwo	23
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	24
Bezrobocie	26
Bezradość opiekuńczo – wychowawcza	27
Uzależnienia	30
Przemoc domowa	33
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W UJĘCIU BADAŃ ANKIETOWYCH – 2025	36
Wnioski i podsumowanie z przeprowadzonych badań	37
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	45
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	46
Analiza SWOT	46
CZĘŚĆ PROGRAMOWA	49
Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	50
Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii	60
Źródła finansowania	61

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako „działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie”¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym Pionki jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategie rozwiązywania problemów społecznych, zgodnie z art. 17 ustawy o pomocy społecznej, mają dotyczyć programów pomocy społecznej, profilaktyki, a także rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w danej społeczności. Celem strategii jest integracja osób, rodzin przejawiających problemy, a także dążenie do zmiany negatywnych sytuacji występujących w społeczeństwie².

Artykuł 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej, w tym określenia zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

² Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (dalej: Ustawa o pomocy społecznej), art. 17.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych, podstawowych części:

- a) diagnostycznej,
- b) analitycznej,
- c) programowej.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera informacje o jednostce oraz diagnozę konkretnych problemów społecznych z przywołaniem danych empirycznych. Część analityczna porządkuje informacje, które udało się zgromadzić na etapie diagnozy. Część programowa koncentruje się na działaniu w sferze pomocy społecznej na pięciu celach strategicznych, którym odpowiednio przyporządkowaliśmy dziewięć celów operacyjnych wraz z kierunkami działań, które stanowią podstawę do opracowania konkretnych działań lub zadań, czyli sprecyzowanych przedsięwzięć, zaplanowanych do realizacji³.

W strategii zakładamy, że w perspektywie najbliższych pięciu lat będziemy wspierać osoby potrzebujące pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu, doskonalić system wsparcia. Będziemy też propagować zdrowy styl życia oraz dobre relacje, a także wspólnie budować wizerunek pomocy społecznej – w oparciu o wiedzę, profesjonalizm i solidarność społeczną.

Strategia została opracowana na lata 2026-2030. Będzie realizowana poprzez programy dotyczące m.in.: ochrony i wsparcia rodzin i osób z niepełnosprawnościami, ochrony zdrowia psychicznego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, profilaktyki zachowań ryzykownych i uzależnień.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pionki na lata 2026-2030 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Wśród dokumentów, których założenia wpływają na kierunki działań w obszarze polityki społecznej, należy wymienić przede wszystkim:

- 1) Strategia Demograficzna 2040;
- 2) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- 3) Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- 4) Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- 5) Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;

³ *Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podręcznik metodyczny. Część praktyczna*, Lublin 2021, s. 15- 16.

- 6) Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035;
- 7) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
- 8) Krajowy Plan Odbudowy;
- 9) Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ.

Wśród ustaw, które zostały uwzględnione w strategii rozwiązywania problemów społecznych jako podstawy prawne, należy wymienić przede wszystkim:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) ustawa o samorządzie gminnym,
- 3) ustawa o samorządzie powiatowym,
- 4) ustawa o pomocy społecznej,
- 5) ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- 6) ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- 7) ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 8) ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- 9) ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 10) ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 11) ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- 12) ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 13) ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia,
- 14) ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 15) ustawa o ekonomii społecznej,
- 16) ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- 17) ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- 18) ustawa Prawo oświatowe.

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na obszarze Gminy, a także wskazanie sposobów rozwiązania bądź ograniczenia ich wpływu na jakość życia mieszkańców.

CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Charakterystyka Gminy

Gmina Pionki należy do większych pod względem powierzchni gmin w powiecie radomskim – obejmuje obszar 231 km² i według stanu na 31 grudnia 2021 r. liczyła 9 862 mieszkańców. Tworzy ją 35 miejscowości wiejskich zlokalizowanych wokół miasta Pionki. Ma charakter typowo rolniczy, jednak jedynie około 30% powierzchni gruntów jest faktycznie użytkowanych rolniczo, natomiast znaczną część zajmują rozległe kompleksy leśne Puszczy Kozienickiej, wchodzące w skład Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

Rolnictwo pozostaje podstawowym kierunkiem rozwoju gminy, przy czym istnieją sprzyjające warunki do rozwoju drobnego przemysłu rolno-spożywczego oraz działalności wytwórczej opartej na zasobach drewna. Walory przyrodnicze Puszczy Kozienickiej stwarzają również potencjał dla rozwoju agroturystyki oraz infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej. Dodatkowym atutem gminy jest korzystne położenie komunikacyjne – przez jej teren przebiega linia kolejowa łącząca region m.in. ze Skarżyskiem-Kamienną, Dęblinem, Lublinem, Łukowem oraz Terespołem.

Najstarsze ślady osadnictwa na obszarze dzisiejszej Gminy Pionki sięgają czasów prehistorycznych. W 1835 roku na terenie Jedlni odkryto pozostałości dawnego osadnictwa, w tym spalone szczątki ludzkie, fragmenty broni oraz monetę z wizerunkiem cesarza Antoninusa, co potwierdza wczesną obecność człowieka na tych ziemiach. Kolejne stanowiska archeologiczne zidentyfikowano w rejonach miejscowości Poświętne, Jaśce, Laski, Mireń, Sucha oraz Czarna.

W okresie nowożytnym obszar gminy zyskał na znaczeniu dzięki przebiegającym przez niego szlakom handlowym prowadzącym w kierunku Wisły. Sprzyjało to rozwojowi osadnictwa i powstawaniu trwałych struktur wiejskich. W tym czasie ukształtowały się najstarsze miejscowości Gminy Pionki, takie jak Jedlnia, Sucha, Augustów i Suskowola.

Na terenie Gminy Pionki występuje bogactwo krajobrazowe i atrakcje naturalne, które sprzyjają rekreacji na świeżym powietrzu, turystyce pieszej oraz rowerowej. Obszar gminy położony jest w malowniczych terenach Puszczy Kozienickiej, bogatych w lasy, doliny i ścieżki prowadzące przez rozległe kompleksy zieleni, co czyni go atrakcyjnym miejscem dla miłośników aktywnego wypoczynku.

Dla mieszkańców i odwiedzających przygotowano ścieżki piesze i trasy spacerowe, umożliwiające poznawanie okolicznych lasów, ciekawych punktów widokowych oraz

historycznych i przyrodniczych zakątków. Szlaki te są zróżnicowane pod względem długości i trudności, dzięki czemu odpowiadają zarówno osobom wybierającym spokojne przechadzki, jak i bardziej wymagającym wędrówkom.

Gmina Pionki to również trasy rowerowe, które prowadzą przez urokliwe wsie, leśne dukty oraz tereny otwarte, łącząc walory przyrodnicze z funkcją rekreacyjną i turystyczną. Trasy rowerowe sprzyjają aktywnemu spędzaniu czasu w plenerze oraz promocji zdrowego stylu życia, a ich przebieg pozwala na poznawanie lokalnej fauny, flory i krajobrazu w sposób bezpieczny i dostępny dla rodzin, młodzieży i dorosłych.

Sieć ścieżek pieszych i tras rowerowych stanowi ważny element przestrzeni publicznej Gminy Pionki, wspierając ofertę turystyczno-rekreacyjną oraz zachęcając do korzystania z zasobów naturalnych i uroków miejscowej przyrody.

Dane demograficzne

W latach 2022–2024 liczba mieszkańców Gminy Pionki systematycznie się zmniejszała – z 9 841 osób w 2022 r. do 9 744 osób w 2024 r. Spadek ten dotyczył zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Liczba kobiet obniżyła się z 4 953 w 2022 r. do 4 900 w 2024 r., natomiast liczba mężczyzn z 4 888 do 4 844. Dane te wskazują na utrzymujący się trend depopulacyjny, który może mieć znaczenie dla planowania lokalnych polityk społecznych i usług publicznych.

Liczba mieszkańców Gminy Pionki	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem:	9841	9781	9744
w tym kobiet:	4953	4920	4900
w tym mężczyzn:	4888	4861	4844

Źródło: USC 2025 Pionki

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Pionki na dzień 31.12.2024 r. wskazuje, że największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym, zarówno wśród kobiet (2 796), jak i mężczyzn (3 239). W wieku przedprodukcyjnym znajduje się łącznie 1 766 osób, z niewielką przewagą mężczyzn nad kobietami. Z kolei w wieku poprodukcyjnym wyraźnie dominują kobiety (1 248) w porównaniu do mężczyzn (641).

Liczba mieszkańców Gminy Pionki (31.12.2024 r.)	w wieku przedprodukcyjny m	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
Ogółem:			
w tym kobiet:	856	2796	1248
w tym mężczyzn:	910	3239	641

Źródło: USC 2025 Pionki

Warunki życia w gminie są bezpośrednio determinowane przez jej rolniczo-osadniczy charakter oraz specyficzną strukturę demograficzną. Analiza danych pozwala na wskazanie kluczowych obszarów wpływających na jakość życia.

Z wyraźną dominacją mężczyzn w wieku produkcyjnym wiąże się konieczność dywersyfikacji lokalnego rynku pracy. Warunki życia rodzin zależą tu w dużej mierze od stabilności zatrudnienia w sektorach tradycyjnie męskich (przemysł, budownictwo, rolnictwo). Wyzwaniem pozostaje aktywizacja zawodowa kobiet oraz stworzenie warunków sprzyjających powrotowi osób młodych po zakończeniu edukacji.

Stosunkowo niska liczba osób w wieku przedprodukcyjnym sprawia, że utrzymanie wysokiego standardu placówek oświatowych staje się wyzwaniem logistycznym i finansowym. Jednocześnie, dla zapewnienia dobrych warunków życia młodym rodzinom, kluczowe jest utrzymanie dostępności świetlic i zajęć pozalekcyjnych, które niwelują różnice w dostępie do kultury między miastem a wsią.

Wysoka liczebność grupy w wieku poprodukcyjnym (zwłaszcza kobiet, które statystycznie częściej pozostają samotne w gospodarstwach domowych) wyznacza kierunek rozwoju usług społecznych.

Istotnym elementem jakości życia jest poczucie bezpieczeństwa i więzi sąsiedzkie. W obliczu niekorzystnych trendów demograficznych, strategia powinna kłaść nacisk na tworzenie miejsc aktywności lokalnej (np. kluby seniora, koła gospodyń wiejskich), które zapobiegają izolacji społecznej, szczególnie w grupach o najwyższym ryzyku marginalizacji.

Mieszkalnictwo

Gmina realizuje politykę mającą na celu zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców. Głównym zadaniem tej polityki jest pomoc rodzinom, które nie są w stanie samodzielnie zapewnić sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Podstawą realizacji tych działań jest posiadanie przez gminę własnego zasobu mieszkaniowego.

W Gminie Pionki liczba mieszkań utrzymuje się na stałym poziomie – w latach 2022–2024 funkcjonowało łącznie 6 lokali. Spośród nich większość stanowią mieszkania komunalne, których jest 5, natomiast jedno mieszkanie pełni funkcję socjalną. Do 2023 roku nie odnotowano osób oczekujących na przydział mieszkań, jednak w 2024 roku pojawiła się jedna osoba oczekująca zarówno na mieszkanie komunalne, jak i socjalne. Dane te wskazują na stabilną strukturę zasobów mieszkaniowych przy niewielkim, pojawiającym się zapotrzebowaniu na mieszkania w gminie.

Mieszkalnictwo w Gminie Pionki	2022	2023	2024
Liczba mieszkań:	6	6	6
w tym mieszkań komunalnych	5	5	5
w tym mieszkań socjalnych	1	1	1
Lista oczekujących na mieszkanie komunalne	0	0	1
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	0	0	1

Źródło: USC 2025 Pionki

Opieka zdrowotna

Opieka zdrowotna stanowi jeden z fundamentów funkcjonowania każdej społeczności lokalnej – jej dostępność, jakość i różnorodność bezpośrednio wpływają na jakość życia mieszkańców. Dobrze zorganizowany system zdrowotny umożliwia nie tylko leczenie chorób, ale także ich skuteczną profilaktykę, wspieranie zdrowego stylu życia oraz wczesne wykrywanie zagrożeń zdrowotnych. Istotne jest zapewnienie równych szans dostępu do usług medycznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych.

Na terenie Gminy Pionki funkcjonują placówki ochrony zdrowia zapewniające mieszkańcom dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, zarówno w ramach publicznego systemu finansowanego przez NFZ, jak i w sektorze prywatnym.

Do podstawowych ośrodków podstawowej opieki zdrowotnej należą:

- **Przychodnia Centrum w Poświętnem** – realizująca świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz lokalnej społeczności,
- **Przychodnia „Zdrowie” filia w Suskowioli** – oferująca podstawowe świadczenia medyczne; filia w Czarnej zaprzestała działalności w 2024 r., a świadczenia zostały przeniesione do innych placówek.

Gmina Pionki jest również objęta obszarem działania większych instytucji zdrowotnych zlokalizowanych w mieście Pionki, które oferują szeroki zakres usług medycznych:

- **Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach** – publiczny szpital z oddziałami diagnostycznymi, leczniczymi i rehabilitacyjnymi,
- **NZOZ Medyk** – niepubliczny zakład opieki zdrowotnej oferujący usługi medyczne POZ,
- **NZOZ ZDROWIE** – przychodnia świadcząca usługi medyczne,
- **Centrum Sp. z o.o. Przychodnia,**
- **Promedica Centrum Medyczne,**
- **Zakład Opiekuńczo-Leczniczy SPZZOZ** – placówka zapewniająca długoterminową opiekę i wsparcie dla pacjentów wymagających stałej opieki medycznej.

Dostęp do tych podmiotów zapewnia mieszkańcom gminy możliwość korzystania z podstawowej opieki lekarza rodzinnego, porad specjalistycznych, diagnostyki oraz usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych, co istotnie wpływa na lokalny system ochrony zdrowia.

Placówki oświatowe

Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy pełnią niezwykle istotną rolę w życiu lokalnej społeczności, będąc nie tylko przestrzenią nauki i rozwoju, ale także miejscem budowania więzi międzyludzkich, integracji międzypokoleniowej oraz kultywowania tradycji. Ich obecność i działalność wpływają pozytywnie na różne grupy mieszkańców – od najmłodszych po seniorów – przyczyniając się do tworzenia zrównoważonego i spójnego społeczeństwa.

W przypadku dzieci i młodzieży placówki oświatowe oferują przede wszystkim dostęp do wysokiej jakości edukacji, która stanowi fundament przyszłych sukcesów zawodowych i osobistych. To tutaj młodzi mieszkańcy zdobywają wiedzę, rozwijają umiejętności i uczą się funkcjonowania w społeczeństwie. Równie ważne są jednak działania wykraczające poza tradycyjny program nauczania – zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, warsztaty tematyczne czy konkursy, które umożliwiają uczniom rozwijanie pasji, odkrywanie talentów i kształtowanie tożsamości. Dzięki temu szkoły stają się nie tylko miejscem obowiązku, ale także przestrzenią samorealizacji, budowania relacji i rozwijania kompetencji społecznych.

Placówki kulturalne, takie jak, biblioteki czy świetlice wiejskie, odgrywają również ważną rolę w codziennym życiu mieszkańców. Są one otwarte na lokalną społeczność i oferują bogaty program wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych. Dorośli i seniorzy mogą uczestniczyć w spotkaniach tematycznych, wykładach, warsztatach

rękodzielniczych, zajęciach ruchowych. Tego typu aktywności nie tylko wzbogacają wiedzę i umiejętności, ale również sprzyjają przeciwdziałaniu samotności i wykluczeniu społecznemu, wspierają aktywne starzenie się i umożliwiają rozwijanie nowych pasji oraz zainteresowań. Dla wielu osób starszych to również okazja do podzielenia się doświadczeniem i mądrością życiową z młodszymi pokoleniami, co dodatkowo umacnia więzi międzyludzkie.

Warto również podkreślić, że placówki oświatowe i kulturalne coraz częściej dostosowują swoją ofertę oraz infrastrukturę do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dzięki odpowiednim udogodnieniom architektonicznym, technicznym oraz programowym, osoby z różnymi ograniczeniami mają możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Tego typu inkluzywność jest niezwykle ważna – nie tylko z perspektywy sprawiedliwości społecznej, ale również jako wyraz troski o wspólnotę, w której każdy ma swoje miejsce.

Instytucje te pełnią również ważną funkcję w zakresie budowania lokalnej tożsamości i pielęgnowania tradycji. Organizacja wydarzeń okolicznościowych, świąt, festynów czy wystaw tematycznych pozwala mieszkańcom uczestniczyć w kulturze regionu, poznawać lokalne dziedzictwo i przekazywać je kolejnym pokoleniom. W ten sposób placówki oświatowe i kulturalne stają się naturalnym łącznikiem między przeszłością a przyszłością – promując jednocześnie wartości wspólnotowe i nowoczesne podejście do rozwoju społecznego.

Rola placówek oświatowych i kulturalnych w Gminie ma charakter wielowymiarowy. Wspierają one nie tylko proces edukacyjny i rozwój osobisty, ale również odgrywają kluczową rolę w integracji społecznej, budowaniu relacji międzyludzkich oraz wzmacnianiu tożsamości lokalnej. Dzięki nim Gmina może funkcjonować jako społeczność otwarta, aktywna i solidarna, w której każdy mieszkaniec – niezależnie od wieku, sprawności czy sytuacji życiowej – może znaleźć przestrzeń dla siebie, rozwijać swoje możliwości i współtworzyć życie publiczne.

Na terenie **Gminy Pionki** funkcjonuje siedem placówek oświatowych – w tym pięć szkół podstawowych oraz dwa zespoły szkolne.

Szkoły działające w gminie:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w **Augustowie**
- Publiczna Szkoła Podstawowa w **Czarnej**
- Publiczna Szkoła Podstawowa w **Jaroszkach**

- Publiczna Szkoła Podstawowa w **Laskach**
- Publiczna Szkoła Podstawowa w **Suchej**
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w **Jedlni**
- Publiczny Zespół Szkół w **Suskowoli**

Nazwa placówki	Rok szkolny 2022/2023	Rok szkolny 2023/2024	Rok szkolny 2024/2025
	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów
Publiczne Przedszkole w Suskowoli	25	25	24
Publiczne Przedszkole w Jedlni	91	93	84
Razem	116	118	108

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZOiS gmina Pionki

Nazwa placówki	Rok szkolny 2022/2023		Rok szkolny 2023/2024		Rok szkolny 2024/2025	
	Szkoła podstawo- wa-liczba uczniów	Oddział przedszko- lny-liczba uczniów	Szkoła podstawo- wa-liczba uczniów	Oddział przedszko- lny-liczba uczniów	Szkoła podstawo- wa-liczba uczniów	Oddział przedszko- lny-liczba uczniów
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Augustowie	33	10	35	5	35	5
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Czarnej	103	38	100	40	106	36
Publiczna Szkoła Podstawowa im.						

Jana Kochanowskiego w Jaroszkach	51	16	49	15	56	13
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Jedlni	178	-	172	-	194	-
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Laskach	83	22	75	22	70	18
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Suchej	50	11	48	7	37	7
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suskowi	125	15	131	17	148	15
Razem	623	112	492	106	646	94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZOiS gmina Pionki

Gmina Pionki zapewnia szeroki dostęp do edukacji na poziomie podstawowym przedszkolnym poprzez sieć rozproszonych placówek oświatowych. Pomimo ogólnego spadku liczby dzieci w wieku przedszkolnym, liczba uczniów szkół podstawowych wykazuje tendencję wzrostową w wybranych rejonach. Kluczowym zadaniem strategicznym pozostaje wyrównywanie szans edukacyjnych w mniejszych placówkach oraz utrzymanie dostępności oddziałów przedszkolnych jako elementu wspierającego aktywność zawodową rodziców.

Głównym wyzwaniem w perspektywie strategicznej jest nasilająca się dysproporcja demograficzna. Podczas gdy w wybranych miejscowościach, obserwuje się stabilizację lub wzrost liczby uczniów, mniejsze placówki mogą w przyszłości mierzyć się z problemem wysokich kosztów utrzymania przy malejącej liczbie podopiecznych. Wymaga to

elastycznego zarządzania infrastrukturą, aby zapobiegać wykluczeniu edukacyjnemu mieszkańców mniejszych sołectw.

Żłobek „Miodowy Kącik” w Suskowi

Gmina Pionki realizuje ważną inwestycję społeczną – budowę żłobka „Miodowy Kącik” w miejscowości Suskowola, która odpowiada na potrzeby rodzin z małymi dziećmi i stanowi przełomowy krok w rozwoju lokalnej infrastruktury opieki nad dziećmi do lat 3 co umożliwi zapewnienie opieki 40 najmłodszym dzieciom w dwóch oddziałach.

Planowane **otwarcie żłobka ma nastąpić w 2026 r.**, co istotnie zwiększy lokalną dostępność profesjonalnej opieki nad dziećmi i wesprze powrót rodziców na rynek pracy.

Żłobek „Miodowy Kącik” ma stanowić bezpieczną, przyjazną przestrzeń, w której wykwalifikowany personel zapewni opiekę i wsparcie rozwojowe najmłodszym członkom społeczności Gminy Pionki, a jednocześnie będzie realnym wsparciem dla rodzin i ich aktywności zawodowej.

Organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej

Organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej pełnią istotną rolę w systemie wsparcia społecznego gminy, uzupełniając działania instytucji publicznych. Ich działalność opiera się na aktywności obywatelskiej, zaangażowaniu lokalnych liderów i wolontariuszy, co pozwala szybko reagować na potrzeby mieszkańców oraz inicjować działania profilaktyczne, edukacyjne i integracyjne.

Działania tych podmiotów obejmują pomoc, opiekę, aktywizację i integrację społeczną – wspierają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, seniorów, rodziny w trudnej sytuacji, osoby z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzież. Dzięki elastyczności, dobrej znajomości lokalnego środowiska oraz partnerskiej współpracy z samorządem, organizacje te stanowią kluczowy element polityki społecznej gminy, przyczyniając się do wzmacniania więzi społecznych, solidarności i rozwoju wspólnoty.

Na terenie Gminy Pionki aktywnie funkcjonują organizacje pozarządowe, które uzupełniają działania samorządu w obszarze integracji społecznej, kultury, sportu, zachowania dziedzictwa lokalnego oraz wsparcia grup wymagających pomocy. Zgodnie z gminnym wykazem organizacji pozarządowych działających lokalnie, w gminie obecne są m.in. stowarzyszenia o profilu społecznym, edukacyjnym, kulturalnym i sportowym, podejmujące inicjatywy na rzecz mieszkańców poszczególnych sołectw i całej gminy. Współpraca gminy z NGO odbywa się poprzez organizacje projektów lokalnych.

Poniżej przedstawiono **wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Pionki**. Zestawienie ma charakter informacyjny i prezentuje nazwy organizacji wraz z adresami ich siedzib, bez danych kontaktowych i personalnych.

Nazwa organizacji
Stowarzyszenie Jedlnia
Gminny Klub Sportowy „Królewscy” Jedlnia
Kolo Gospodyń w Augustowie
Krasna XXI Stowarzyszenie Mieszkańców Krasnej Dąbrowy
Gminny Klub Sportowy Legion Suskowola
Stowarzyszenie Orkiestra Boni Angeli
Zespół „Królewskie Źródła”
Kolo Gospodyń Wiejskich w Jedlni „Jedlianianki”
Kolo Gospodyń Wiejskich w Zalesiu „rękoDZIELNE Babki”
Kolo Gospodyń Wiejskich w Janusznie „ZAGOŹDŹONKI”
Kolo Gospodyń Wiejskich „Sielski Zakątek” Działki Suskowolskie
Kolo Gospodyń Wiejskich „Dworzanki” w Suskowi
Kolo Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Jaścach „Zgrana Ekipa J&K”
Kolo Gospodyń Wiejskich w Czarnej nad Zagożdżonką
Kolo Gospodyń Wiejskich „Młynareczki” w Jaroszkach
Kolo Gospodyń Wiejskich „Aktywne Laski”
Kolo Gospodyń Wiejskich „BIELINKI” w Bielinach
Stowarzyszenie „Puszcza Nie Odpuszcza”
Stowarzyszenie „PrzystańMy Razem”
Stowarzyszenie Integracyjne na rzecz Osób Zdrowych i Niepełnosprawnych „Artystyczni Razem”
Kolo Gospodyń Wiejskich „Panowie i Panie Stokowianie” w Stokach

Źródło: USC 2025 Pionki

Istotnym elementem kapitału społecznego gminy są także lokalne kluby sportowe oraz inicjatywy środowiskowe promujące aktywność fizyczną dzieci, młodzieży i dorosłych. Kluby te prowadzą zajęcia treningowe, organizują wydarzenia sportowe i wspierają rozwój zainteresowań młodych mieszkańców, stanowiąc alternatywę dla zachowań ryzykownych.

Przykładem rozwoju sportu oddolnego jest powstawanie nowych stowarzyszeń i klubów o charakterze sportowym na terenie gminy.

Wzmacnianie współpracy gminy z organizacjami społecznymi i klubami sportowymi jest ważnym kierunkiem polityki lokalnej, gdyż podmioty te pełnią funkcje profilaktyczne, integracyjne, wychowawcze i prozdrowotne, odpowiadając na realne potrzeby mieszkańców.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne obejmuje całokształt działań, środków i instytucji mających na celu ochronę mieszkańców przed zagrożeniami, które mogą zakłócać ich codzienne funkcjonowanie, poczucie stabilności i spokoju. To stan, w którym jednostki oraz wspólnoty lokalne mogą żyć i działać zgodnie z przyjętymi normami prawnymi, społecznymi i obyczajowymi – bez obawy o swoje życie, zdrowie, mienie czy godność.

Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego jest jednym z kluczowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Obejmuje ono zarówno działania prewencyjne, jak i reagowanie na sytuacje kryzysowe, współpracę z policją, strażą pożarną, strażą miejską, a także wspieranie inicjatyw obywatelskich i lokalnych form samoorganizacji w tym obszarze. Samorządy mogą również podejmować działania w zakresie monitoringu przestrzeni publicznych, poprawy infrastruktury oświetleniowej, rewitalizacji zaniedbanych obszarów czy tworzenia bezpiecznych przestrzeni rekreacyjnych, które sprzyjają integracji mieszkańców i ograniczają czynniki ryzyka.

Na wzrost poziomu bezpieczeństwa wpływają także działania o charakterze pośrednim, realizowane w ramach innych obszarów polityki lokalnej. Są to m.in. inicjatywy w zakresie edukacji, wychowania i profilaktyki, które kształtują postawy obywatelskie i społeczne już od najmłodszych lat. Znaczenie ma również dostępność do opieki zdrowotnej, wsparcia psychologicznego, instytucji pomocowych czy placówek socjalnych, które odpowiadają na potrzeby osób w kryzysie.

Ważną rolę odgrywa także walka z przyczynami przestępczości i problemów społecznych, takimi jak uzależnienia od alkoholu czy narkotyków, przemoc domowa, bezrobocie czy ubóstwo. Kompleksowe podejście do bezpieczeństwa publicznego zakłada zatem nie tylko przeciwdziałanie skutkom zagrożeń, lecz również usuwanie ich źródeł poprzez politykę społeczną, edukacyjną i gospodarczą.

Współczesne rozumienie bezpieczeństwa publicznego uwzględnia też elementy bezpieczeństwa psychicznego i emocjonalnego – takie jak przeciwdziałanie mowie nienawiści, dyskryminacji czy wykluczeniu – które wpływają na to, jak mieszkańcy

postrzegają swoje otoczenie i relacje społeczne. Dlatego działania Gminy w tym zakresie powinny być zintegrowane, wielopłaszczyznowe i oparte na współpracy z mieszkańcami oraz organizacjami społecznymi.

Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) na terenie Gminy Pionki stanowi kluczowy element lokalnego systemu bezpieczeństwa i ochrony przeciwpożarowej, działając na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia mieszkańców oraz środowiska. Strażacy-ochotnicy prowadzą działania ratowniczo-gaśnicze w przypadku pożarów, klęsk żywiołowych, wypadków drogowych i innych zagrożeń oraz uczestniczą w akcjach zapobiegawczych i edukacyjnych zgodnie z obowiązującymi przepisami o ochronie przeciwpożarowej i statutem swojej organizacji.

Na terenie naszej gminy w poszczególnych sołectwach funkcjonuje kilka jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym jednostki w Czarniej, Jedlni, Jaroszkach, Laskach i Suchej, które aktywnie współpracują z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej oraz organami samorządowymi w zakresie działań ratowniczych i prewencyjnych.

Działania ochotników obejmują nie tylko udział w akcjach ratowniczych, ale także udział w szkoleniach, ćwiczeniach i wydarzeniach edukacyjnych oraz współorganizowanie lokalnych przedsięwzięć społecznych. Ponadto jednostki OSP są aktywne w zakresie promocji bezpieczeństwa na rzecz mieszkańców gminy, w tym organizowania kursów pierwszej pomocy oraz spotkań otwartych dla społeczności lokalnej.

Funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej w Pionkach i jednostek ochotniczych w sołectwach jest wspierane przez samorząd oraz społeczność lokalną, co przekłada się na stałe podnoszenie gotowości operacyjnej, doposażanie jednostek oraz wzmacnianie potencjału ratowniczego na obszarze gminy.

Na terenie Gminy Pionki bezpieczeństwo publiczne zapewnia przede wszystkim Komisariat Policji w Pionkach, który realizuje zadania z zakresu ochrony porządku publicznego, przeciwdziałania przestępczości oraz reagowania na sytuacje zagrożenia. Policja prowadzi działania prewencyjne, interwencyjne i profilaktyczne, w tym w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz przeciwdziałania przemocy. Jednostka współpracuje z samorządem, szkołami i innymi instytucjami, wspierając lokalne inicjatywy na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

Dane Policji z terenu Gminy Pionki wskazują, że w latach 2023–2024 odnotowano znaczącą liczbę interwencji związanych z naruszeniem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości. W 2024 roku zauważalny jest spadek liczby mandatów w porównaniu do roku

2023, przy jednoczesnym wzroście liczby zastosowanych pouczeń. Może to świadczyć o częstszym stosowaniu działań o charakterze prewencyjnym oraz edukacyjnym wobec sprawców wykroczeń.

Interwencje związane z alkoholem i narkotykami	2023	2024
Liczba mandatów za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości	240	167
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości	15	37

Źródło: KP Pionki

W latach 2023–2024 na terenie Gminy Pionki odnotowano przypadki zakłócania porządku publicznego popełniane pod wpływem alkoholu lub narkotyków, przy czym w 2024 roku ich liczba była niższa niż w roku poprzednim. Jednocześnie nie stwierdzono przestępstw popełnionych przez nieletnich pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Przestępstwa pod wpływem alkoholu/narkotyków	2023	2024
Zakłócanie porządku publicznego - wykroczenia	74	62
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem	0	0

Źródło: KP Pionki

W analizowanym okresie najczęściej odnotowywanym rodzajem przestępstw na terenie gminy były kradzieże oraz uszkodzenia mienia, które stanowiły największą część wszystkich zdarzeń. Znacznie rzadziej występowały pobicia, co wskazuje na relatywnie niski poziom przestępczości przeciwko zdrowiu i życiu. Nie odnotowano natomiast przypadków kradzieży z włamaniem.

Ogólne statystyki przestępstw (z podziałem na rodzaje):	
Kradzieże	47
Pobicia	6
Uszkodzenie mienia	44
Inne: kradzież z włamaniem	0

Źródło: KP Pionki

W latach 2023–2024 na terenie Gminy Pionki odnotowano zmienną liczbę przestępstw związanych ze znęcaniem się nad rodziną, przy czym w 2023 roku nastąpił wyraźny wzrost takich spraw, a w 2024 roku ich liczba uległa istotnemu obniżeniu. Liczba przestępstw dotyczących gróźb karalnych utrzymywała się na zbliżonym poziomie we wszystkich

analizowanych latach. W kategorii innych przestępstw, takich jak rozpijanie małoletnich czy uchylanie się od alimentów, widoczny jest spadek liczby spraw w latach 2023–2024. We wszystkich kategoriach liczba spraw wszczętych, stwierdzonych i zakończonych była tożsama, co świadczy o sprawnym prowadzeniu postępowań.

Przestępstwa wszczęte/stwierdzone/zakończone na terenie Gminy Pionki	2022			2023			2024		
	w	s	z	w	s	z	w	s	z
Znęcanie się nad rodziną	17	17	17	20	20	20	9	9	9
Groźby karalne	6	6	6	5	5	5	6	6	6
Inne (np. rozpijanie małoletniego, uchylanie się od alimentów)	8	8	8	5	5	5	5	5	5

Źródło: KP Pionki

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei Gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych wskutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie Gminy Pionki zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,

- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy domowej,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gmina ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku

z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,

- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

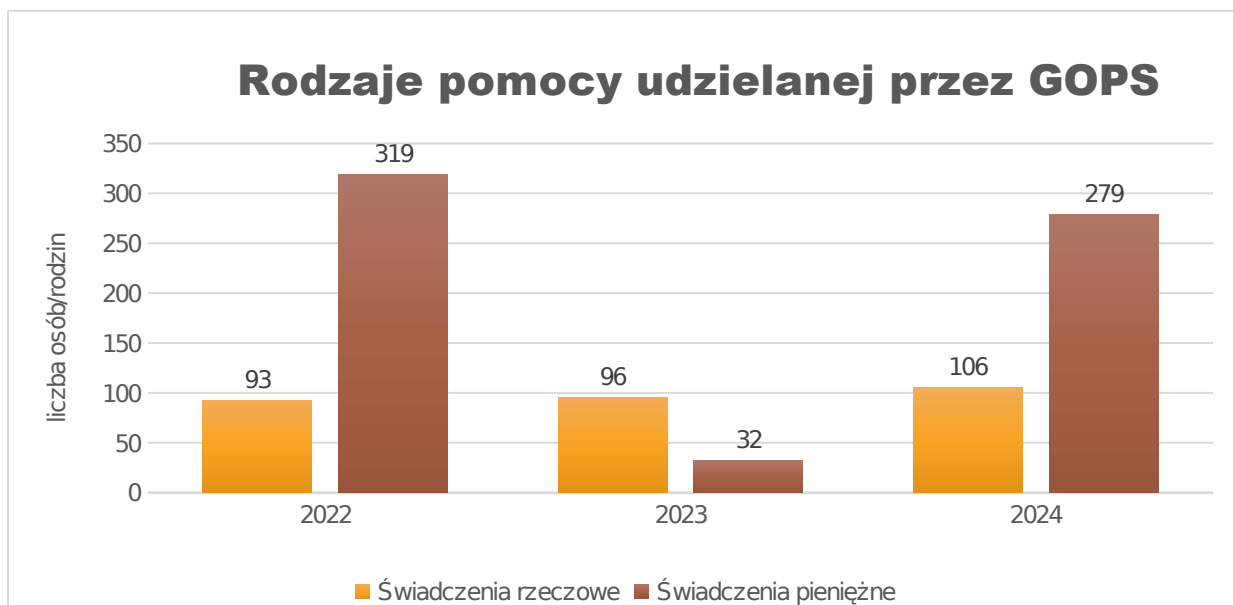
Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

W latach 2022–2024 liczba rodzin objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie systematycznie malała – z 279 rodzin w 2022 roku do 215 w 2024 roku. Pomimo spadku liczby rodzin objętych pomocą, utrzymuje się potrzeba monitorowania sytuacji rodzin zagrożonych uzależnieniami i zapewnienia im wsparcia.

Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba rodzin ogółem	279	259	215

W latach 2022–2024 głównymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie były niepełnosprawność, bezrobocie i ubóstwo. Liczba osób z niepełnosprawnością wzrosła z 60 w 2022 roku do 69 w 2024 roku, co wskazuje na rosnące potrzeby wsparcia tej grupy. Bezrobocie pozostawało na stabilnym poziomie, obejmując około 74–75 osób w analizowanym okresie. Liczba osób objętych pomocą z powodu ubóstwa zwiększyła się z 71 do 77, co może świadczyć o utrzymujących się trudnościach ekonomicznych w niektórych rodzinach. Problemy związane z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą utrzymuje się na stałym poziomie w granicach 23 - 27 osób, podkreślając potrzebę wsparcia w zakresie kompetencji wychowawczych. Liczba osób dotkniętych długotrwałą chorobą utrzymywała się w granicach 37 – 39 osób w całym okresie. W przypadku problemów alkoholowych odnotowano spadek – z 21 do 17 osób, co może świadczyć o skuteczności działań profilaktycznych lub rehabilitacyjnych.

Powody przyznawania pomocy społecznej (liczba osób)			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Niepełnosprawność	60	60	69
Bezrobocie	74	74	75
Ubóstwo	71	71	77
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	23	27	27
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	37	39	37
Alkoholizm	21	21	17

Ubóstwo

Ubóstwo to złożone zjawisko, które oznacza stan trwałego niedoboru środków materialnych i społecznych, uniemożliwiających jednostce lub rodzinie zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych – takich jak wyżywienie, odzież, mieszkanie, edukacja czy opieka zdrowotna. O ubóstwie mówi się nie tylko w kontekście braku dochodu, ale także ograniczenia dostępu do zasobów niezbędnych do godnego życia i uczestnictwa w życiu społecznym.

Przyczyny ubóstwa są wieloczynnikowe i często wzajemnie się przenikają. Może je wywoływać m.in. bezrobocie, niskie wykształcenie, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc domowa, dezorganizacja życia rodzinnego, a także czynniki systemowe, takie jak niewystarczające wsparcie instytucjonalne czy nieskuteczna polityka rynku pracy. Skutkiem ubóstwa bywa marginalizacja społeczna, ograniczenie szans rozwoju dzieci i młodzieży, wzrost ryzyka uzależnień i przestępczości, a także dziedziczenie biedy z pokolenia na pokolenie.

Ubóstwo dotyka najczęściej osoby samotnie wychowujące dzieci, rodziny wielodzietne, osoby starsze i samotne, ludzi z niepełnosprawnościami oraz osoby z niskim poziomem wykształcenia i kwalifikacji zawodowych. Również imigranci, przedstawiciele grup mniejszościowych i osoby dotknięte chorobami przewlekłymi są bardziej narażone na wykluczenie ekonomiczne i społeczne.

Dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, w tym skutki pandemii COVID-19, inflacja oraz rosnące koszty życia, w istotny sposób pogłębiły istniejące nierówności i wpłynęły na wzrost zagrożenia ubóstwem w skali całego kraju.

Analiza danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazuje, że w latach 2022–2024 ubóstwo było istotną przesłanką do udzielania wsparcia rodzinom w trudnej sytuacji życiowej:

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin	2022	2023	2024
Ubóstwo	71	71	77

Warto zwrócić uwagę, że dane liczbowe mogą nie w pełni oddawać rzeczywistą skalę ubóstwa – część rodzin z różnych przyczyn (wstyd, brak wiedzy o dostępnych formach pomocy, niewiara w skuteczność wsparcia) nie zgłasza się po pomoc instytucjonalną. Dlatego tak ważne są działania profilaktyczne, środowiskowe oraz skuteczna diagnoza lokalnych potrzeb.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Długotrwała choroba dotyczy osób, które przez dłuższy czas pozostają pod stałą opieką medyczną z powodu schorzenia o przewlekłym charakterze. Często są to choroby, które nie poddają się całkowitemu wyleczeniu – możliwe jest jedynie łagodzenie ich objawów. W odróżnieniu od niej, ciężka choroba to taka, która bezpośrednio zagraża życiu pacjenta i wymaga intensywnego leczenia lub stałej opieki.

Przy przyznawaniu pomocy społecznej z tytułu długotrwałej choroby, pod uwagę brany jest nie tylko sam fakt istnienia schorzenia, lecz również jego wpływ na codzienne funkcjonowanie osoby ubiegającej się o wsparcie. Znaczenie mają tu m.in. ponoszone koszty leczenia (zakup leków, wizyty u specjalistów), trudności w podjęciu lub utrzymaniu zatrudnienia czy też ograniczenia w samodzielnym funkcjonowaniu.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy – trwale lub okresowo – ogranicza, utrudnia bądź uniemożliwia pełnienie ról społecznych, w tym szczególnie podjęcie pracy zawodowej. Do tej grupy zalicza się także osoby z orzeczoną całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy, jak również dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przed ukończeniem 16. roku życia.

Osoby niepełnosprawne lub przewlekle chore, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i pozbawione są wsparcia ze strony bliskich, mogą uzyskać pomoc w postaci usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, podstawową pielęgnację zgodnie z zaleceniami lekarza oraz w miarę możliwości, umożliwienie kontaktu z otoczeniem.

Z kolei specjalistyczne usługi opiekuńcze są dostosowane do indywidualnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności. Obejmują one m.in. wsparcie w nabywaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, wsparcie w procesie leczenia i rehabilitacji czy pomoc w integracji społecznej i zawodowej. Usługi te świadczą osoby posiadające odpowiednie przygotowanie zawodowe – pracownicy socjalni, psycholodzy, pedagodzy, pielęgniarzy, rehabilitanci czy asystenci osób niepełnosprawnych.

W przypadkach, gdy osoba wymaga całodobowej opieki, której nie da się zapewnić w inny sposób, przysługuje jej prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Placówki te oferują szeroki zakres usług – bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych – dostosowanych do indywidualnych potrzeb mieszkańców, zgodnie ze standardami określonymi w przepisach wykonawczych.

Osobie pełnoletniej, niezdolnej do pracy z powodu niepełnosprawności i spełniającej kryteria dochodowe, przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej. Świadczenie to przysługuje, jeśli:

- dochód osoby samotnie gospodarującej jest niższy niż ustalone kryterium dochodowe dla osoby samotnej,
- dochód osoby oraz dochód na członka rodziny są niższe od kryterium dochodowego obowiązującego na osobę w rodzinie.

W Gminie Pionki kwestie związane z długotrwałymi chorobami oraz niepełnosprawnością należą do jednych z najczęściej zgłaszanych przyczyn, na podstawie których mieszkańcy ubiegają się o wsparcie ze strony systemu pomocy społecznej. Są to problemy, które mają charakter przewlekły, a ich skutki znacząco wpływają na codzienne funkcjonowanie zarówno osób dotkniętych chorobą lub niepełnosprawnością, jak i ich rodzin.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba należą do jednych z najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej w Gminie Pionki. W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności wzrosła od 60 do 69, co wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na tego typu pomoc. Z kolei liczba

rodzin objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby utrzymywała się na stabilnym poziomie w granicach 37- 39 rocznie. Dane te pokazują, że problemy zdrowotne i ograniczona samodzielność życiowa stanowią istotne wyzwanie społeczne wymagające stałego wsparcia instytucjonalnego.

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin	2022	2023	2024
Niepełnosprawność	60	60	69
Długotrwała lub ciężka choroba	37	39	37

Bezrobocie

Bezrobocie definiuje się jako sytuację, w której część osób w wieku produkcyjnym jest gotowa i zdolna do podjęcia pracy, aktywnie jej poszukuje, lecz nie znajduje zatrudnienia. Jest to efekt nierównowagi między podażą siły roboczej a popytem na nią ze strony rynku pracy. Na poziom bezrobocia wpływają zarówno czynniki płacowe, które regulują wielkość zatrudnienia poprzez wysokość realnych wynagrodzeń, jak i czynniki pozapłacowe, które mogą ograniczać zapotrzebowanie na pracowników lub zwiększać liczbę osób gotowych do pracy.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy może sprawić, że osoba bezrobotna zacznie postrzegać swoją sytuację jako stały sposób na życie. Im dłużej trwa brak zatrudnienia, tym większe jest ryzyko, że bezrobotni zaczną akceptować swoje warunki, rezygnując z aktywnego poszukiwania pracy. Taka postawa często prowadzi do obniżenia standardu życia, zwiększenia zależności od pomocy zewnętrznej oraz osłabienia motywacji do zmiany sytuacji. Przedłużający się okres bezrobocia sprzyja również narastaniu problemów społecznych, może przyczyniać się do pojawienia się patologii, a także znacznie ogranicza szanse na ponowne znalezienie zatrudnienia. W efekcie prowadzi to do pogorszenia sytuacji materialnej oraz izolacji społecznej osoby dotkniętej tym problemem⁴.

Bezrobocie pozostaje również jednym z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie Pionki. W latach 2022–2024 liczba rodzin objętych wsparciem z tego powodu trzyma się na stałym poziomie 74 do 75, co wskazuje na utrzymujące się trudności w znalezieniu stabilnego zatrudnienia.

⁴ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin	2022	2023	2024
Bezrobocie	74	74	75

Bezradność opiekuńczo-wychowawcza

W latach 2022–2024 obserwuje się wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej, która waha się pomiędzy — 23 – 27.

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin	2022	2023	2024
Bezradność opiek.-wychowawcza	23	27	27

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów

pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania Gminy i powiatu. Po stronie Gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo – wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie

emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej.

	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba asystentów rodziny	1	1	1
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	12	10	11
W tym liczba dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny	29	20	20

Źródło: opracowanie własne GOPS Pionki.

W latach 2023–2025 liczba asystentów rodziny w Gminie Pionki utrzymuje się na stałym poziomie (1 etat). Świadczy to o ciągłości profesjonalnego wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Liczba rodzin objętych opieką jest stabilna i oscyluje wokół 10–12 gospodarstw domowych rocznie, co przy jednym asystencie pozwala na zachowanie standardów pracy zindywidualizowanej.

Z punktu widzenia strategii, kluczowy jest wskaźnik liczby dzieci objętych wsparciem. W analizowanym okresie asystent docierał średnio do 20–29 dzieci rocznie. Choć liczba ta spadła z 29 (w 2023 r.) do 20 (w 2025 r.), nadal stanowi to istotną grupę młodych mieszkańców, u których dzięki pracy asystenta minimalizowane jest ryzyko umieszczenia w pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza to system opieki nad dziećmi i młodzieżą, którzy z różnych powodów nie mogą pozostać w swoich biologicznych rodzinach. W ramach tego systemu dzieci są umieszczane w instytucjach opiekuńczych, takich jak ośrodki dla nieletnich, czy placówki opiekuńczo-wychowawcze. Tam otrzymują opiekę, wsparcie oraz podstawowe potrzeby życiowe, a także edukację i pomoc psychologiczną. Instytucjonalna piecza zastępcza ma na celu zapewnienie bezpiecznego i odpowiedniego środowiska dla dzieci, które nie mogą być pod opieką swoich rodziców.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w tym:	2023 rok	2024 rok	2025 rok
Rodziny zastępcze	6	5	6
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	3	3	3

Źródło: opracowanie własne GOPS Pionki

Powyższe dane dotyczące pieczy zastępczej stanowią kluczowe uzupełnienie statystyk dotyczących pracy asystenta rodziny. Pozwalają one ocenić skuteczność polityki ochrony dziecka w Gminie Pionki.

Sytuacja w zakresie pieczy zastępczej w Gminie Pionki w latach 2023–2025 charakteryzuje się dużą stabilnością. Łączna liczba dzieci przebywających poza rodziną biologiczną utrzymuje się na stałym poziomie (9 osób w 2023 i 2025 roku). Świadczy to o tym, że mimo trudności demograficznych, gmina skutecznie kontroluje zjawisko kryzysów rodzinnych, nie dopuszczając do jego gwałtownej eskalacji.

W strukturze opieki dominuje rodzinna piecza zastępcza (średnio 6 dzieci) nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi (stała liczba 3 dzieci). Z punktu widzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych jest to zjawisko pozytywne, gdyż formy rodzinne są uznawane za znacznie korzystniejsze dla rozwoju emocjonalnego dziecka i lepiej przygotowują do samodzielnego życia.

W Gminie Pionki obserwuje się stabilny i relatywnie niski poziom wskaźnika deprivacji potrzeb dziecka skutkującej umieszczeniem w pieczy zastępczej. Dominacja rodzinnych form opieki nad instytucjonalnymi oraz stała liczba dzieci w systemie świadczą o efektywnym systemie monitoringu bezpieczeństwa najmłodszych mieszkańców i dobrej współpracy służb społecznych

Uzależnienia

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca

2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych Gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę Gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem miejskiego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na samorząd Gminy na równi z organami administracji rządowej obowiązek kształtowania polityki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 41 ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta Gminy.

W 2024 roku odnotowano spadek liczby takich rodzin do 17, gdy w 2022 i 2023 liczba ta utrzymywała się na takim samym poziomie – 21 rodzin rocznie. Zjawisko to wskazuje na potrzebę dalszych działań profilaktycznych i terapeutycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz wsparcia rodzin dotkniętych tym problemem.

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin	2022	2023	2024
Alkoholizm	21	21	17

Źródło: opracowanie własne GOPS Pionki

W latach 2022–2024 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowała swoje zadania w różnym natężeniu. W 2022 roku odbyło się 12 ogólnych posiedzeń Komisji, 25 posiedzeń podkomisji interwencyjno-motywującej oraz przeprowadzono 23 rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia. W 2023 roku nastąpił wyraźny wzrost liczby ogólnych posiedzeń do 26, przy jednoczesnym spadku posiedzeń podkomisji do 11 oraz zmniejszeniu liczby rozmów motywujących do 14.

W 2024 roku liczba ogólnych posiedzeń wyniosła 17, posiedzeń podkomisji 20, a rozmów motywujących 19, co wskazuje na ponowne wzmocnienie działań interwencyjnych.

W całym analizowanym okresie Komisja nie przeprowadzała kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, natomiast opiniowała lokalizację takich punktów – odpowiednio 4 razy w 2022 roku, 5 razy w 2023 roku i 4 razy w 2024 roku. Liczba wniosków o leczenie odwykowe wyniosła 12 w 2022 roku, spadła do 9 w 2023 roku, a następnie wzrosła do 14 w 2024 roku. Taka sama liczba dotyczyła spraw aktualnie prowadzonych w poszczególnych latach. Równolegle zwiększała się liczba zleceń badań przez biegłych sądowych oraz wniosków kierowanych do sądu – z 2 w 2022 roku, przez 3 w 2023 roku, do 5 w 2024 roku, co znalazło odzwierciedlenie w analogicznej liczbie zakończonych postępowań i przeprowadzonych badań.

GKRPA			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogólne posiedzenia Komisji	12	26	17
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	25	11	20
Przeprowadzono rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	23	14	19
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
Post. opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów	4	5	4
Działalność Komisji interwencyjno-motywującej			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Wniosków o leczenie odwykowe	12	9	14
Obecnie rozpoczętych spraw	12	9	14
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	2	3	5
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	2	3	5
Zakończone postępowania w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez sąd	2	3	5
Przeprowadzone badania przez biegłych sądowych	2	3	5

Źródło: opracowanie własne GOPS Pionki

W latach 2022–2024 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy pozostawała stabilna i nie ulegała zmianom. Sprzedaż alkoholu do spożycia poza

miejszem sprzedaży prowadzona była w sześciu punktach dla każdej z kategorii: do 4,5%, od 4,5% do 18% oraz powyżej 18% alkoholu. Oznacza to równomierny i niezmienny poziom dostępności wszystkich rodzajów napojów alkoholowych w handlu detalicznym.

W zakresie sprzedaży alkoholu do spożycia w miejscu sprzedaży funkcjonował wyłącznie jeden punkt oferujący napoje o zawartości alkoholu do 4,5%. W analizowanym okresie nie odnotowano żadnych punktów sprzedających napoje alkoholowe o mocy powyżej 4,5% do spożycia na miejscu. Taki układ wskazuje na ograniczoną ofertę sprzedaży alkoholu w lokalach gastronomicznych oraz utrzymanie stałych zasad polityki dostępności alkoholu na terenie gminy.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
do spożycia poza miejscem sprzedaży:			
do 4,5%	6	6	6
od 4,5% do 18%	6	6	6
powyżej 18%	6	6	6
do spożycia w miejscu sprzedaży:			
do 4,5%	1	1	1
od 4,5% do 18%	0	0	0
powyżej 18%	0	0	0

Przemoc domowa

W latach 2022–2024 liczba założonych „Niebieskich Kart” w gminie utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z niewielkim spadkiem z 32 w latach 2022–2023 do 30 w 2024 roku. Dane te wskazują na stałą skalę zjawiska przemocy domowej, wymagającą dalszych działań profilaktycznych i interwencyjnych.

Liczba założonych Niebieskich Kart			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem NK	32	32	30

Źródło: opracowanie własne GOPS Pionki

Analiza statystyk z lat 2022–2024 wskazuje na wysoką stabilność liczby zgłaszanych przypadków przemocy domowej, która oscyluje w granicach 30–32 nowych procedur rocznie. Dominującą rolę w inicjowaniu działań ochronnych odgrywa Policja (średnio ponad 90% wszystkich założeń). Świadczy to o wysokiej skuteczności interwencyjnej służb mundurowych, ale jednocześnie wskazuje na fakt, że procedury są najczęściej uruchamiane w sytuacjach kryzysowych, wymagających bezpośredniej interwencji.

Bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Pionki w sferze domowej monitorowane jest głównie poprzez interwencyjne działania Policji, która pozostaje liderem w inicjowaniu procedury Niebieskiej Karty. Wyzwaniem strategicznym na lata 2026-2030 jest zwiększenie zaangażowania sektora oświaty i ochrony zdrowia w proces wczesnej identyfikacji zjawiska przemocy, co pozwoli na szybszą reakcję i objęcie rodzin wsparciem asystenta lub psychologa jeszcze przed wystąpieniem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu.

Instytucje zakładające Niebieskie Karty			
Nazwa instytucji:	Liczba kart 2022	Liczba kart 2023	Liczba kart 2024
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	4	2	2
Policja	28	30	28
Służba Zdrowia	0	0	0
Placówki edukacyjne	0	0	0
GKRPA	0	0	0

Tendencja spadkowa liczby osób doznających przemocy W przeciwieństwie do poprzednich lat, rok 2024 przyniósł wyraźny spadek ogólnej liczby osób, którym udzielono pomocy w związku z przemocą domową (z 72 osób w 2022 r. do 50 osób w 2024 r.). Jest to spadek o blisko 30%, co może sugerować zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych lub wygasanie części długotrwałych procedur.

Liczba dzieci doznających przemocy spadła drastycznie – z 34 w 2022 r. do 13 w 2024 r. To kluczowy wskaźnik sukcesu gminy w obszarze ochrony najmłodszych. Może to być wynik skutecznej pracy asystenta rodziny oraz placówek oświatowych. Mimo ogólnego spadku, liczba kobiet potrzebujących pomocy powróciła do poziomu z 2022 roku (33 osoby). Oznacza to, że kobiety stanowią obecnie aż 66% wszystkich dorosłych osób objętych wsparciem .

Choć liczba rodzin objętych wsparciem nieznacznie spadła (z 32 do 30), to intensywność pracy Zespołu Interdyscyplinarnego wzrosła. W 2024 r. odbyło się 6 spotkań. Świadczy to o bardziej drobiazgowym i częstszym monitorowaniu sytuacji w rodzinach już zdiagnozowanych.

Najbardziej niepokojącym punktem jest całkowity brak (0) osób skierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne. Przy takiej ilości rodzin w systemie, brak pracy ze sprawcą stwarza ryzyko recydywy i sprawia, że pomoc ogranicza się do działań osłonowych dla ofiar, a nie usuwania przyczyn przemocy.

Główną barierą uniemożliwiającą realizację tych oddziaływań jest silna korelacja zjawiska przemocy domowej z uzależnieniem od alkoholu u osób stosujących przemoc. Zgodnie z metodyką pracy ze sprawcami oraz standardami większości programów korekcyjnych, warunkiem koniecznym do ich rozpoczęcia jest zachowanie abstynencji oraz podjęcie terapii uzależnień. Programy korekcyjno-edukacyjne mają na celu zmianę postaw i naukę kontroli emocji, co jest niemożliwe do osiągnięcia u osoby znajdującej się w czynnym ciągu alkoholowym. Sugeruje to konieczność zintensyfikowania działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) w zakresie kierowania wniosków do sądów o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego, co może stać się jedyną drogą do późniejszego włączenia sprawcy w system korekcji postaw przemocowych.

Analiza danych za lata 2022–2024 wskazuje na pozytywny trend spadkowy ogólnej liczby osób doznających przemocy w Gminie Pionki (spadek z 72 do 50 osób), przy czym najsilniejszą dynamikę poprawy odnotowano w grupie dzieci. Jednocześnie obserwuje się wzrost intensywności prac Zespołu Interdyscyplinarnego. Należy dążyć do ściślejszej integracji działań Zespołu Interdyscyplinarnego z GKRPA, aby proces zdrowienia rodziny zaczynał się od skutecznej izolacji sprawcy od alkoholu, co otworzy drogę do dalszej edukacji w zakresie przeciwdziałania przemocy

Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	72	55	50
Kobiety	33	27	33
Mężczyźni	5	7	4
Dzieci (do 18 r.ż.)	34	26	13

Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z przemocą domową:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	4	4	6
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego z powodu przemocy domowej:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	32	32	30
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjno edukacyjne:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	0	0	0

W 2024 roku osobom doznającym przemocy domowej najczęściej udzielano pomocy psychologicznej, z której skorzystało 5 osób. Jedna osoba otrzymała wsparcie materialne, obejmujące m.in. zakwaterowanie lub pomoc żywnościową. Nie odnotowano natomiast przypadków udzielenia pomocy prawnej ani innych form wsparcia.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W UJĘCIU BADAŃ ANKIETOWYCH

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Pionki wśród grup:

- dorośli mieszkańcy;
- dzieci i młodzież szkolna;
- pracownicy instytucjonalni

Wnioski i podsumowanie z przeprowadzonych badań

Mieszkańcy Gminy Pionki:

Badania obejmowały mieszkańców w Gminie Pionki, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział 93 mieszkańców, a w tym 81% kobiet oraz 19% mężczyzn.

- Mieszkańcy Gminy Pionki w badaniu jako najbardziej istotny problem społeczny najczęściej wskazywali uzależnienie od alkoholu, które uzyskało aż 94% wskazań. Niewiele mniej osób – 91% – uznało za poważny problem bezrobocie, natomiast bieda,

ubóstwo oraz przemoc domowa zostały wskazane przez 81% respondentów. Uzależnienia behawioralne takie jak hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie oraz uzależnienie od papierosów znalazły się nieco niżej, choć wciąż zostały uznane za ważne przez 77% uczestników badania.

- Nieco mniej badanych, bo 68%, wskazało na zagrożenie, jakie niesie za sobą przestępczość. Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy uzyskało 65% wskazań jako problemy społeczne, które budzą niepokój w lokalnej społeczności. Zanieczyszczenie powietrza (smog) i cyberprzemoc zostały uznane za istotne przez 58% respondentów, natomiast najniżej w hierarchii zagrożeń społecznych znalazły się zaburzenia odżywiania, które uzyskały łącznie 55% wskazań.
- Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. 35% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała miejsce pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 32% powyżej 18 roku życia. 29% przyznaje, że pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.
- Następnym badanym obszarem była częstotliwość spożywania alkoholu. Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się – 52%, kilka razy w miesiącu – 26% badanych, kilka razy w tygodniu – 6%. 16% w ogóle nie pije alkoholu.
- Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu – 26%, 3-4 porcje alkoholu – 23%, 5-6 porcji alkoholu – 10%, 7, 8 lub 9 porcji – 6%, 3% zaznaczyło odpowiedź 10 i więcej, a 32% nie pije alkoholu.
- Co ważne, 65% badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.
- Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 87% badanych zaznaczyło, iż nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem. Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 71% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”. 74% respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym 48% badanych uważa, że osoby nieletnie nie mają łatwości w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.
- 100% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest

niebezpieczne – 97%. Kolejno, 94% ankietowanych jest zdania, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

- Zapytano mieszkańców również o ich zdanie na temat ilości sklepów i lokali, w których można kupić alkohol. 58% badanych mieszkańców uważa, że jest ich za dużo, 3% twierdzi, że jest ich za mało oraz 39% wskazuje na ich odpowiednią ilość
- 23% respondentów pali regularnie papierosy, 10% pali regularnie e-papierosy, a 6% pali okazjonalnie papierosy i e-papierosy. 61% nie pali w ogóle papierosów.
- Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, to 10% wskazało, że inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy byli już pełnoletni. 29% respondentów przyznało, że pierwszy raz zapalili papierosa w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia oraz 23% badanych pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 6% pomiędzy 9 a 12 rokiem życia. 32% nigdy nie próbowało.
- 39% mieszkańców Gminy Pionki twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. 19% zna jedną osobę, 26% twierdzi, że zna od 2 do 5 osób przyjmujących substancje odurzające, 6% zna od 6 do 10 osób oraz 10% zna ponad 10 osób.
- 26% badanych wskazuje najczęściej na marihuanę, haszysz oraz 16% na amfetaminę. 13% na dopalacze, po 10% na LSD i leki używane w celu odurzenia. 35% nie wie, jakie substancje przyjmują takie osoby oraz 29% nie słyszało o osobach, które przyjmowałyby substancje odurzające.
- 90% respondentów wskazało, że nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.
- Zapytano także badanych o to, czy kiedykolwiek grali w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 87% wskazało, że nie grało nigdy w tego rodzaju gry. Uzależnienie od gier hazardowych jest zatem wśród dorosłych mieszkańców Gminy Pionki na niskim poziomie ryzyka.
- Powody, dla których ludzie grają w gry internetowe to w 100% rozrywka, sposób „na nudę”, 75% ma przecucie, że czeka go duża/ główna wygrana oraz 50% gra, ponieważ chce zasilić domowy budżet, aby mieć więcej pieniędzy na zwykłe codzienne wydatki.
- 91% badanych mieszkańców twierdzi, że można się uzależnić od gier na pieniądze.
- Mieszkańcy Gminy Pionki za najbardziej powszechne problemy społeczne uznają alkoholizm (80%) oraz nikotynizm (81%) – to właśnie te uzależnienia najczęściej określano jako bardzo lub dość powszechne. Sieciologizm również jest postrzegany jako szeroko rozpowszechniony – łącznie 78% badanych oceniło go jako bardzo lub dość

powszechny. Znacznie niżej oceniono zakupoholizm (48%) oraz pracoholizm (45%). Dane te wskazują, że mieszkańcy najczęściej dostrzegają problemy związane z legalnymi i powszechnie dostępnymi używkami oraz technologią, a rzadziej z mniej widocznymi lub tabuizowanymi zjawiskami.

- 77% dostrzega potrzeby realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień.
- Mieszkańcy stwierdzili, że najbardziej potrzebne działania to wsparcie psychologiczne dla rodzin – 33%, warsztaty profilaktyczne dla uczniów – 29%, oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień – 21%.
- 42% mieszkańców Gminy Pionki wskazało, że w ich otoczeniu są osoby doświadczające przemocy domowej oraz 19% nie jest tego pewna/y, ale ma podejrzenia, że przemoc występuje.
- 39% respondentów przyznało, że zdarza im się regulować emocje poprzez jedzenie, natomiast 61% odpowiedziało przecząco.
- na pytanie dotyczące trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych, takich jak kompulsywne objadanie się czy natrętne myśli o jedzeniu. 35% badanych przyznało, że zdarza im się doświadczać takich trudności, co może wskazywać na ryzyko rozwijania się zaburzeń odżywiania lub problemów emocjonalnych związanych z jedzeniem. 65% respondentów nie zauważa u siebie tego typu zachowań.

Wnioski z badań dotyczących pracowników instytucjonalnych w Gminie Pionki

- Na sam początek badani pracownicy mieli za zadanie wskazać ocenę istotności problemów występujących w tutejszym środowisku lokalnym Gminy. Na podstawie danych można stwierdzić, że pracownicy instytucjonalni Gminy Pionki postrzegają wiele problemów uzależnień jako bardzo poważne w środowisku lokalnym. Respondenci wskazali zjawiska, które uzyskały najwyższe oceny w skali „bardzo istotny”: zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież (75%); uzależnienia behawioralne (Internet, technologie) u młodzieży (75%); palenie papierosów przez młodzież (75%); przemoc domowa bezpośrednio związana z zażywaniem substancji (75%); nadużywanie alkoholu przez dorosłych mieszkańców (63%); spożywanie alkoholu przez młodzież (63%); używanie e-papierosów przez młodzież (63%); brak dostępu do terapii uzależnień na terenie gminy (50%); brak świadomości mieszkańców co do realnych zagrożeń (50%); nadużywanie alkoholu przez seniorów (50%); zażywanie leków na receptę w celach niemedycznych (50%).

Problemy postrzegane jako istotne, ale w ocenie ekspertów mają nieco mniejszą dynamikę lub są lepiej kontrolowane niż grupa pierwsza: palenie tradycyjnych papierosów przez dorosłych (50%); używanie e-papierosów przez dorosłych (38%); nadużywanie alkoholu przez seniorów (25%); uzależnienia behawioralne (np. hazard) u dorosłych (38%); nadużywanie leków przez seniorów (25%); zażywanie narkotyków przez dorosłych (25%).

- Wyniki dotyczące oceny skuteczności współpracy między Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (KRPA) a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej wskazują na skuteczny odbiór tej współpracy – 62% respondentów ją tak oceniło. 38% ankietowanych wskazało je jako bardzo skuteczną. Nie odnotowano opinii o nieskuteczności współpracy ani o braku współpracy, co może świadczyć o solidnych podstawach i zaangażowaniu obu instytucji w realizację swoich zadań.
- Aby zwiększyć skuteczność współpracy między Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) a Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (KRPA), respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę regularnych spotkań i wymianę informacji (75%). Istotnym elementem efektywnej współpracy są również szkolenia wspólne dla członków obu instytucji, wspólne projekty i programy profilaktyczne oraz zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej (po 63%). Nieco rzadziej, ale nadal istotnie, pojawiała się potrzeba ustalenia wspólnych celów i strategii działania (50%).
- Główne bariery utrudniające skuteczną realizację działań KRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Pionki dotyczą przede wszystkim niskiej świadomości społecznej, którą wskazało aż 88% respondentów. Na drugim miejscu uplasował się niedobór specjalistów, takich jak terapeuci i psychologowie – wskazany przez 50% badanych. Dodatkowymi utrudnieniami jest brak odpowiednich programów edukacyjnych (38%) i brak wystarczających środków finansowych (25%). Tylko 13% respondentów dostrzega niewystarczającą współpracę między instytucjami jako istotną barierę. Wyniki te podkreślają potrzebę zarówno zwiększenia nakładów finansowych, jak i rozwijania kadry i edukacji społecznej, by działania KRPA i ZI były skuteczniejsze.

Wnioski z badań dotyczących uczniów z Gminy Pionki

- Uczniowie w Gminie Pionki deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6 – 96%; SP 7-8 – 92%.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie w Gminie Pionki mają bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6 – 80%; SP 7-8 – 62%.

- Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Pionki relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze: SP 4-6 – 87%; SP 7-8 – 90%.
- 7% uczniów klas 4-6 oraz 31% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.
- Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie najczęściej wskazywali na świeże powietrze (SP 4-6 – 38%; SP 7-8 – 45%), dyskoteki i imprezy (SP 4-6 – 63%; SP 7-8 – 39%), dom (SP 7-8 – 27%) oraz podczas wycieczek szkolnych (SP 7-8 – 6%).
- Jeżeli chodzi o przyczyny, z jakich ich rówieśnicy sięgają po alkohol badani uczniowie wskazywali zazwyczaj na chęć zaimponowania innym (SP 4-6 – 50%; SP 7-8 – 64%), a także dla lepszej zabawy, wyluzowania (SP 7-8 – 42%), dla towarzystwa (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 33%), a także żeby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 27%).
- Następnie zapytano badanych, jak często oni sami spożywają alkohol. Do spożywania alkoholu co najmniej raz w miesiącu przyznaje się 1% uczniów klas 4-6. 99% uczniów klas 4-6 oraz 100% uczniów klas 7-8 nigdy nie spożywa alkoholu.
- Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie najczęściej sięgają po piwo (SP 4-6 – 100% oraz inne (SP 4-6 – 100%). Są to odpowiedzi uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu. Jest to 1% badanych.
- Uczniowie zostali zapytani o to, czy zgadzają się z poniższymi stwierdzeniami. Według 40% uczniów klas 4-6 oraz 61% uczniów klas 7-8 każdy może uzależnić się od alkoholu. 7% uczniów klas 4-6 oraz 14% uczniów klas 7-8 uważa, że w ich miejscowości są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.
- Uczniowie wskazali, że ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosy: SP 4-6 – 14%, SP 7-8 – 54%. Jednakże 37% uczniów klas 4-6 oraz 29% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że nie wie czy osoby w ich wieku palą papierosy lub e-papierosy.
- Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. 4% uczniów klas 4-6 oraz 6% uczniów klas 7-8 spróbowało tylko raz. 96% uczniów klas 4-6 oraz 94% uczniów klas 7-8 nie pali.
- Poniższe wykresy przedstawiają dane dotyczące częstotliwości palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni wśród badanych uczniów. 25% uczniów klas 4-6 w ciągu ostatnich 30 dni paliło mniej niż 1 papierosa dziennie. 75% młodszych uczniów oraz 100% starszych uczniów deklaruje, że ich to nie dotyczy.

- 25% uczniów klas 4-6 w ciągu ostatnich 30 dni paliło mniej niż 1 papierosa dziennie. 75% młodszych uczniów oraz 100% starszych uczniów deklaruje, że ich to nie dotyczy ponieważ znaczna większość zadeklarowała we wcześniejszym pytaniu, że spróbowało tylko raz.
- Następnie zapytano uczniów co skłoniło ich do palenia. Wśród uczniów klas 4–6, którzy wzięli udział w badaniu, 25% młodszych i 67% starszych uczniów wskazało, że pytanie ich nie dotyczy, co oznacza, że nie mieli doświadczeń z paleniem e-papierosów lub papierosów. 25% ankietowanych w klasach 4-6 zaczęło palić papierosy lub e-papierosy z powodu namowy znajomych.
- 4% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.
- 3% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8 przyznało, że sami próbowali już narkotyków lub dopalaczy.
- Wśród uczniów, którzy zadeklarowali kontakt z narkotykami lub dopalaczami, wszystkie osoby wskazały odpowiedź „nie dotyczy” w pytaniu o miejsce ich zażywania. Może to sugerować, że deklaracje te nie są w pełni wiarygodne lub że uczniowie udzielali ich w sposób nie do końca przemyślany, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji w tym obszarze.
- Jeśli chodzi o źródło pozyskiwania substancji psychoaktywnych, 100% uczniów klas 4-6 i 7–8 zadeklarowało, że pytanie ich nie dotyczy.
- Następnie uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków/dopalaczy w ich lokalnym środowisku. Badani w większości nie wiedzą, czy pozyskanie owych środków psychoaktywnych byłoby w ich otoczeniu łatwe, czy też trudne: SP 4-6 – 76%; SP 7-8 – 67%. Jednakże 2% młodszych oraz 6% starszych uczniów zaznaczyło, że byłoby to łatwe. Pozostali ankietowani odpowiedzieli, że pozyskanie narkotyków/ dopalaczy w ich środowisku lokalnym byłoby trudne: SP 4-6 – 22%; SP 7-8 – 27%.
- Większość uczniów klas 4–6 (94%) oraz 7–8 (92%) zadeklarowała, że nie zna miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Wśród innych wskazań ankietowani odpowiadali: „w szkole i okolicy” – 1% uczniów klas SP 4-6 oraz „na osiedlu” – 2% uczniów klas SP 7-8. 6% młodszych i 7% starszych uczniów zaznaczyło odpowiedź inne miejsca bez podawania przykładów. Dane te pokazują, że choć zdecydowana większość uczniów twierdzi, że nie zna takich miejsc, to jednak niewielka

część potrafi je wskazać. Może to świadczyć o istnieniu problemu dostępności substancji psychoaktywnych nawet wśród dzieci i młodzieży.

- Zapytano uczniów o to, które ich zdaniem zjawisko jest obecne w ich otoczeniu. Uczniowie za najbardziej popularne zjawisko występujące w ich otoczeniu wybrali: uzależnienie od Internetu (SP 4-6 – 33%; SP 7-8 – 66%) oraz uzależnienie od smartfona (SP 4-6 – 34%; SP 7-8 – 68%).
- W pierwszej kolejności zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera. Badani wskazywali zazwyczaj, że spędzają w ten sposób do 2 godzin dziennie: SP 4-6 – 36%; SP 7-8 – 20%, czy też do 4 godzin dziennie: SP 4-6 – 24%; SP 7-8 – 22%. Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie: SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 11%. Do 6 godzin korzysta: SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 8%.
- 87% młodszych uczniów oraz 72% starszych uczniów deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia. Aczkolwiek, część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu: SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 28%.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań, 51% młodszych uczniów oraz 47% starszych uczniów korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 11% uczniów SP 4-6 oraz 25% uczniów SP 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie. 5% uczniów SP 4-6 oraz 20% uczniów SP 7-8 uczniów wskazuje, że korzysta z telefonu powyżej 5 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie: SP 4-6 – 29%; SP 7-8 – 7%.
- Badani uczniowie podczas korzystania z telefonu spędzają czas na czatach i portalach społecznościowych, pisząc ze znajomymi — w klasach 4–6 wskazało tak 9% uczniów, a w klasach 7–8 – 22%. Często słuchają również muzyki: 32% uczniów młodszych i 26% starszych. Popularne jest także oglądanie filmików i śmiesznych obrazków — w klasach 4–6 robi to 22% uczniów, a w klasach 7–8 – 17%. Z kolei z aplikacji korzysta 16% młodszych i 17% starszych uczniów. Odpowiedź „inne” wskazało 15% uczniów klas 4–6 i 10% uczniów klas 7–8.
- Zapytano także uczniów o różne sytuacje, które mogły ich spotkać w Internecie. 15% uczniów SP 4-6 oraz 36% uczniów SP 7-8 otrzymywało złośliwe komentarze, tzw. hejty. Uczniowie klas 4-6 (11%) i uczniowie klas 7-8 (32%), otrzymywali wiadomości z przezwiskami, obelgami, a także wiadomości z groźbami i szantażem (SP 4-6 – 7%; SP

7-8 – 10%) oraz zdarzyło się, że udostępniono ich prywatną rozmowę (SP 4-6 – 9%; SP 7-8 – 31%).

- Uczniowie w Gminie Pionki w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi: SP 4-6 – 93%; SP 7-8 – 83%. Jednakże 7% młodszych uczniów oraz 17% starszych uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.
- 9% uczniów klas 4-6 oraz 11% uczniów klas 7-8 w Gminie Pionki doświadczyło przemocy domowej.
- 14% uczniów klas 4-6 i 29% uczniów klas 7-8 spotyka agresja słowna.
- Jeżeli chodzi o rodzaj doświadczanej przemocy przez uczniów respondenci wskazali, że spotyka ich zarówno przemoc psychiczna (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 33%) oraz przemoc fizyczna (SP 4-6 – 15%; SP 7-8 – 24%). Zaznaczając „inne”, uczniowie nie podali przykładów.
- Zapytano uczniów także o doświadczenie przemocy w szkole. Według wyników badań 67% uczniów klas 4-6 i 45% uczniów klas 7-8 nigdy jej nie doświadczyło. Jednakże są uczniowie, którzy doświadczają przemocy w szkole codziennie (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 – 4%) kilka razy w tygodniu (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 9%) kilka razy w miesiącu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 10%), kilka razy w roku (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 33%).
- 5% uczniów klas 4-6 oraz 14% uczniów klas 7-8 uważa, że napoje energetyczne są zdrowe.
- 91% młodszych uczniów oraz 68% starszych uczniów zadeklarowało, że pije napoje energetyczne raz w miesiącu, są uczniowie, którzy robią to raz w tygodniu (SP 7-8 – 5%), 2-3 razy w tygodniu (SP 4-6 9%, SP 7-8 – 17%) oraz codziennie (SP 7-8 – 5%).
- W klasach 4–6 największa część uczniów (45%) spędza czas wolny z rodziną, natomiast 28% wybiera znajomych z klasy lub szkoły. Tylko 14% spędza czas samotnie, a 8% z kolegami spoza szkoły.
- Uczniowie klas 7–8 najczęściej spędzają czas wolny samotnie (25%) lub z rodziną (25%). 24% respondentów wskazało, że spędza wolny czas ze znajomymi z klasy lub szkoły oraz ze znajomymi spoza szkoły (22%).

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Prognoza zawiera szczegółowy obraz potrzeb, problemów i zasobów lokalnej społeczności, bazując na:

- analizie danych dotyczących sytuacji społecznej w ostatnich latach (tzw. diagnozie społecznej),

- obserwowanych kierunkach rozwoju, charakterystycznych zarówno dla kraju, regionu, jak i danej społeczności,
- przewidywanym okresie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Na podstawie tych założeń przewiduje się, że realizacja celów strategicznych przyczyni się do zaktywizowania mieszkańców, co umożliwi im bardziej samodzielne, odpowiedzialne i skuteczne radzenie sobie z problemami. Realizacja planowanych zmian będzie możliwa dzięki zaangażowaniu wszystkich podmiotów działających w Gminie – instytucji publicznych, organizacji społecznych, lokalnych przedsiębiorców oraz samych mieszkańców.

Na podstawie dostępnych danych i diagnozy społecznej prognozuje się następujące kierunki rozwoju sytuacji społecznej w Gminie Pionki:

- Oczekuje się dalszego spadku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodów ekonomicznych, co będzie wynikać z poprawy sytuacji dochodowej części gospodarstw domowych.
- Jednocześnie prognozuje się wzrost zapotrzebowania na usługi o charakterze opiekuńczym i terapeutycznym, szczególnie wśród osób starszych, przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami.
- Możliwy jest wzrost liczby zgłoszeń dotyczących przemocy domowej, co będzie efektem rosnącej świadomości społecznej oraz większej gotowości do reagowania na zjawisko przemocy.
- Wzrośnie znaczenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia psychicznego, przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym oraz edukacji emocjonalnej dzieci i młodzieży.
- Przewiduje się rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz intensyfikację działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych i biernych zawodowo.
- Wzmacniany będzie kapitał społeczny poprzez rozwój lokalnych inicjatyw obywatelskich, wolontariatu i działań środowiskowych.
- W dłuższej perspektywie oczekuje się stopniowego ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego oraz zwiększania spójności i integracji lokalnej wspólnoty.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S” – siły, atuty, mocne strony),
- weaknesses („W” – słabości, słabe strony),
- opportunities („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Pionki przedstawia poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
● Systematyczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, co może świadczyć o skuteczności działań wspierających. ● Wyraźny spadek liczby rodzin z problemami uzależnień (alkoholowych), wskazujący na pozytywne efekty profilaktyki. ● Utrzymująca się stabilność w zakresie zasobów mieszkaniowych i niewielkie zapotrzebowanie na lokale komunalne i socjalne. ● Stała współpraca i aktywność Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA – regularne spotkania i interwencje. ● Wysoka świadomość mieszkańców dotycząca zagrożeń wynikających z używania alkoholu i prowadzenia pojazdu pod wpływem. ● Pozytywne relacje uczniów z rodzicami, nauczycielami i rówieśnikami, sprzyjające wsparciu emocjonalnemu i profilaktyce.	● Wciąż wysoki udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia i ubóstwa. ● Wzrost liczby osób niepełnosprawnych wymagających wsparcia. ● Niewielka liczba osób pracujących wśród beneficjentów pomocy społecznej, co wskazuje na trudności z aktywizacją zawodową. ● Znikoma liczba osób kierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc. ● Niska świadomość mieszkańców na temat dostępnych form pomocy dla osób uzależnionych. ● Uczniowie wskazują na częste doświadczenia hejtu i przemocy słownej w Internecie i szkole. ● Niski poziom wiedzy wśród młodzieży o tym, gdzie szukać pomocy w sytuacjach kryzysowych.

• Niska skala spożycia alkoholu i kontaktu z narkotykami wśród młodzieży szkolnej. • Wysoka skuteczność współpracy instytucjonalnej w przeciwdziałaniu przemocy i uzależnieniom. • Zainteresowanie mieszkańców działaniami profilaktycznymi oraz otwartość na wsparcie psychologiczne. • Spójność opinii społeczności w zakresie potrzeby ograniczania dostępności alkoholu. • Aktywność służb mundurowych w reagowaniu na przypadki przemocy domowej. • Rozwój i utrzymanie oferty pomocy psychologicznej dla osób doświadczających przemocy.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Możliwość rozwoju nowych programów profilaktycznych opartych na wynikach badań ankietowych. • Wysoka gotowość mieszkańców do uczestnictwa w warsztatach i konsultacjach psychologicznych. • Potencjał do rozwoju lokalnej współpracy między GOPS, szkołami, Policją i organizacjami społecznymi. • Wzrost świadomości społecznej o skutkach uzależnień i przemocy dzięki kampaniom informacyjnym. • Możliwość wykorzystania funduszy zewnętrznych (np. z programów	• Utrzymujące się problemy ekonomiczne części rodzin, w tym wzrost ubóstwa i bezradności wychowawczej. • Niedobór specjalistów i ograniczone środki finansowe mogące osłabiać skuteczność działań. • Ryzyko utrwalenia się zjawisk przemocy domowej mimo działań interwencyjnych. • Wysoki poziom uzależnień behawioralnych, zwłaszcza od Internetu i smartfonów wśród młodzieży. • Uczniowie coraz częściej narażeni na cyberprzemoc i hejt w sieci. • Niewystarczająca liczba inicjatyw

regionalnych) na rozwój pomocy psychologicznej. • Szansa na rozwój edukacji cyfrowej i przeciwdziałania uzależnieniom od Internetu w szkołach. • Zwiększenie liczby szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i GKRPA. • Wzrost zaangażowania władz samorządowych w profilaktykę i wsparcie rodzin. • Możliwość wdrożenia programów aktywizacji zawodowej dla beneficjentów pomocy społecznej. • Rozwój oferty wsparcia dla dzieci i młodzieży w formie zajęć profilaktycznych i integracyjnych. • Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej przez wspólne projekty i wymianę informacji. • Potencjał do tworzenia grup wsparcia i inicjatyw społecznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy.	kierowanych do osób dorosłych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. • Możliwe osłabienie zaangażowania społecznego w działania profilaktyczne w dłuższej perspektywie. • Ryzyko ukrywania problemów przemocy domowej z obawy przed stygmatyzacją. • Trudności w utrzymaniu trwałości efektów działań profilaktycznych bez stałego finansowania. • Wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych przewlekle, wymagających długoterminowego wsparcia. • Zbyt mała liczba mieszkań socjalnych w przypadku nagłego wzrostu potrzeb. • Brak wystarczającej edukacji dotyczącej zdrowia psychicznego i emocjonalnego w szkołach.
---	--

Wnioski z analizy SWOT:

Analiza SWOT wskazuje, że Gmina Pionki posiada stabilne podstawy systemu wsparcia społecznego, oparte na aktywności instytucji samorządowych, Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Mocną stroną gminy jest dobra współpraca między instytucjami oraz systematyczne działania profilaktyczne w szkołach i środowisku lokalnym.

Jednocześnie zauważalne są wyzwania związane z niewystarczającą liczbą specjalistów, a także utrzymującym się problemem bezrobocia i ubóstwa w części rodzin. Szansą rozwoju

jest wykorzystanie potencjału partnerstw lokalnych, funduszy zewnętrznych oraz wzrastającej świadomości społecznej dotyczącej przemocy i uzależnień.

Zagrożeniem może być pogłębianie się problemów zdrowotnych i psychicznych wśród mieszkańców oraz wzrost zjawisk uzależnień behawioralnych i cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży.

Wymaga to konsekwentnych, zintegrowanych działań profilaktycznych i interwencyjnych, a także stałego monitorowania efektów podejmowanych inicjatyw.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pionki jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawienie sytuacji mieszkańców.

Jej adresatem jest ogół społeczności lokalnej. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki Gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Pionki pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w Gminie.

Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2026-2030, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- a) wizję – jest pożądanym obrazem przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować;
- b) misję – stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w Gminie;
- c) cele strategiczne – wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie;
- d) cele operacyjne – są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Wizja niniejszej Strategii brzmi:

Gmina Pionki – gmina solidarna, bezpieczna i wspierająca, w której każdy mieszkaniec ma dostęp do pomocy, edukacji i możliwości rozwoju. To społeczność, która reaguje na problemy w sposób odpowiedzialny i zintegrowany, tworząc warunki do

życia wolnego od przemocy, ubóstwa i wykluczenia, sprzyjające budowaniu relacji opartych na wzajemnym szacunku i wsparciu.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pionki na lata 2026- 2030 jest tworzenie spójnego i skutecznego systemu wsparcia, który przeciwdziała zjawiskom społecznym zagrażającym rodzinie i jednostce. Strategia koncentruje się na rozwoju profilaktyki, wczesnym reagowaniu na problemy oraz wzmacnianiu pomocy środowiskowej dostosowanej do realnych potrzeb mieszkańców. Kluczowym elementem jest współpraca instytucji publicznych, organizacji społecznych i lokalnej społeczności w celu budowania wspólnej odpowiedzialności za dobro mieszkańców. Dokument podkreśla znaczenie aktywizacji i samodzielności osób potrzebujących pomocy, a także promowania wartości rodzinnych, edukacji i zdrowego stylu życia. Ważnym założeniem jest również zapewnienie bezpieczeństwa, poszanowania godności i równego dostępu do wsparcia dla wszystkich mieszkańców gminy. Strategia zakłada realizację działań w duchu partnerstwa, solidarności oraz wzajemnego zaufania, co ma przyczynić się do wzrostu jakości życia i integracji społecznej w lokalnym środowisku.

CEL STRATEGICZNY I:

ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ ORAZ ZMNIEJSZENIE ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH W GMINIE PIONKI

Cel szczegółowy	Działanie	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy / Partnerzy
1. Redukcja problemów uzależnień wśród mieszkańców	Opracowanie i wdrożenie kompleksowych programów profilaktyki uzależnień skierowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. Programy powinny obejmować warsztaty edukacyjne w szkołach, spotkania informacyjne dla rodziców i opiekunów, konsultacje indywidualne z terapeutami oraz kampanie społeczne promujące zdrowy styl życia i świadome podejmowanie decyzji.	- liczba osób uczestniczących w warsztatach i szkoleniach - liczba udzielonych konsultacji psychologicznych i terapeutycznych - liczba kampanii społecznych i materiałów edukacyjnych przygotowanych i rozpowszechnionych) - spadek liczby zgłaszanych przypadków nadużywania alkoholu i substancji psychoaktywnych	GOPS, GKRPA, ZI, szkoły, placówki zdrowia, lokalne NGO
2. Zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej i wsparcia rodzin	- Organizacja regularnych szkoleń, konsultacji i działań edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym: ✦ warsztatów dla rodziców,	- liczba szkoleń i warsztatów dla rodziców i opiekunów - liczba rodzin objętych wsparciem	GOPS, ZI, Policja, szkoły,

	✘ kampanii informacyjnych, ✘ otwartych konsultacji z psychologami i prawnikami.	• liczba interwencji i zgłoszeń do instytucji wsparcia	NGO
3. Redukcja zagrożeń wynikających z niekontrolowanego korzystania z nowych technologii	• Realizacja działań edukacyjnych i profilaktycznych w szkołach oraz w środowisku lokalnym w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu i urządzeń cyfrowych, w tym warsztatów na temat sieciorholizmu, cyberprzemocy oraz odpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych.	• liczba uczestników szkoleń i warsztatów • liczba kampanii informacyjnych i materiałów edukacyjnych przygotowanych i rozpowszechnionych • spadek zgłoszeń przypadków cyberprzemocy w szkołach	szkoły, GOPS, NGO, ZI, Policja

**CEL STRATEGICZNY II:
WSPIERANIE OSÓB DOTKNIĘTYCH BEZROBOCIEM, UBÓSTWEM I NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ**

Cel szczegółowy	Działanie	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy / Partnerzy
1. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych oraz niepełnosprawnych	- Realizacja programów aktywizacji zawodowej, doradztwa zawodowego i szkoleń kompetencji społecznych dla osób długotrwale bezrobotnych i niepełnosprawnych. - Organizowanie kursów i warsztatów zawodowych dostosowanych do lokalnego rynku pracy. - Tworzenie warunków do zatrudnienia wspomaganego, pracy chronionej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.	- liczba uczestników programów aktywizacyjnych - liczba osób, które podjęły zatrudnienie po wsparciu - liczba przeprowadzonych szkoleń i kursów	GOPS, PUP, Urząd Gminy, lokalni pracodawcy, NGO
2. Ograniczanie ubóstwa i wzmacnianie samodzielności ekonomicznej rodzin	- Udzielanie wsparcia socjalnego i rzeczowego (żywność, odzież, środki higieniczne, sprzęt pomocniczy). - Wspieranie inicjatyw samopomocowych	liczba rodzin objętych pomocą rzeczową lub finansową	GOPS, NGO, Urząd Gminy, parafie, organizacje

	- i wolontariatu lokalnego. - Organizacja akcji pomocy świątecznej i doraźnej dla osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej.	liczba inicjatyw samopomocowych	społeczne
3. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w zakresie integracji społecznej i zawodowej	- Zapewnienie dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej, w tym zajęć terapeutycznych i treningów samodzielności. - Organizowanie warsztatów, spotkań integracyjnych i zajęć rozwijających kompetencje społeczne. - Likwidowanie barier architektonicznych i komunikacyjnych w przestrzeni publicznej. - Ułatwianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, socjalnego). - Wspieranie rodzin w opiece nad osobami niepełnosprawnymi poprzez doradztwo i usługi opiekuńcze.	- liczba osób objętych wsparciem rehabilitacyjnym - liczba wydarzeń i warsztatów integracyjnych - liczba zlikwidowanych barier architektonicznych - liczba rodzin objętych doradztwem specjalistycznym	GOPS, NGO, ośrodki zdrowia, Urząd Gminy, PUP
4. Rozwijanie usług opiekuńczych i środowiskowych dla osób starszych i niesamodzielnych	Rozwijanie usług opiekuńczych, pielęgnacyjnych i specjalistycznych w miejscu zamieszkania.	- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi - liczba przeszkolonych	GOPS, Urząd Gminy, NGO,

	- Organizowanie pomocy w codziennych czynnościach, zakupach i transporcie do placówek zdrowia i instytucji publicznych. - Wspieranie sąsiedzkich form pomocy i sieci wsparcia środowiskowego. - Szkolenie opiekunów środowiskowych i wolontariuszy. - Współpraca z rodzinami osób niesamodzielnych w zakresie opieki domowej.	opiekunów i wolontariuszy liczba środowiskowych inicjatyw wsparcia	ośrodki zdrowia, parafie
5. Rozwijanie inicjatyw integracyjnych i społecznych	Organizacja wydarzeń integracyjnych, kulturalnych i edukacyjnych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	- liczba wydarzeń integracyjnych i kampanii społecznych - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia	GOPS, NGO, szkoły, Urząd Gminy

CEL STRATEGICZNY III: WZMOCNIENIE PROFILAKTYKI I WSPIERANIA RODZIN ORAZ DZIECI I MŁODZIEŻY			
Cel szczegółowy	Działanie	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy / Partnerzy
1. Poprawa jakości i dostępności wsparcia psychologicznego dla rodzin	Organizacja indywidualnych konsultacji psychologicznych i terapeutycznych, w tym dla rodzin doświadczających przemocy lub problemów wychowawczych. Stworzenie punktów wsparcia rodzin oraz otwartych dyżurów specjalistów.	- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym - liczba udzielonych konsultacji (min. 100 rocznie)	GOPS, szkoły, ZI, NGO, poradnie psychologiczne
2. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych	Prowadzenie warsztatów profilaktycznych w szkołach, programów edukacyjnych o skutkach uzależnień, zagrożeniach cyberprzemocy oraz bezpieczeństwie w sieci.	- liczba uczniów objętych warsztatami profilaktycznymi - liczba przeprowadzonych kampanii w szkołach	szkoły, MGOPS, GKRPA, ZI, NGO
3. Zwiększenie świadomości uczniów i rodziców w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami i dopalaczami	Realizacja kampanii edukacyjnych w szkołach i w środowisku lokalnym, prowadzenie konsultacji oraz spotkań informacyjnych z terapeutami i specjalistami ds. uzależnień.	- liczba kampanii edukacyjnych - liczba spotkań informacyjnych dla rodziców i opiekunów	szkoły, GKRPA, ZI, GOPS, NGO

		• liczba uczniów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych (min. 150 rocznie)	
--	--	--	--

CEL STRATEGICZNY IV: POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO I ZMNIEJSZENIE PRZEMOCY DOMOWEJ			
Cel szczegółowy	Działanie	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy / Partnerzy
1. Zmniejszenie przemocy domowej	• Prowadzenie działań prewencyjnych, kampanii informacyjnych oraz szkoleń dla mieszkańców i instytucji. Wsparcie osób doświadczających przemocy poprzez punkty konsultacyjne i interwencje socjalne.	• liczba rodzin objętych wsparciem • liczba szkoleń i spotkań informacyjnych • liczba zgłoszeń i interwencji monitorowanych corocznie	GOPS, ZI, Policja, szkoły, NGO
2. Poprawa bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w szkołach	• Wdrożenie programów edukacyjnych w szkołach, warsztatów z zakresu przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, cyberprzemocy oraz edukacji emocjonalnej.	• liczba uczniów objętych programem • liczba programów edukacyjnych w szkołach • liczba zgłoszonych przypadków przemocy	szkoły, GOPS, Policja, ZI, NGO

		szkolnej monitorowanych corocznie	
3. Wzmocnienie działań profilaktycznych wobec agresji słownej i fizycznej	Organizacja warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, programów mediacyjnych oraz szkoleń dla nauczycieli i rodziców.	- liczba warsztatów i szkoleń - liczba uczestników programów edukacyjnych	szkoły, GOPS, ZI, Policja, NGO

CEL STRATEGICZNY V: WZROST ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW			
Cel szczegółowy	Działanie	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy / Partnerzy
1. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie problemów uzależnień i przemocy	Organizacja kampanii informacyjnych, programów edukacyjnych i spotkań otwartych dla mieszkańców. Promocja numerów wsparcia, miejsc konsultacji oraz instytucji pomocowych.	- liczba kampanii informacyjnych - liczba mieszkańców uczestniczących w spotkaniach otwartych	GOPS, ZI, GKRPA, szkoły, NGO
2. Wzmocnienie współpracy instytucji lokalnych	Regularne spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego i GKRPA, wymiana informacji, wspólne projekty i programy profilaktyczne.	- liczba spotkań współpracy - liczba wspólnych projektów i programów profilaktycznych	ZI, GKRPA, GOPS, szkoły,

			Policja, NGO
3. Promocja zdrowego stylu życia i alternatywnych form spędzania czasu wolnego	Organizacja zajęć sportowych, warsztatów artystycznych i edukacyjnych, programów wolontariatu i zajęć dla dzieci i młodzieży.	- liczba uczestników zajęć - liczba zorganizowanych wydarzeń	GOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, lokalne kluby sportowe i kulturalne

Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii

Monitoring pozwala określić, czy strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i wskazuje, czy istnieje potrzeba wprowadzenia odpowiednich korekt, aby osiągnąć zakładane efekty. W praktyce system monitoringu polega na systematycznym zbieraniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, przy wykorzystaniu wskaźników monitoringowych, które pozwalają zmierzyć zmiany i porównać osiągnięte rezultaty z tymi, które zakładaliśmy. Monitorowanie SRPS powinno odbywać się na różnych poziomach strategii, tj. w kontekście zaplanowanych celów, działań, budżetu oraz rezultatów.

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań min.:

- Oceny zasobów pomocy społecznej;
- Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawieni potrzeb związanych z realizacją zadań.

Ewaluacja stanowi istotne narzędzie w diagnozowaniu problemów i potrzeb społecznych, wymagających większych nakładów w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych. To źródło wiedzy niezbędnej do formułowania pogłębionych ocen wdrażania strategii.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ewaluacja powinna być traktowana jako element horyzontalny – występujący we wszystkich częściach strategii.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii – (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów);

- skuteczności – (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów, Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii);
- trafności – (czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy).

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Strategia będzie podlegała ewaluacji w sytuacjach wymagających zmianu planu działania. Ewaluacja pozwoli na ocenę skuteczności dokumentu w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur, a także ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym również finansowych.

Zaleca się także aktualizację Strategii w razie potrzeb, chyba że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne wskazują na konieczność zmiany celów bądź zadań i programów pomocowych w trybie natychmiastowym. Aktualizacja Strategii powinna obejmować procedurę wprowadzenia zmian do dokumentu oraz niezbędne czynności, formularze oraz schemat działania związany ze zgłaszaniem, analizowaniem i wprowadzeniem korekt. Korekta działań strategicznych może wynikać ze zmian uregulowań prawnych, społecznych, ekonomicznych bądź pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Strategia powinna być aktualizowana po uprzednio przeprowadzonej ewaluacji, na podstawie zawartych w niej wniosków i rekomendacji.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

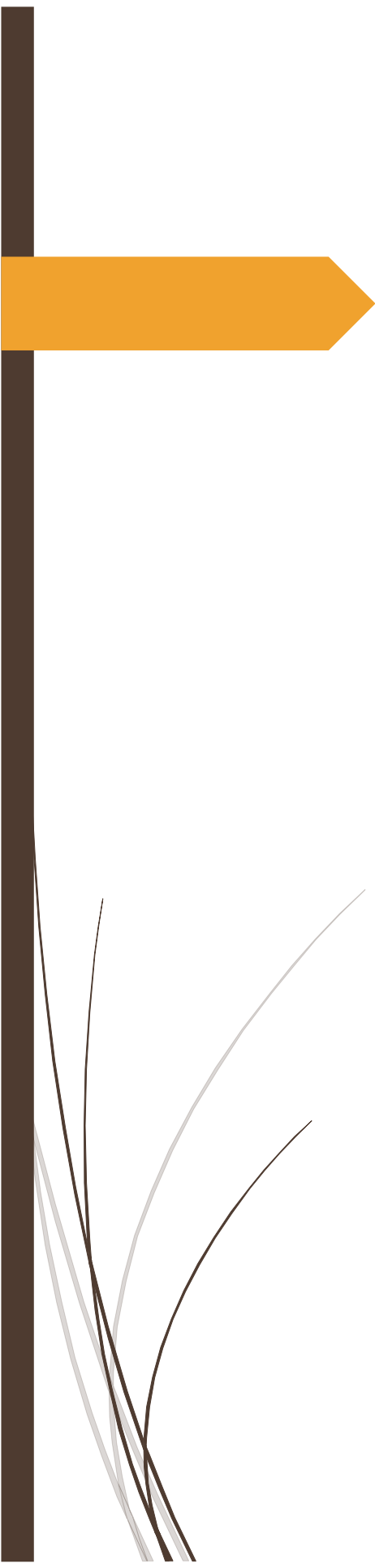
Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pionki na lata 2026 – 2030 będą m.in.: budżet Gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych Gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 800 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Diagnoza sytuacji społecznej Gmina Pionki

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
METRYCZKA	4
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	5
Metotologia	5
Cele badań	5
Metoda i technika badawcza	5
Grupa badana	6
Wyniki badań	6
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	6
Spożywanie alkoholu oraz związane z nimi inne problemy społeczne	7
Substancje uzależniające: nikotyna	11
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	12
Hazard	13
Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Pionki	17
Przemoc domowa	19
Zabirzenia odżywiania	20
BADANIA WŚROD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH	21
Metodologia	21
Cel badania i charakterystyka grupy badawczej	21
Wyniki badań	22
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	26
Metodologia	26
Cel badania	26
Charakterystyka grupy badawczej	27
Wyniki badań	27
Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami	27
Substancje psychoaktywne: alkohol	29
Substancje uzależniające: papierosy	35
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	38
Uzależnienia behawioralne	45
Przemoc	55
PODSUMOWANIE I WNIOSKI	66
Wnioski z badań dotyczących mieszkańców Gminy Pionki	66
Wnioski z badań dotyczących pracowników instytucjonalnych w Gminie Pionki	69
Wnioski z badań dotyczących uczniów z Gminy Pionki	70
Rekomendacje	74

WSTĘP

Diagnoza sytuacji społecznej jest kluczowym narzędziem planowania działań społecznych i podejmowania decyzji na poziomie lokalnym. Dzięki niej samorządy lokalne oraz inne instytucje mogą efektywnie kierować swoje zasoby i działania w obszary, gdzie są one najbardziej potrzebne, co ma na celu znaczną poprawę jakości życia mieszkańców. Diagnoza pozwala nie tylko na identyfikację istniejących problemów, ale również na prognozowanie potencjalnych zagrożeń, co jest niezbędne do skutecznego planowania i wdrażania programów interwencyjnych.

Współczesne wyzwania społeczne, takie jak nadużywanie alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnienia behawioralne, a także negatywne postawy społeczne wobec tych zjawisk, wymagają szczegółowej analizy i interdyscyplinarnego podejścia. Dlatego dokument ten ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w 2025 roku. W badaniach uwzględniono różnorodne aspekty związane z lokalnymi zagrożeniami, które mogą wpływać na bezpieczeństwo i zdrowie społeczności.

Dane dotyczące diagnozy sytuacji społecznej zostały uzyskane w drodze anonimowych badań ankietowych, które przeprowadzono w Gminie Pionki wśród trzech grup reprezentujących różne lokalne środowiska:

- Dorośli mieszkańcy
- Dzieci i młodzież szkolna
- Pracownicy instytucjonalni

Znaczenie wyników badań

Wyniki przeprowadzonych badań będą miały istotne znaczenie dla formułowania strategii interwencyjnych oraz programów wsparcia. Oto kilka kluczowych aspektów, które mogą być poruszone na podstawie zebranych danych:

Zrozumienie skali problemu: Dzięki przeprowadzonym badaniom można określić, jak powszechne są problemy związane z nadużywaniem substancji i uzależnieniami w lokalnej społeczności. To pozwoli na lepsze dostosowanie działań do rzeczywistych potrzeb mieszkańców.

Identyfikacja grup ryzyka: Analiza wyników pomoże zidentyfikować grupy najbardziej narażone na uzależnienia, co jest kluczowe w projektowaniu programów prewencyjnych.

Tworzenie spersonalizowanych programów wsparcia: Zrozumienie różnorodnych perspektyw mieszkańców oraz pracowników socjalnych pozwoli na stworzenie bardziej efektywnych i dostosowanych do potrzeb programów wsparcia, które będą odpowiadały na konkretne wyzwania.

Zwiększenie zaangażowania społeczności: Poprzez uświadamianie mieszkańców o skali problemów społecznych oraz zaangażowanie ich w proces diagnozy, można zbudować większą solidarność i odpowiedzialność w walce z uzależnieniami.

Diagnoza sytuacji społecznej jest niezbędnym narzędziem, które umożliwia lokalnym samorządom oraz instytucjom skuteczne planowanie działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Przeprowadzone badania ankietowe, z uwzględnieniem różnych grup społecznych, dostarczą cennych informacji, które staną się fundamentem dla przyszłych działań w zakresie prewencji, wsparcia oraz edukacji w kontekście problemów związanych z nadużywaniem substancji i uzależnieniami. Tylko poprzez zrozumienie rzeczywistych potrzeb społeczności można skutecznie zmieniać sytuację w lokalnym otoczeniu, promując zdrowy styl życia i wsparcie dla osób potrzebujących.

METRYCZKA

Liczba mieszkańców Gminy Pionki w 2022 roku wynosiła 9841 osób, w 2023 roku spadła do 9781 osób i w 2024 roku spadła do 9744 osób. W 2024 roku wśród mieszkańców było 4900 kobiet i 4844 mężczyzn.

Liczba mieszkańców Gminy Pionki	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem:	9841	9781	9744
w tym kobiet:	49553	4920	4900
w tym mężczyzn:	4888	4861	4844

Źródło: USC 2025 Pionki

Na dzień 31 grudnia 2024 roku, Gmina Pionki w wieku przedprodukcyjnym (do 18. roku życia) znajdowało się 856 to kobiet i 910 mężczyzn. W wieku produkcyjnym (od 18. do 64. roku życia) było 2796 kobiet i 3239 mężczyzn. W wieku poprodukcyjnym zamieszkiwało 1889 kobiet i 641 mężczyźni. Widać, że największą grupą wiekową w Gminie są osoby w wieku produkcyjnym.

Liczba mieszkańców Gminy Pionki (31.12.2024 r.)	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
Ogółem:	1766	6035	1889
w tym kobiet:	856	2796	1248
w tym mężczyzn:	910	3239	641

Źródło: USC 2025 Pionki

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Metodologia

Cele badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów,
- zagadnienia związane z niektórymi uzależnieniami behawioralnymi,
- zagadnienia związane z przemocą domową.

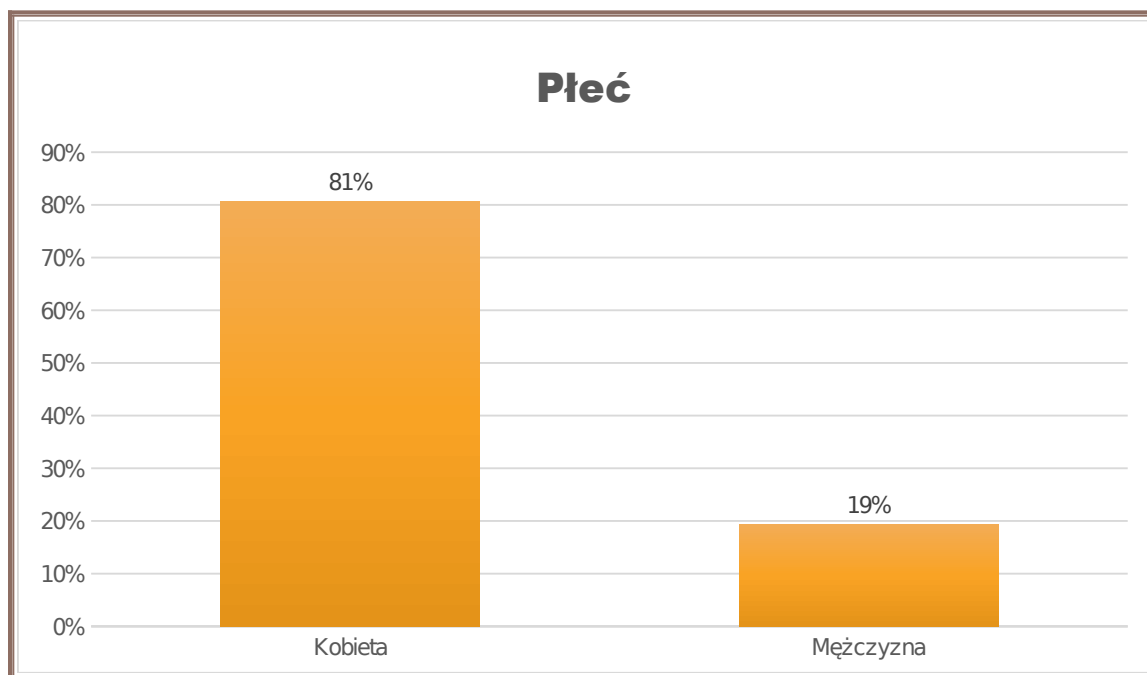
Metoda i technika badawcza

Badania obejmowały mieszkańców Gminy Pionki, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej i rówieśniczej oraz wybranych problemów społecznych.

Grupa badana

Badania obejmowały mieszkańców w Gminie Pionki, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział 93 mieszkańców, a w tym 81% kobiet oraz 19% mężczyzn.

Wyniki badań

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo istotny.

Mieszkańcy Gminy Pionki w badaniu jako najbardziej istotny problem społeczny najczęściej wskazywali uzależnienie od alkoholu, które uzyskało aż 94%** wskazań. Niewiele mniej osób – 91%** – uznało za poważny problem bezrobocie, natomiast bieda, ubóstwo 80%** oraz przemoc domowa zostały wskazane przez 81%** respondentów. Uzależnienia behawioralne takie jak hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie oraz uzależnienie od papierosów znalazły się nieco niżej, choć wciąż zostały uznane za ważne przez 77%** uczestników badania.

Nieco mniej badanych, bo 68%**, wskazało na zagrożenie, jakie niesie za sobą przestępczość. Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy uzyskało 65%** wskazań jako problemy społeczne, które budzą niepokój w lokalnej społeczności. Zanieczyszczenie powietrza (smog) i cyberprzemoc zostały uznane za istotne przez 58%** respondentów,

natomiast najniżej w hierarchii zagrożeń społecznych znalazły się zaburzenia odżywiania, które uzyskały łącznie 55%** wskazań. Może to sugerować niższą świadomość społeczną dotyczącą tego rodzaju problemów.

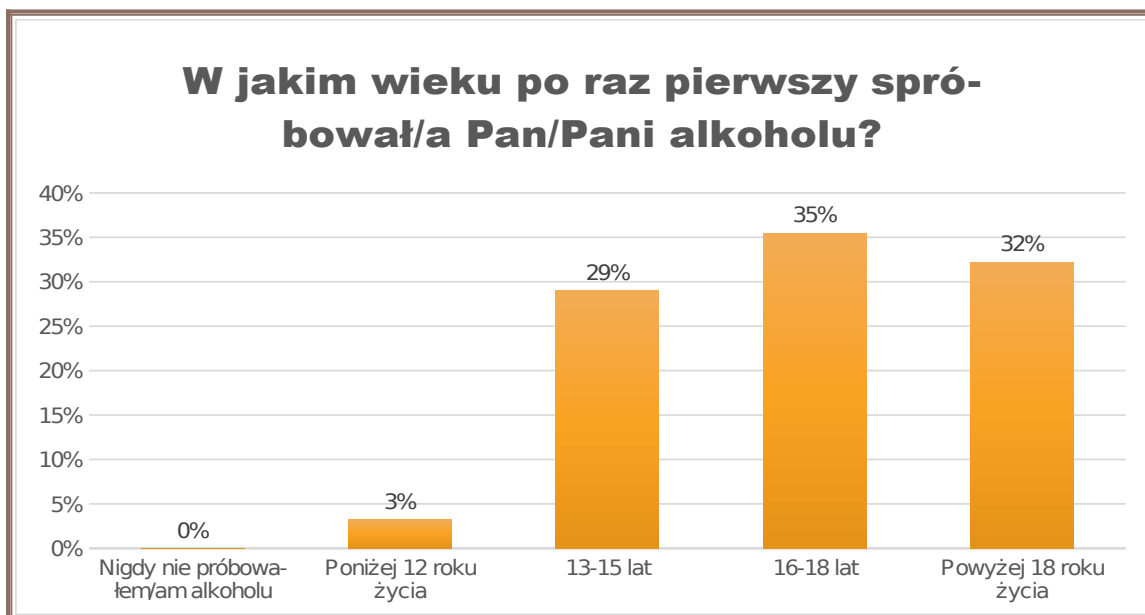
Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.				
Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	32%	26%	32%	10%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	45%	32%	19%	3%
Uzależnienie od alkoholu	71%	23%	3%	3%
Bezrobocie	52%	39%	10%	0%
Bieda, ubóstwo	32%	48%	13%	6%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	23%	32%	35%	10%
Przestępczość	39%	29%	26%	6%
Cyberprzemoc	32%	26%	35%	6%
Przemoc domowa	52%	29%	13%	6%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	35%	29%	23%	13%
Uzależnienie od papierosów	35%	42%	13%	10%

* suma odpowiedzi raczej istotny i zdecydowanie istotny

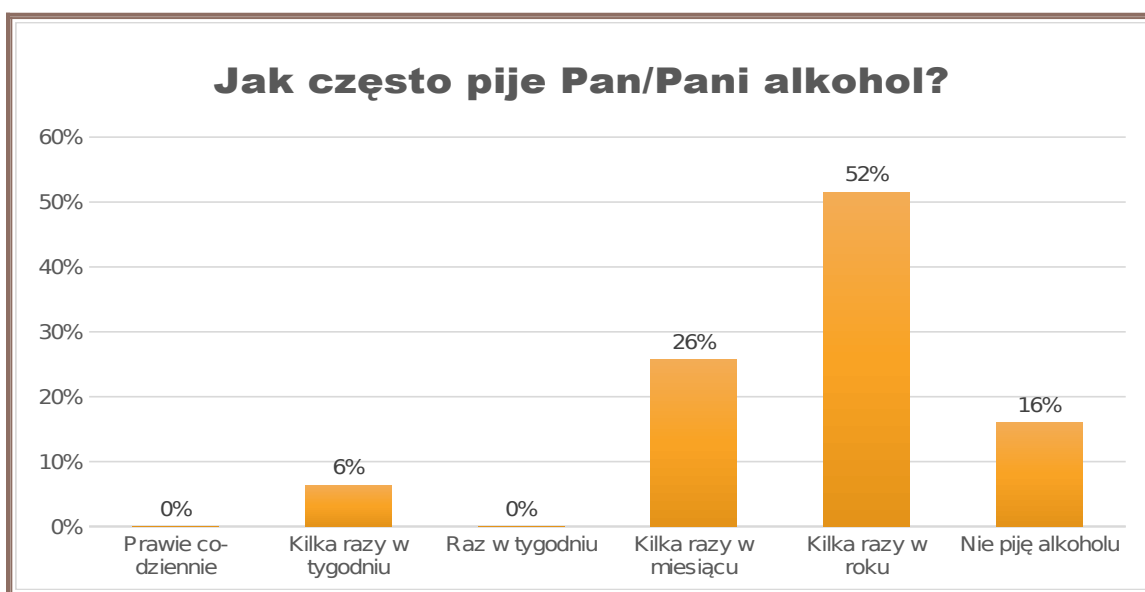
** suma odpowiedzi raczej nieistotny i zdecydowanie nieistotny

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Pionki również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. 35% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała miejsce pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 32% powyżej 18 roku życia. 29% przyznaje, że pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.

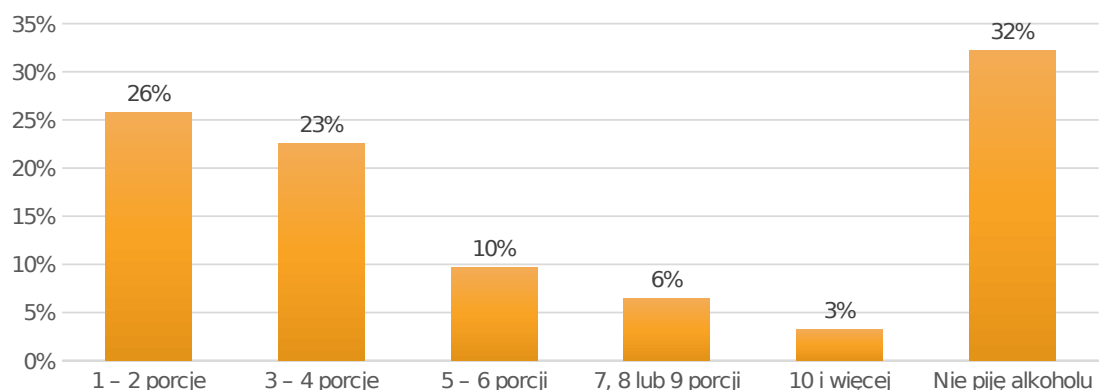
Następnym badanym obszarem była częstotliwość spożywania alkoholu. Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się – 52%, kilka razy w miesiącu – 26% badanych, kilka razy w tygodniu – 6%. 16% w ogóle nie pije alkoholu.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także ilości jego jednorazowego wypicia. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

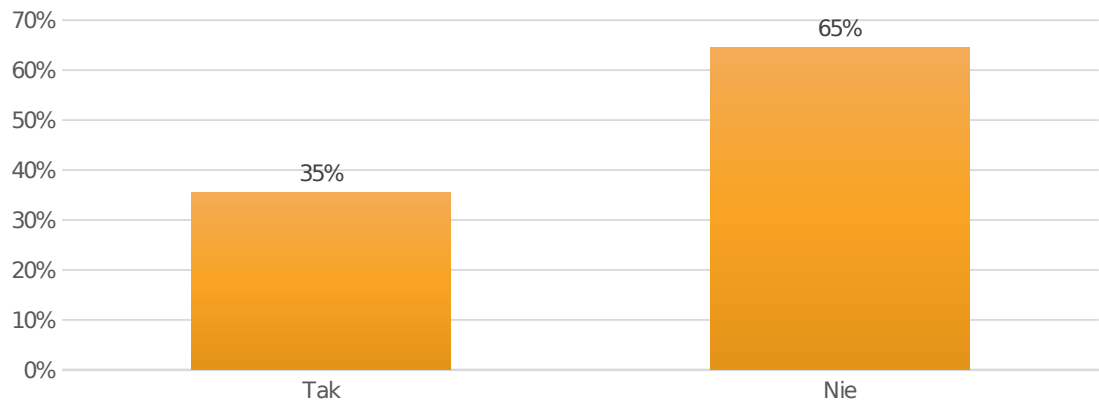
Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu – 26%, 3-4 porcje alkoholu – 23%, 5-6 porcji alkoholu – 10%, 7, 8 lub 9 porcji – 6%, 3% zaznaczyło odpowiedź 10 i więcej, a 32% nie pije alkoholu.

Ile porcji standardowych zawierających alkohol wypija Pan/Pani w trakcie dnia, w którym Pan/Pani pije?

Co ważne, 65% badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.

Czy wie Pan/Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 87%** badanych zaznaczyło, iż nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 71%* badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”.

74%* respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.

48%** badanych uważa, że osoby nieletnie nie mają łatwości w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.

100%** respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest niebezpieczne – 97%**.

Kolejno, 94%** ankietowanych jest zdania, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu – dorośli mieszkańcy.

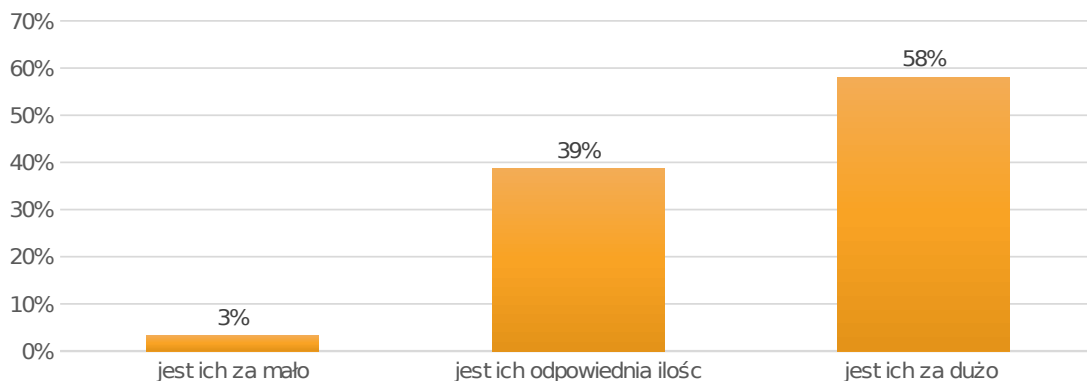
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce	3%	10%	32%	55%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany	52%	19%	29%	0%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym	32%	42%	23%	3%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach	23%	29%	35%	13%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych	0%	6%	16%	77%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne	3%	0%	10%	87%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu	0%	0%	3%	97%

*suma odpowiedzi zdecydowanie zgadzam się i raczej zgadzam się

** suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się i raczej nie zgadzam się

Zapytano mieszkańców również o ich zdanie na temat ilości sklepów i lokali, w których można kupić alkohol. 58% badanych mieszkańców uważa, że jest ich za dużo, 3% twierdzi, że jest ich za mało oraz 39% wskazuje na ich odpowiednią ilość.

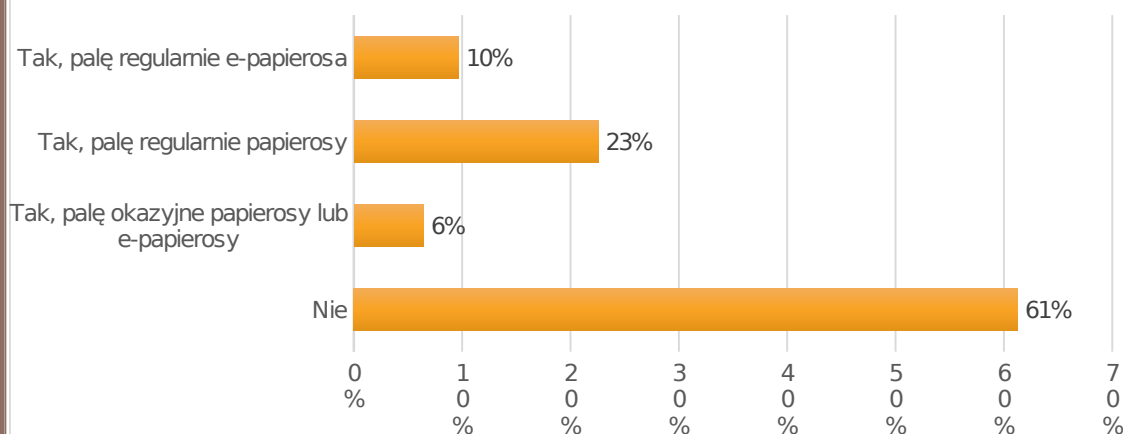
Jak ocenia Pan/Pani ilość sklepów i lokali w Pana/Pani okolicy, gdzie można kupić alkohol?

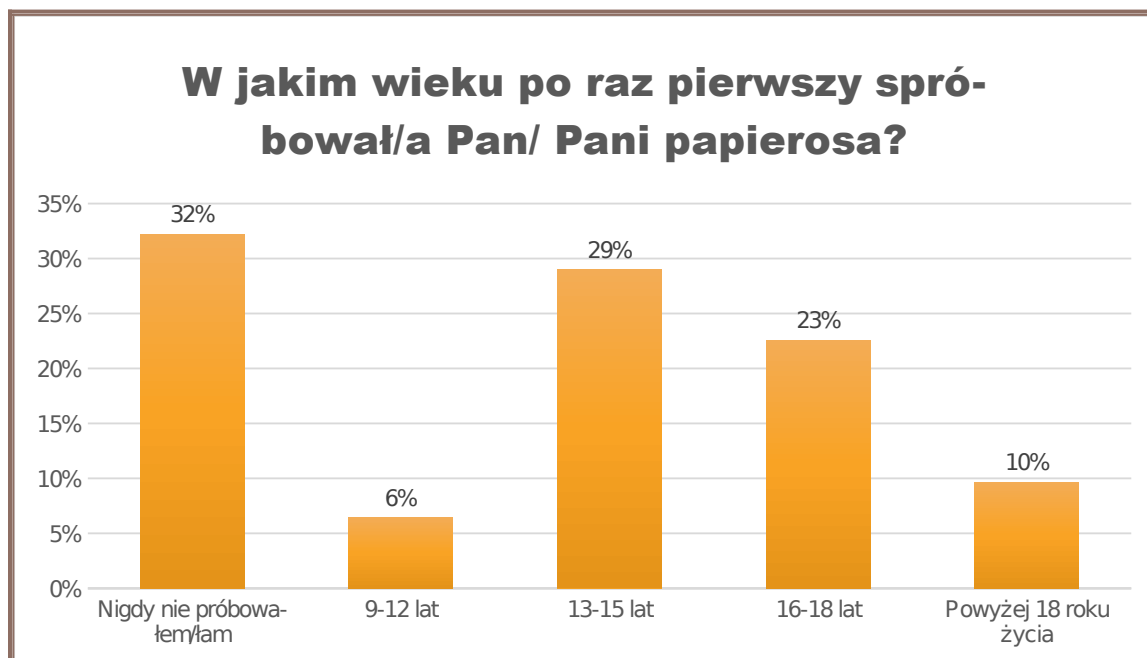
Substancje uzależniające: nikotyna

23% respondentów pali regularnie papierosy, 10% pali regularnie e-papierosy, a 6% pali okazjonalnie papierosy i e-papierosy. 61% nie pali w ogóle papierosów.

Czy pali Pan/Pani papierosy?

Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, to 10% wskazało, że inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy byli już pełnoletni. 29% respondentów przyznało, że pierwszy raz zapalili papierosa w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia oraz 23% badanych pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 6% pomiędzy 9 a 12 rokiem życia. 32% nigdy nie próbowało.

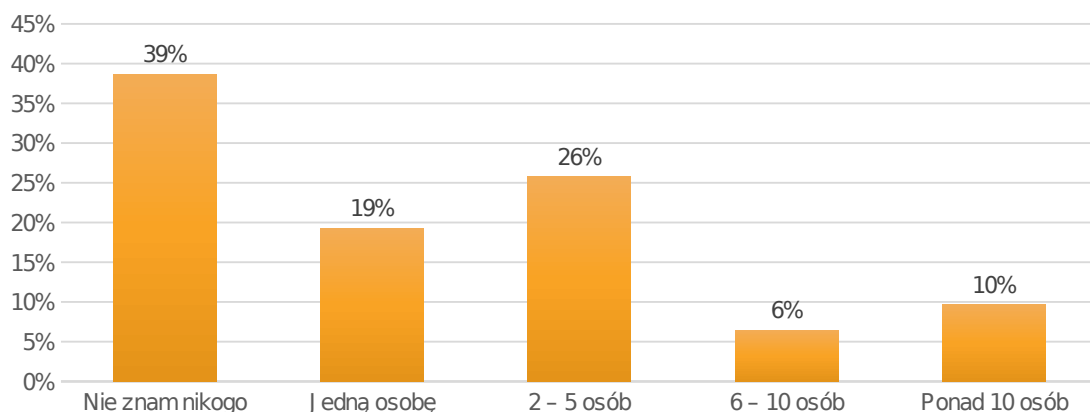
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)¹.

39% mieszkańców Gminy Pionki twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. 19% zna jedną osobę, 26% twierdzi, że zna od 2 do 5 osób przyjmujących substancje odurzające, 6% zna od 6 do 10 osób oraz 10% zna ponad 10 osób.

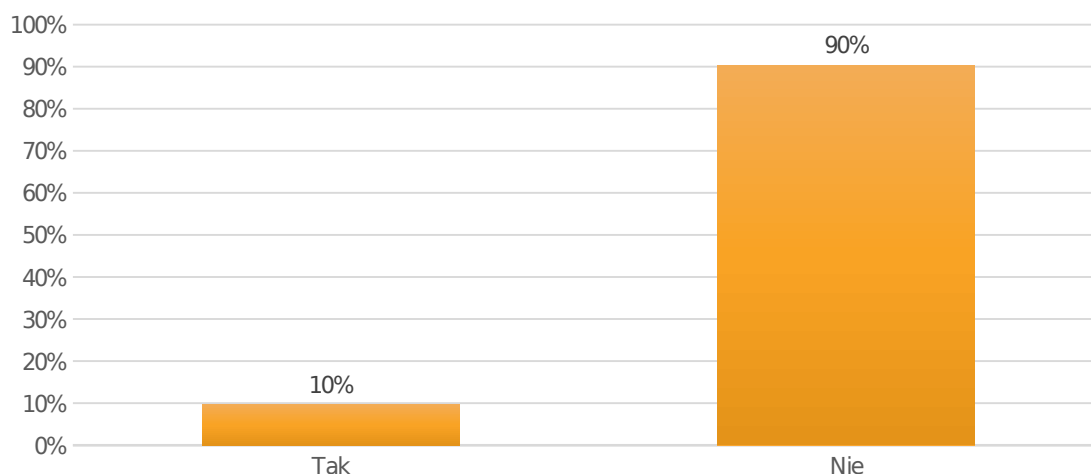
¹ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019*, Warszawa 2019.

Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

90% respondentów wskazało, że nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Hazard

Przez wiele lat uzależnienie kojarzone było jedynie z zażywaniem substancji psychoaktywnych, jednakże coraz częściej kojarzy się ono również z czynnościami. Uzależnienie behawioralne określa takie formy zachowań, które nie są związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, ale z wykonywaniem pewnych czynności

(hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami.

Formalnie, do grupy tych zaburzeń możemy zaliczyć jedynie zaburzenie uprawiania hazardu, ponieważ od maja 2013 (data opublikowania klasyfikacji DSM–V) występuje ono w klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Hazard patologiczny, jak i zaburzenie uprawiania hazardu, można zdefiniować jako niekontrolowaną potrzebę (przymus) uprawiania hazardu, która z czasem staje się coraz silniejsza i upośledza funkcjonowanie jednostki – prowadzi do problemów natury osobistej, społecznej i zawodowej. Większość osób, które uprawiają hazard, można zaliczyć do graczy rekreacyjnych, którzy grę traktują jako jedną z wielu rozrywek i są w stanie kontrolować zachowanie związane z graniem (np. przestać grać po kolejnej przegranej).

Projekt badawczy „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019” realizowany był od marca 2018 r. do maja 2019 r. przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej. Badanie to było powtórzeniem projektu zrealizowanego w latach 2011/2012 oraz w latach 2014/2015. W celu zmierzenia skali uzależnienia od hazardu w Polsce w 2019 roku zapytano badanych, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem grali w jakieś gry na pieniądze. Respondentom przedstawiono listę dziesięciu różnych gier – o każdej mieli powiedzieć, czy w nią grali i jak często. Na tej podstawie wyodrębniono dwie kategorie osób – niegrających i grających (w dalszej części raportu zwanych „graczami”). Niegrający to osoby, które zadeklarowały, że w ciągu ostatniego roku nie grały ani razu w żadną z wymienionych na liście gier. Odsetek tzw. graczy otrzymano przez odjęcie od 100% odsetka niegrających. Gracze są to zatem osoby, które zagrały na pieniądze przynajmniej raz w ciągu roku przed badaniem w przynajmniej jedną z gier wymienionych na liście. Niegrający stanowili 62,9% ogółu Polaków w wieku 15+, zaś gracze na pieniądze 37,1%. W porównaniu z rokiem 2015 odsetek graczy wzrósł o 2,9 punktu procentowego. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4,0%). Na drugim miejscu ze znacznie słabszym wynikiem, plasują się zdraпки (16,3,0%), loterie/konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi – gra w nie 3,8% obywateli naszego kraju w wieku 15+. W porównaniu z 2015 rokiem ranking popularności poszczególnych gier nie uległ zasadniczym zmianom. Możemy mówić o zwiększeniu się odsetka grających w zdraпки (o 2,9% punktu procentowego) oraz spadku popularności loterii i konkursów SMS-owych².

² Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019*, Warszawa 2019, s. 153.

Zapytano zatem badanych o to, czy kiedykolwiek grali w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 87% wskazało, że nie grało nigdy w tego rodzaju gry. Uzależnienie od gier hazardowych jest zatem wśród dorosłych mieszkańców Gminy Pionki na niskim poziomie ryzyka.

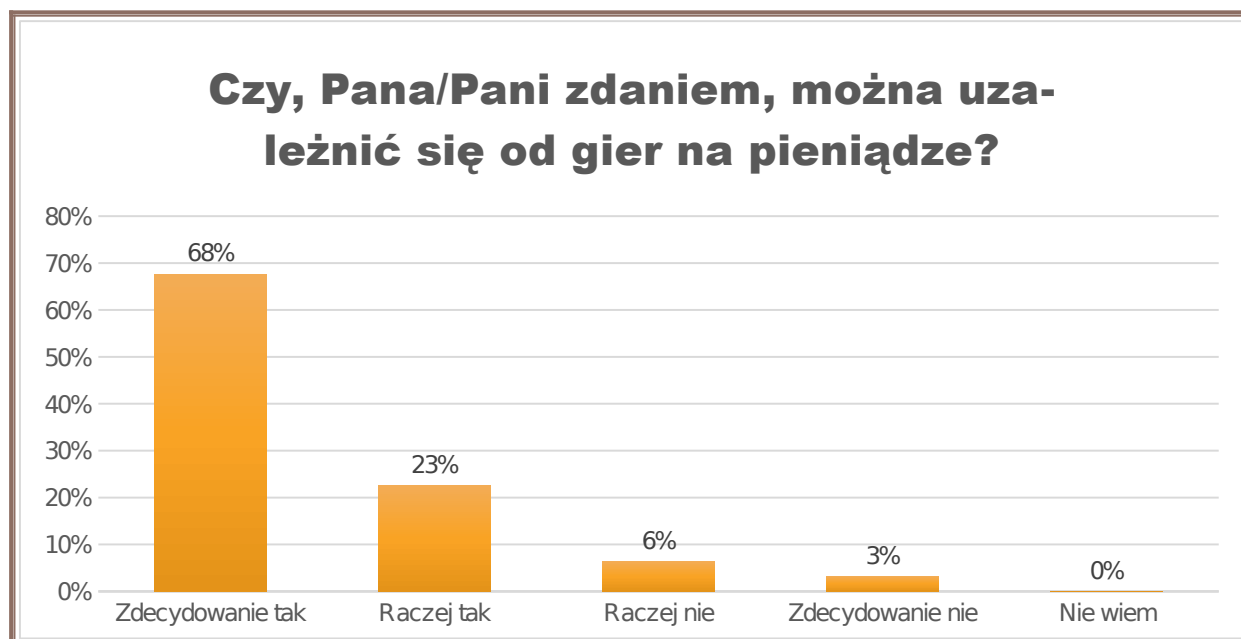
Uzależnienie od hazardu jest uznawane za przewlekłe i niewyleczalne schorzenie. Oznacza to, że powrót hazardzisty do bezpiecznego grania jest niemożliwy, zawsze wymknie się ono spod kontroli nawet, gdy przerwa w graniu była stosunkowo długa. Abstynencja od grania, nawet relatywnie długa, nie jest dowodem na wyleczenie i brak choroby. Uzależnienie od hazardu wymaga kompleksowego leczenia psychoterapeutycznego (psychoterapia indywidualna, rodzinna) i być może włączenia psychiatrycznego leczenia farmakologicznego. Podobnie, jak w przypadku uzależnienia od alkoholu, tu również występuje mechanizm współuzależnienia rodziny jako skutek uzależnienia członka rodziny.

Przedstawiony poniżej wykres pokazuje powody, dla których ludzie grają w gry internetowe. 100% przyznaje, że jest to rozrywka, sposób „na nudę”, 75% ma przeczucie, że czeka go duża/ główna wygrana oraz 50% gra, ponieważ chce zasilić domowy budżet, aby mieć więcej pieniędzy na zwykłe codzienne wydatki. Co czwarty badany (25%) wykorzystuje gry jako sposób na uspokojenie się w sytuacjach stresowych lub gdy ma kłopoty. Taki sam odsetek (25%) deklaruje, że gra ze względu na emocje towarzyszące samej rozgrywce.

Dlaczego grywa Pan/ Pani w gry internetowe? Proszę wskazać wszystkie istotne dla Pana/ Pani powody?

91% badanych mieszkańców twierdzi, że można się uzależnić od gier na pieniądze

Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Pionki

W pierwszej kolejności respondenci zostali poproszeni o ocenę rozpowszechnienia niektórych z uzależnień (zarówno uzależnień od substancji, jak i uzależnień behawioralnych) w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo powszechny. Z analizy danych wynika, że mieszkańcy Gminy Pionki za najbardziej powszechne problemy społeczne uznają alkoholizm (80%) oraz nikotynizm (80%) – to właśnie te uzależnienia najczęściej określano jako bardzo lub dość powszechne. Sieciologizm również jest postrzegany jako szeroko rozpowszechniony – łącznie 78% badanych oceniło go jako bardzo lub dość powszechny. Znacznie niżej oceniono zakupoholizm (48%) oraz pracoholizm (45%). Dane te wskazują, że mieszkańcy najczęściej dostrzegają problemy związane z legalnymi i powszechnie dostępnymi używkami oraz technologią, a rzadziej z mniej widocznymi lub tabuizowanymi zjawiskami.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

	<i>Bardzo powszechne</i>	<i>Dość powszechne</i>	<i>Dość rzadkie</i>	<i>Bardzo rzadkie</i>	<i>Nie występują</i>
Alkoholizm	35%	45%	13%	6%	0%
Narkomania	6%	26%	39%	19%	10%
Nikotynizm	45%	35%	10%	6%	3%
Zakupoholizm	13%	35%	32%	10%	10%
Pracoholizm	6%	39%	26%	23%	6%
Sieciologizm	39%	39%	3%	13%	6%
Uzależnienie od hazardu	3%	29%	39%	10%	19%
Zaburzenia odżywiania	6%	13%	35%	19%	26%

Mieszkańcy Gminy Pionki zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań zdecydowana większość mieszkańców – 77% dostrzega potrzeby realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie

rozmiarów uzależnień oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z nimi związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

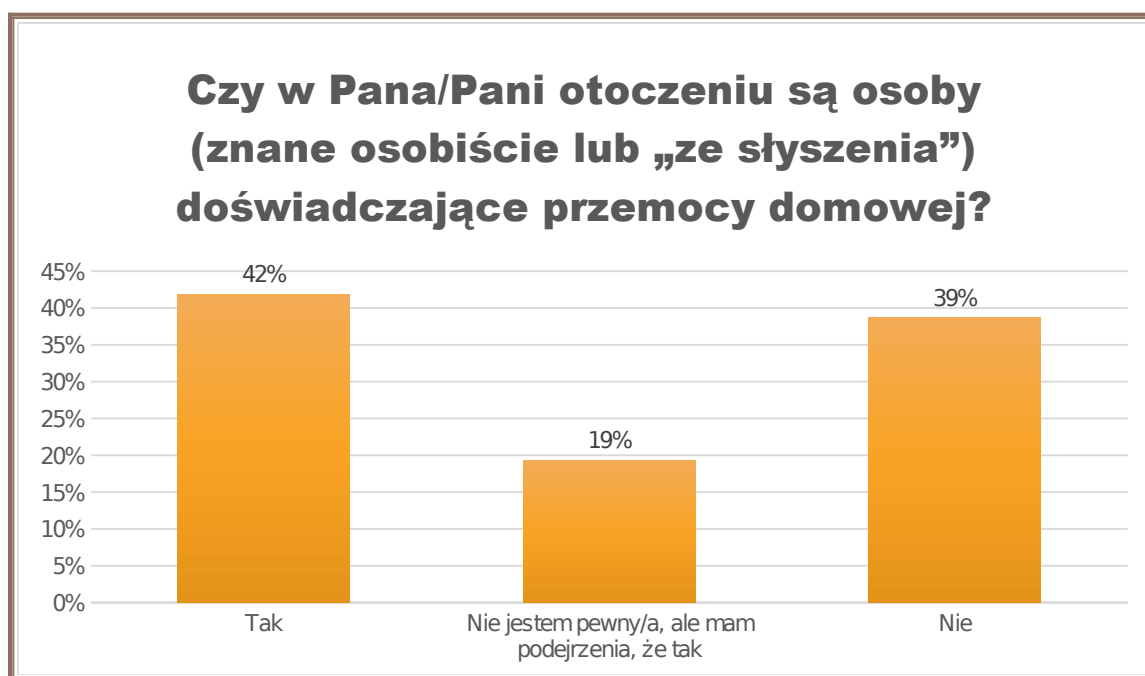
Mieszkańcy stwierdzili, że najbardziej potrzebne działania to wsparcie psychologiczne dla rodzin – 33%, warsztaty profilaktyczne dla uczniów – 29%, oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień – 21%.

Przemoc domowa

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstą (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła. Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)³. Wyniki te zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając.

42% mieszkańców Gminy Pionki wskazało, że w ich otoczeniu są osoby doświadczające przemocy domowej oraz 19% nie jest tego pewna/y, ale ma podejrzenia, że przemoc występuje.

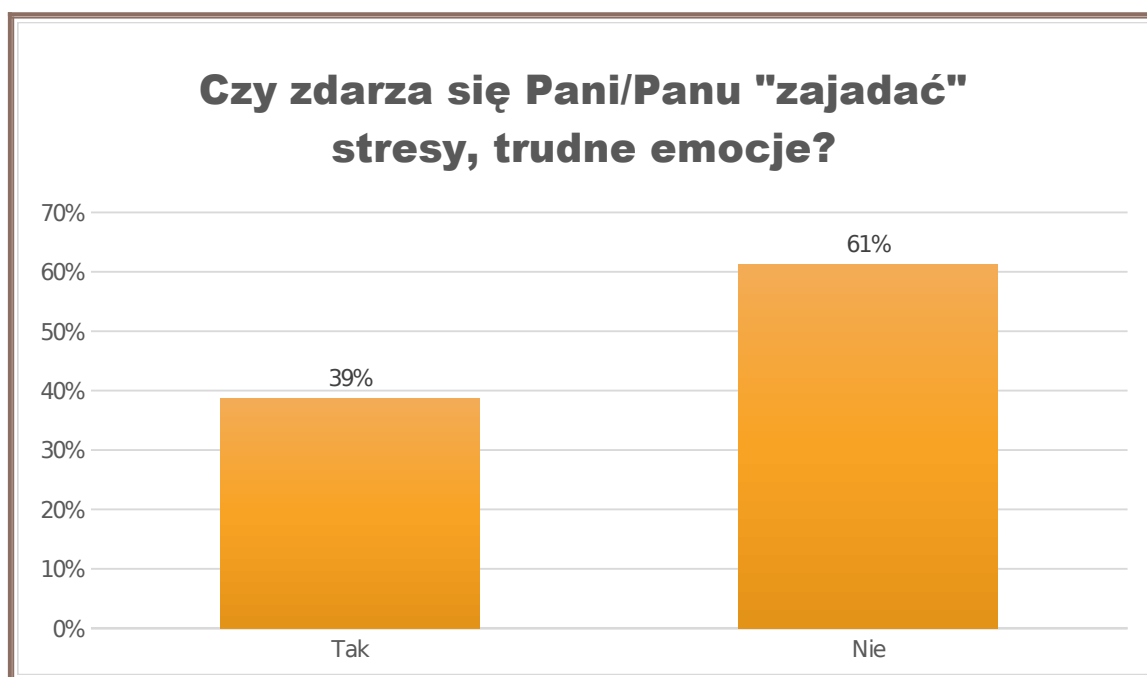

³ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Zaburzenia odżywiania

Zaburzenia odżywiania to poważne problemy zdrowotne obejmujące nieprawidłowe nawyki żywieniowe oraz trudności emocjonalne, takie jak brak kontroli nad jedzeniem, objadanie się czy restrykcyjne ograniczanie jedzenia. Mogą być wynikiem niskiej samooceny, przewlekłego stresu, traumy lub presji społecznej dotyczącej wyglądu. Coraz częściej zwraca się uwagę również na tzw. „zajadanie emocji”, czyli sięganie po jedzenie w odpowiedzi na stres czy trudne uczucia, co może być jednym z objawów zaburzeń odżywiania.

Wykres przedstawia odpowiedzi badanych na pytanie: „Czy zdarza się Pani/Panu zajadać stresy, trudne emocje?”. 39% respondentów przyznało, że zdarza im się regulować emocje poprzez jedzenie, natomiast 61% odpowiedziało przecząco. Choć większość nie deklaruje takiego zachowania, to część osób wskazuje na obecność mechanizmu „zajadania stresu”, co może być sygnałem do działań profilaktycznych w zakresie zdrowia psychicznego i żywieniowego.

Wykres poniżej przedstawia odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych, takich jak kompulsywne objadanie się czy natrętne myśli o jedzeniu. 35% badanych przyznało, że zdarza im się doświadczać takich trudności, co może wskazywać na ryzyko rozwijania się zaburzeń odżywiania lub problemów emocjonalnych związanych z jedzeniem. 65% respondentów nie zauważa u siebie tego typu zachowań.

Chociaż większość osób nie deklaruje problemów z kontrolą jedzenia, to fakt, że część osób wskazuje na takie trudności, stanowi ważny sygnał dla działań profilaktycznych i edukacyjnych. Może to świadczyć o potrzebie wsparcia w zakresie zdrowego podejścia do odżywiania, emocji i regulacji stresu.

BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

Metodologia

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów.

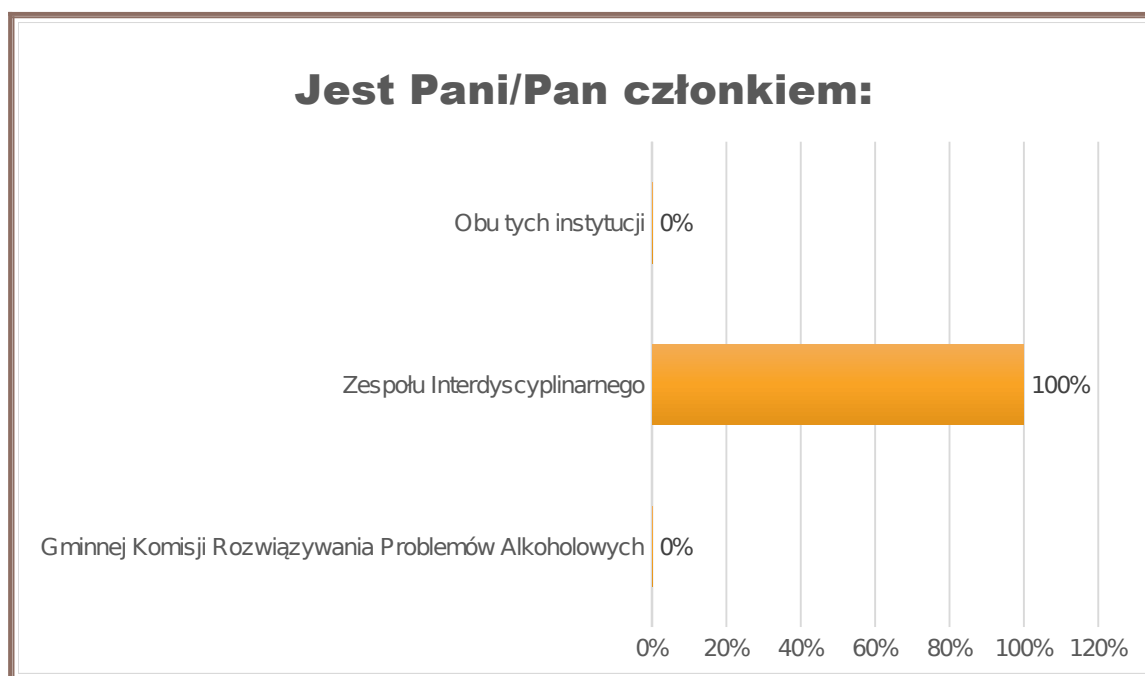
Cel badania i charakterystyka grupy badawczej

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych jest instytucją polityki społecznej państwa, w tym organów samorządowych, które zadania z tym związane realizują za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej. Wykonując zadania pomocy społecznej i dyspozycje wynikające z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej podmioty te współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, tj. podmiotami, które mogą posiadać informacje o potencjalnych

beneficjentach pomocy społecznej. W celu prawidłowego wypełniania zadań z zakresu pomocy społecznej konieczna jest rzetelna identyfikacja osób wymagających objęcia pomocą, jak też należyte wykonywanie obowiązków przez pracowników socjalnych, mające na celu monitorowanie sytuacji społecznej. Niekorzystanie bądź korzystanie w niewielkim stopniu z możliwości współpracy nie zapewnia pełnej i skutecznej identyfikacji i następnie oceny sytuacji osób potrzebujących.

Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie Gminy są właśnie pracownicy instytucjonalni.

W badaniu wzięło udział 8 osób. 100% z nich jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego.

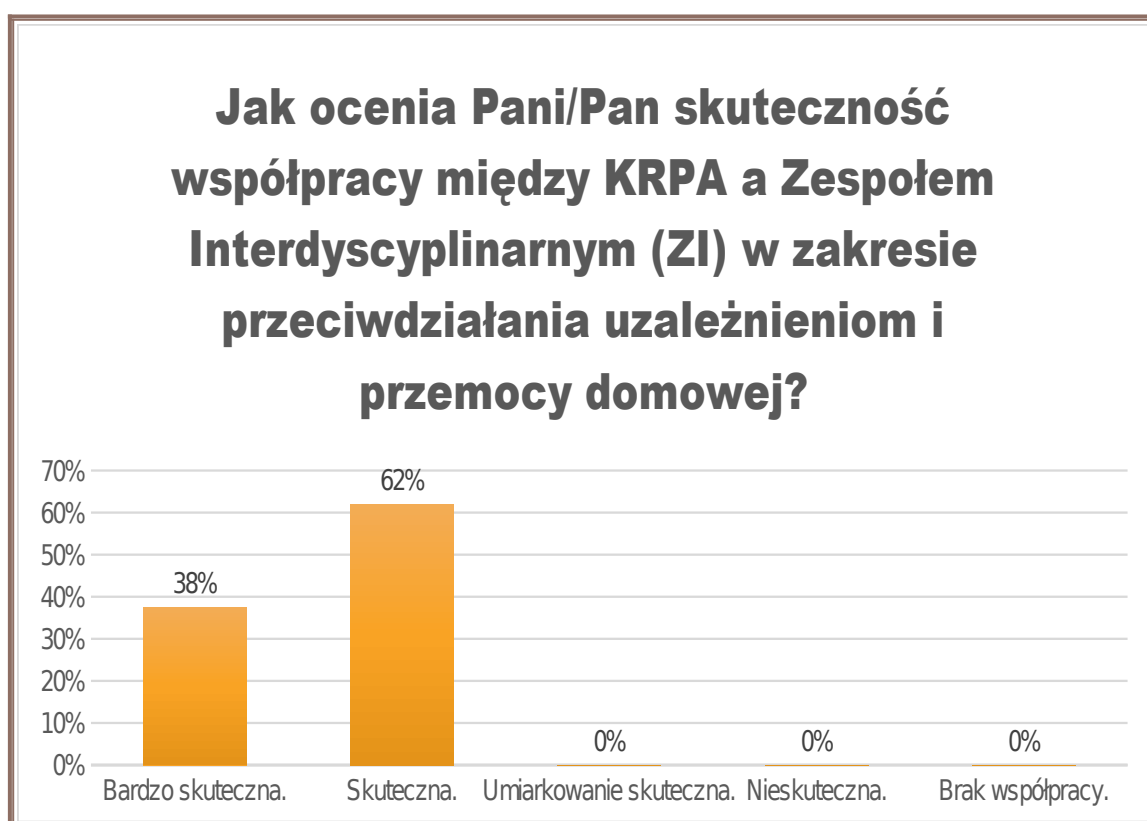
Wyniki

Na sam początek badani pracownicy mieli za zadanie wskazać ocenę istotności problemów występujących w tutejszym środowisku lokalnym Gminy. Na podstawie danych można stwierdzić, że pracownicy instytucjonalni Gminy Pionki postrzegają wiele problemów uzależnień jako bardzo poważne w środowisku lokalnym. Duża większość respondentów wskazała, że nadużywanie alkoholu przez dorosłych, uzależnienia behawioralne u młodzieży, używanie e-papierosów przez młodzież oraz brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami narkotyków to problemy bardzo istotne lub istotne. Równie alarmująco oceniono spożywanie alkoholu przez młodzież, nadużywanie alkoholu przez seniorów, zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież, uzależnienia behawioralne (np. hazard)

u dorosłych, palenie papierosów przez dorosłych i przez młodzież, zażywanie leków na receptę w celach niemedycznych, przemoc domową związaną z zażywaniem substancji oraz brak dostępu do terapii uzależnień wskazane przez 75% respondentów jako bardzo istotne lub istotne. Dane jednoznacznie wskazują na potrzebę wzmocnienia profilaktyki, edukacji i dostępności pomocy terapeutycznej.

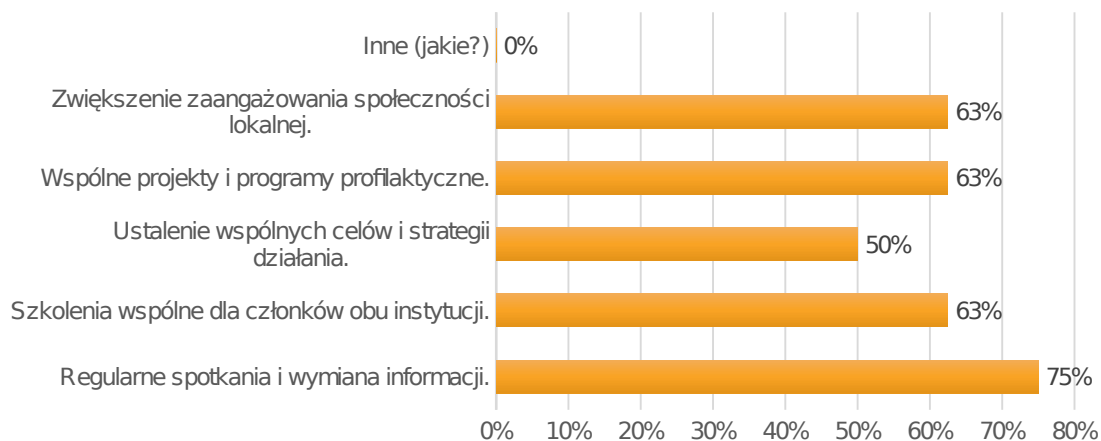
Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?	Bardzo istotny	Istotny	Średnio istotny	Mało istotny	Nieistotny
Nadużywanie alkoholu przez dorosłych	63%	25%	13%	0%	0%
Spożywanie alkoholu przez młodzież	63%	13%	25%	0%	0%
Nadużywanie alkoholu przez seniorów	50%	25%	0%	25%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez dorosłych	38%	25%	25%	13%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież	75%	0%	13%	13%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. hazard) u dorosłych	38%	38%	13%	13%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. Internet) u młodzieży	75%	13%	25%	0%	0%
Palenie papierosów przez dorosłych	25%	50%	25%	0%	0%
Palenie papierosów przez młodzież	75%	0%	13%	13%	0%
Używanie e-papierosów przez dorosłych	25%	38%	25%	13%	0%
Używanie e-papierosów przez młodzież	63%	25%	0%	13%	0%
Zażywanie leków na receptę w celach niemedycznych	50%	25%	13%	13%	0%
Uzależnienia od leków (np. uspokajających, nasennych) u seniorów	25%	25%	38%	25%	0%
Przemoc domowa związana z zażywaniem substancji	75%	0%	25%	0%	0%
Brak dostępu do terapii uzależnień	50%	25%	0%	13%	13%
Brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami	50%	38%	0%	13%	0%

Wyniki dotyczące oceny skuteczności współpracy między Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (KRPA) a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej wskazują na skuteczny odbiór tej współpracy – 62% respondentów ją tak oceniło. 38% ankietowanych wskazało je jako bardzo skuteczną. Nie odnotowano opinii o nieskuteczności współpracy ani o braku współpracy, co może świadczyć o solidnych podstawach i zaangażowaniu obu instytucji w realizację swoich zadań.

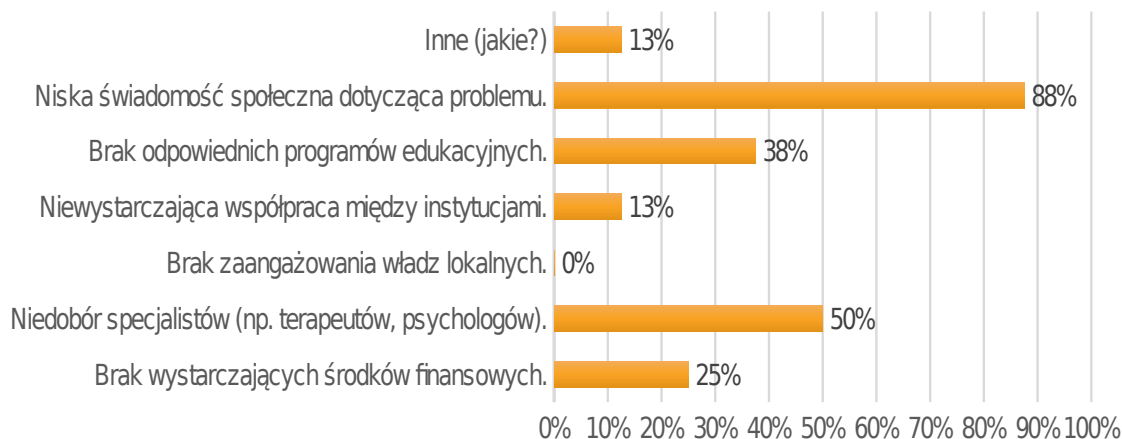
Aby zwiększyć skuteczność współpracy między Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) a Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (KRPA), respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę regularnych spotkań i wymianę informacji (75%). Istotnym elementem efektywnej współpracy są również szkolenia wspólne dla członków obu instytucji, wspólne projekty i programy profilaktyczne oraz zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej (po 63%). Nieco rzadziej, ale nadal istotnie, pojawiała się potrzeba ustalenia wspólnych celów i strategii działania (50%). Wyniki pokazują, że fundamentem skutecznej współpracy powinno być planowanie działań w sposób skoordynowany i partnerski, oparty na wspólnej wiedzy i jasno określonych celach.

W jaki sposób można zwiększyć skuteczność współpracy pomiędzy ZI a KRPA?

Główne bariery utrudniające skuteczną realizację działań KRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Pionki dotyczą przede wszystkim niskiej świadomości społecznej, którą wskazało aż 88% respondentów. Na drugim miejscu uplasował się niedobór specjalistów, takich jak terapeuci i psychologowie – wskazany przez 50% badanych. Dodatkowymi utrudnieniami jest brak odpowiednich programów edukacyjnych (38%) i brak wystarczających środków finansowych (25%). Tylko 13% respondentów dostrzega niewystarczającą współpracę między instytucjami jako istotną barierę. Wyniki te podkreślają potrzebę zarówno zwiększenia nakładów finansowych, jak i rozwijania kadry i edukacji społecznej, by działania KRPA i ZI były skuteczniejsze.

Jakie bariery, Pani/Pana zdaniem, utrudniają realizację skutecznych działań KRPA i ZI w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy?

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy zastosowaniu techniki CAWI. Jest to technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- zbadanie środowiska szkolnego i rodzinnego uczniów;
- zbadanie niektórych problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

Charakterystyka grupy badanej

W badaniu wzięło udział 113 uczniów z klas 4-6 oraz 105 uczniów z klas 7-8.

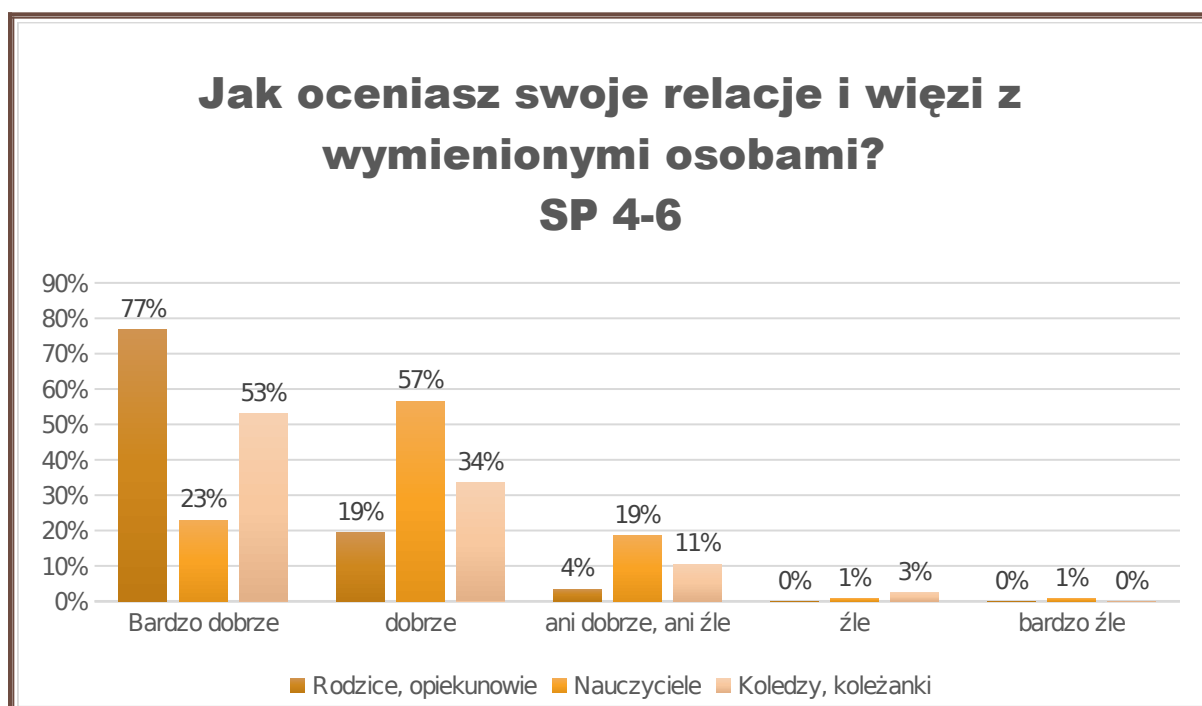
Wyniki badań

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

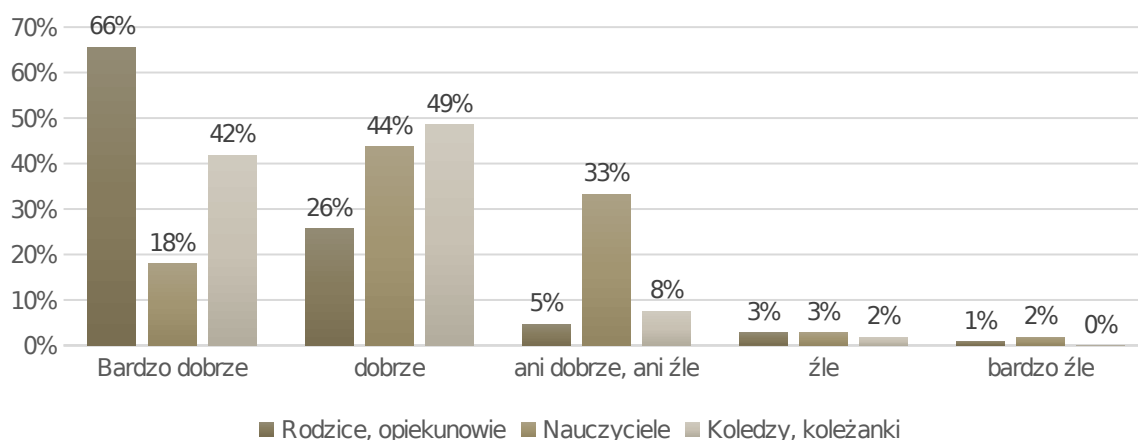
Uczniowie w Gminie Pionki deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z rodzicami, opiekunami: SP 4-6 – 96%; SP 7-8 – 92%. Pozytywne relacje rodzinne

i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne problemowe.

Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

SP 7-8

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁴.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie w Gminie Pionki mają bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6 – 80%; SP 7-8 – 62%.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Pionki relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze: SP 4-6 – 87%; SP 7-8 – 90%.

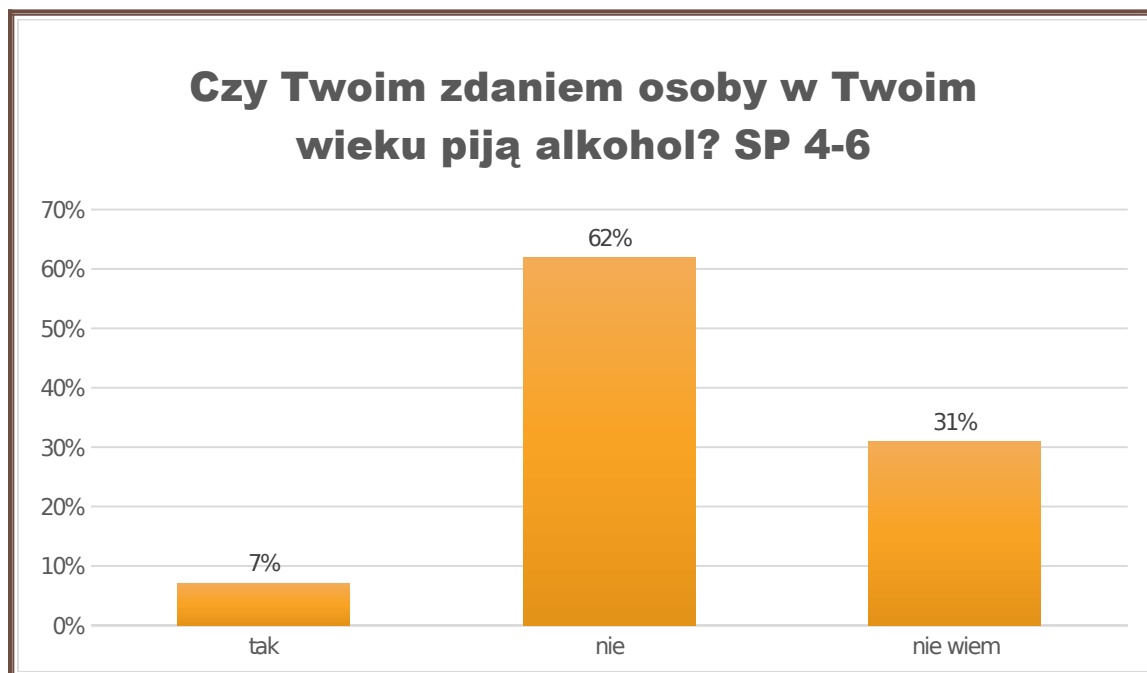
⁴ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

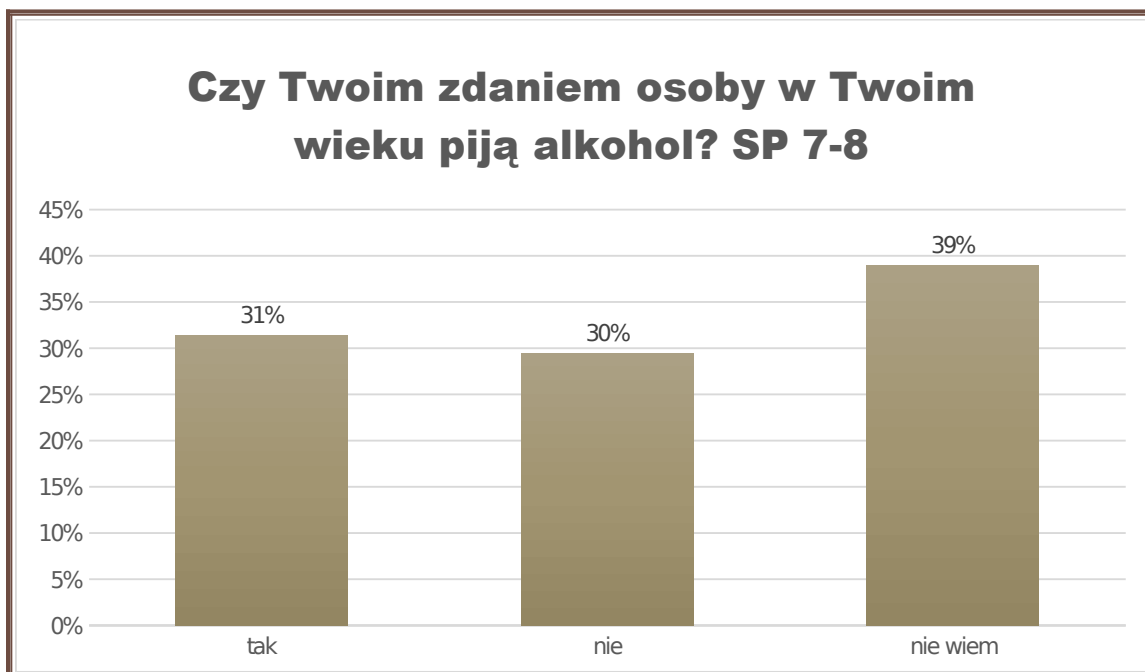
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Pionki, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Substancje psychoaktywne: Alkohol

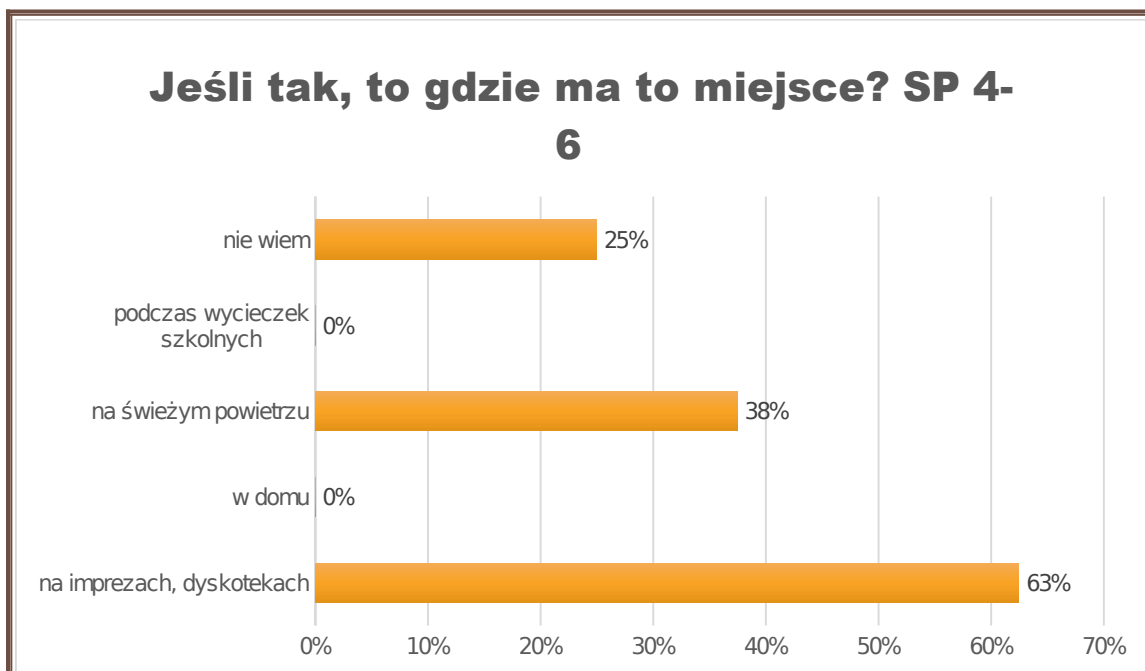
Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. 7% uczniów klas 4-6 oraz 31% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.

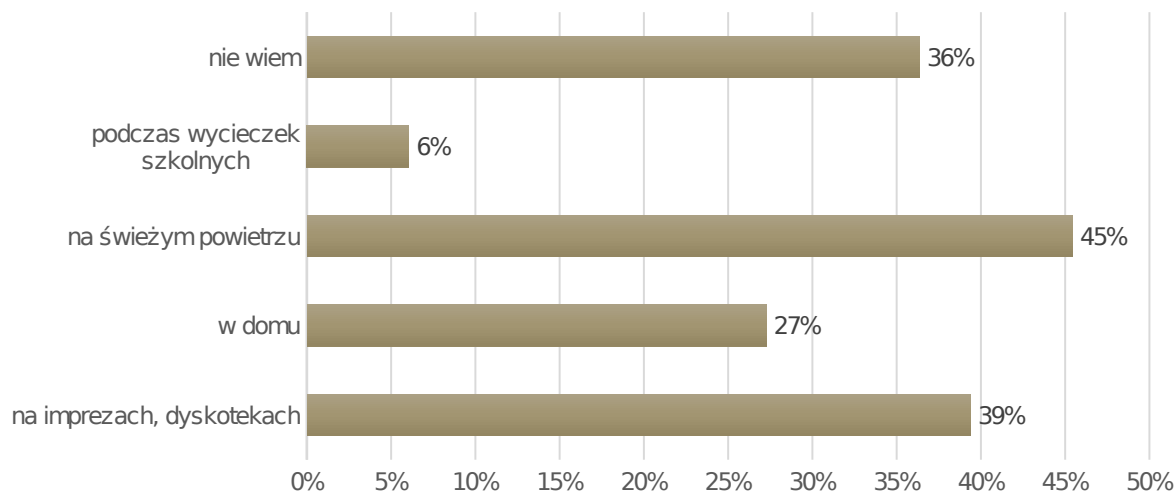

Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie najczęściej wskazywali na świeże powietrze (SP 4-6 – 38%; SP 7-8 – 45%), dyskoteki i imprezy (SP 4-6 – 63%; SP 7-8 – 39%), dom (SP 7-8 – 27%) oraz podczas wycieczek szkolnych (SP 7-8 – 6%).

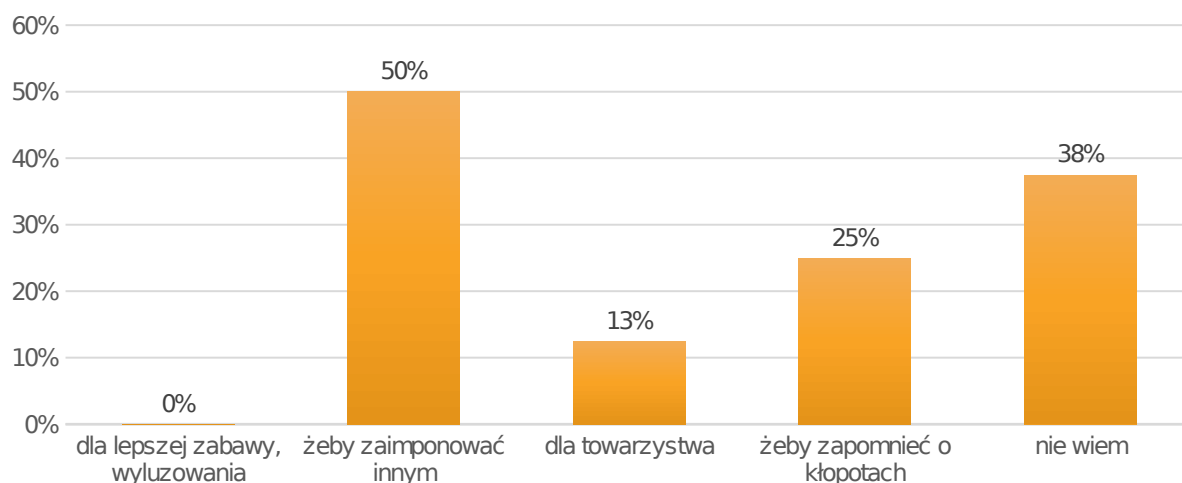

Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce? SP 7-8

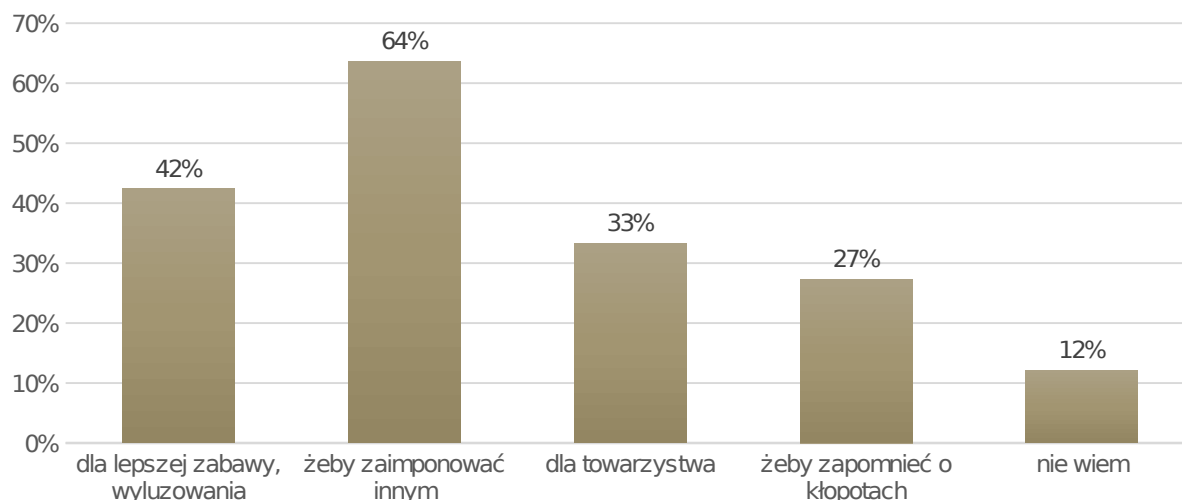

Jeżeli chodzi o przyczyny, z jakich ich rówieśnicy sięgają po alkohol badani uczniowie wskazywali zazwyczaj na chęć zaimponowania innym (SP 4-6 – 50%; SP 7-8 – 64%), a także dla lepszej zabawy, wyluzowania (SP 7-8 – 42%), dla towarzystwa (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 33%), a także żeby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 27%).

Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? SP 4-6

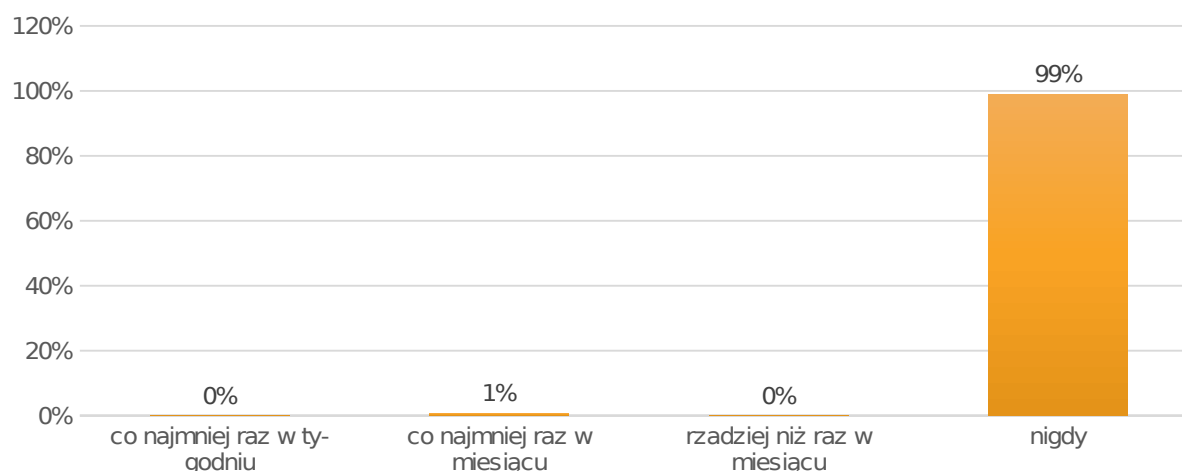

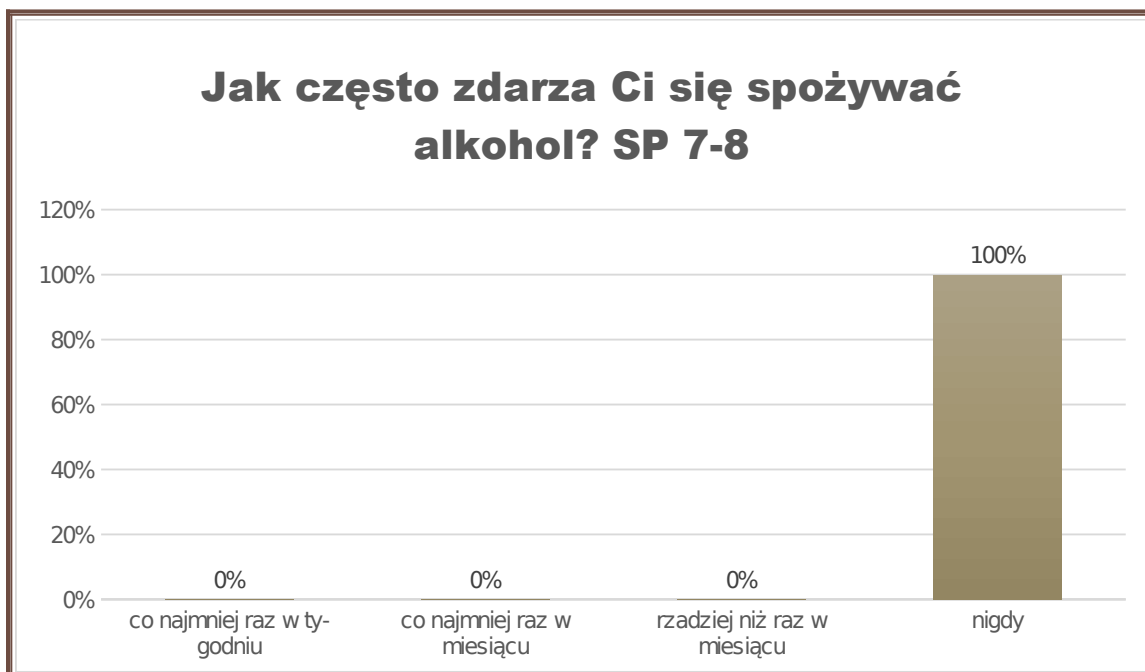
Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? SP 7-8

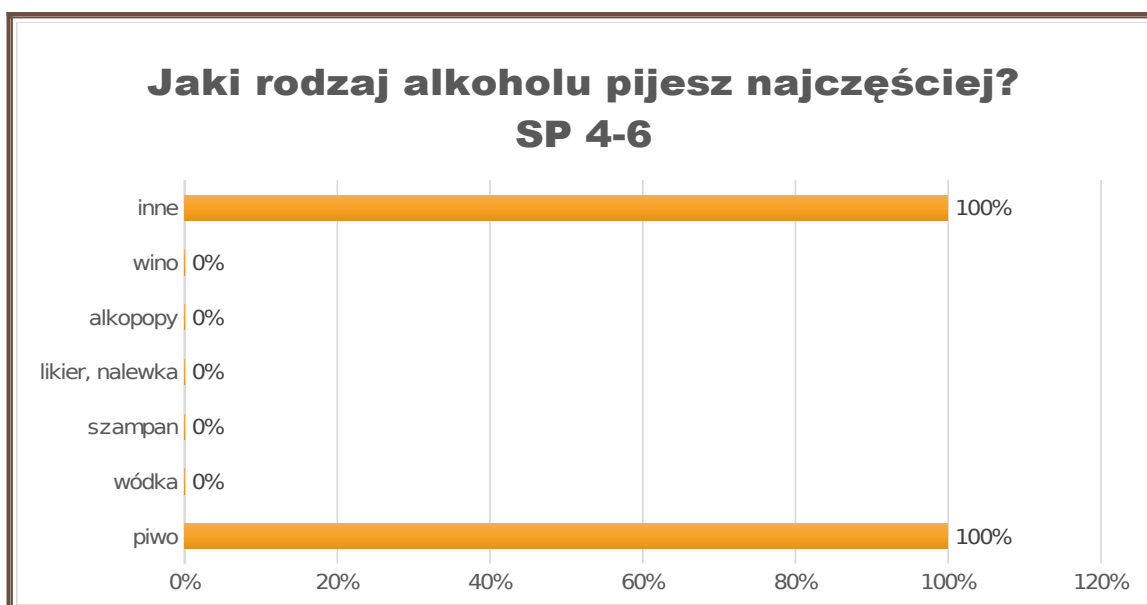
Następnie zapytano badanych, jak często oni sami spożywają alkohol. Do spożywania alkoholu co najmniej raz w miesiącu przyznaje się 1% uczniów klas 4-6. 99% uczniów klas 4-6 oraz 100% uczniów klas 7-8 nigdy nie spożywa alkoholu.

Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol? SP 4-6

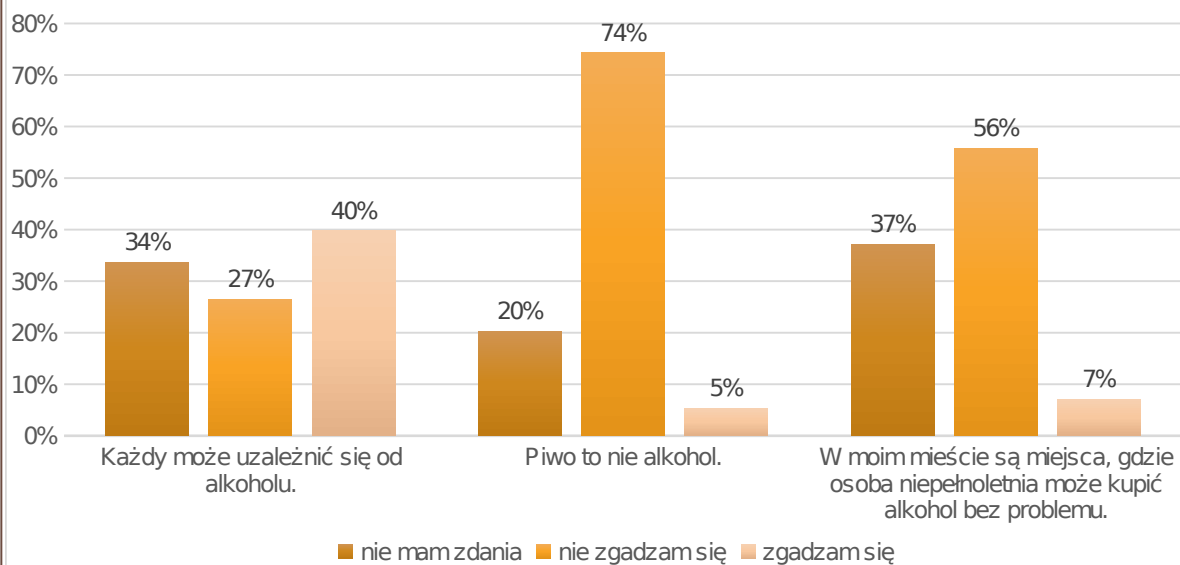

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie najczęściej sięgają po piwo (SP 4-6 – 100% oraz inne (SP 4-6 – 100%). Są to odpowiedzi uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu. Jest to 1% badanych.

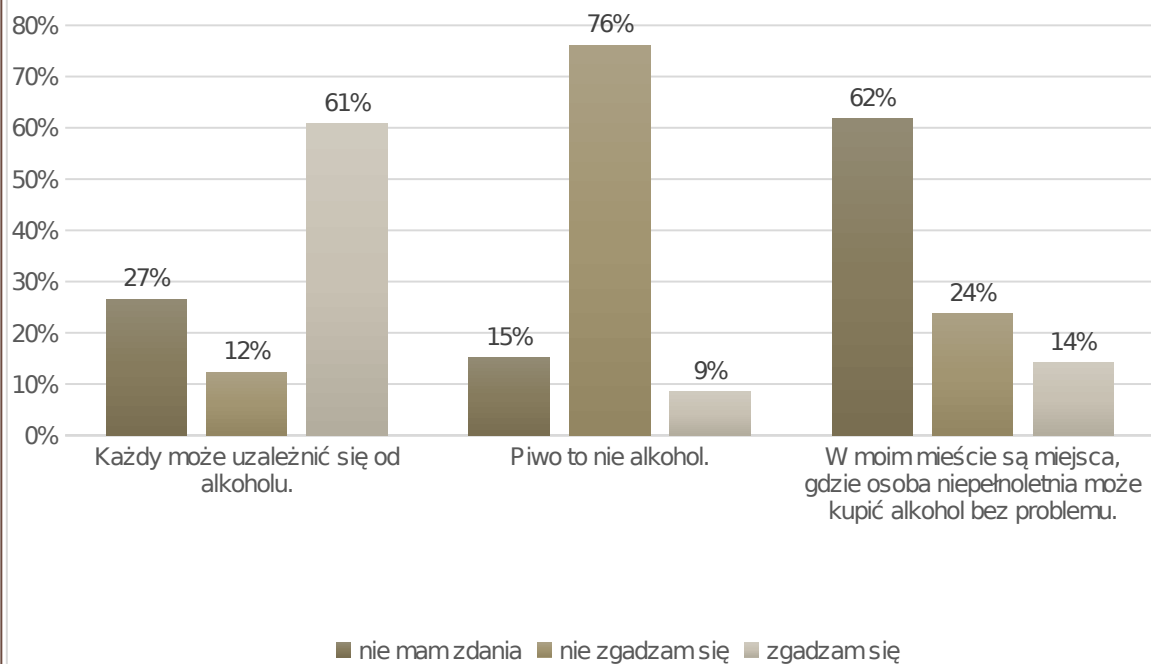

Uczniowie zostali zapytani o to, czy zgadzają się z poniższymi stwierdzeniami. Według 40% uczniów klas 4-6 oraz 61% uczniów klas 7-8 każdy może uzależnić się od alkoholu. 7% uczniów klas 4-6 oraz 14% uczniów klas 7-8 uważa, że w ich miejscowości są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Szczegółowe wyniki przedstawiają poniższe wykresy.

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem? SP 4-6

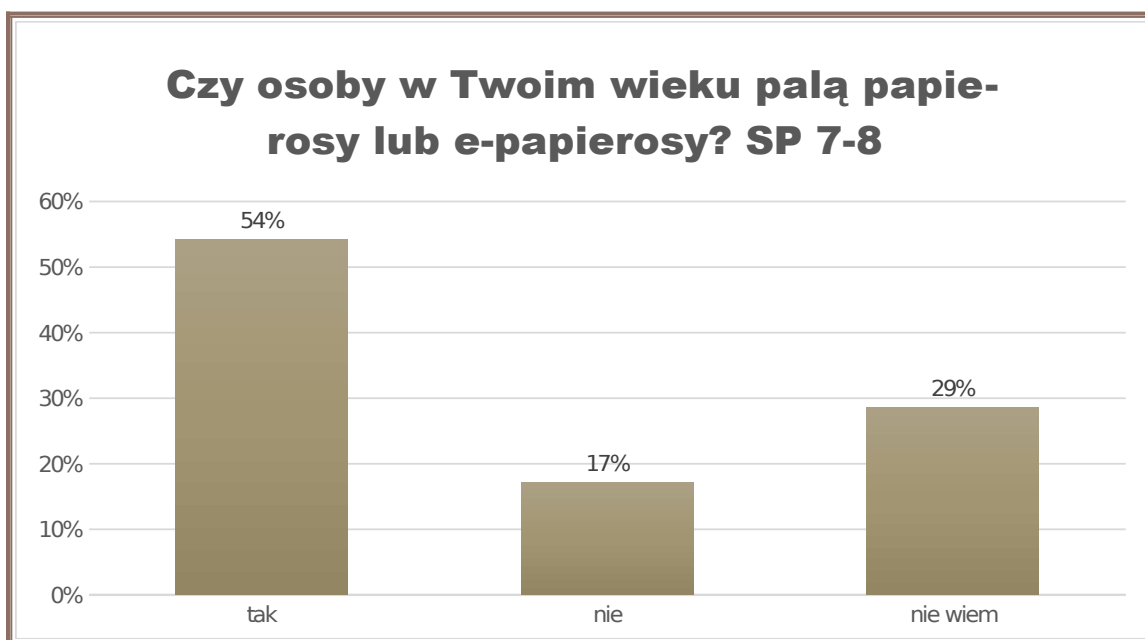
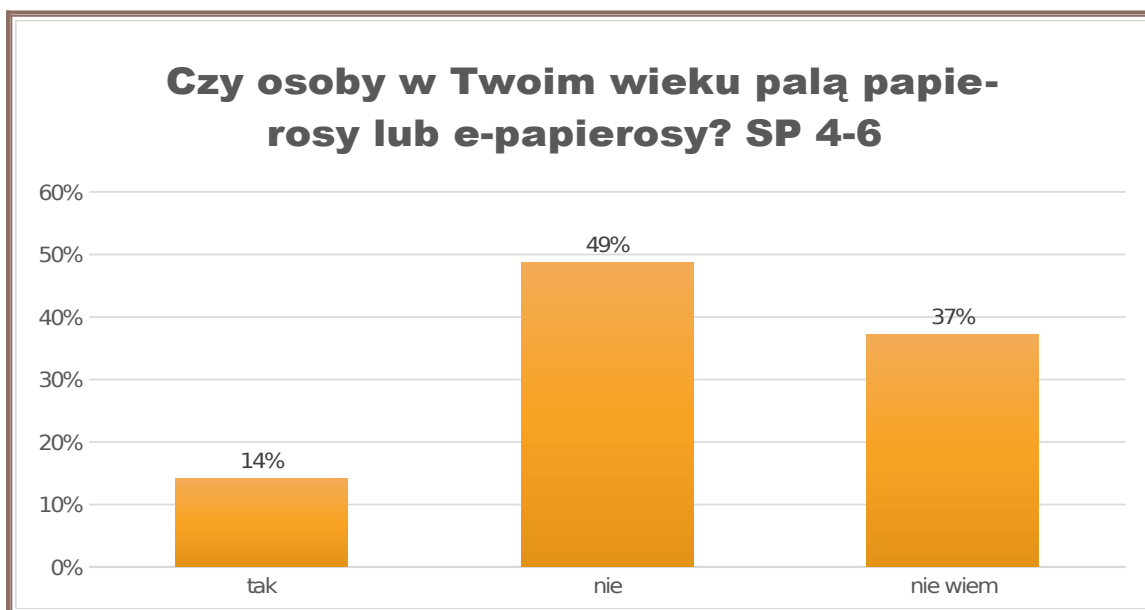
Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem? SP 7-8

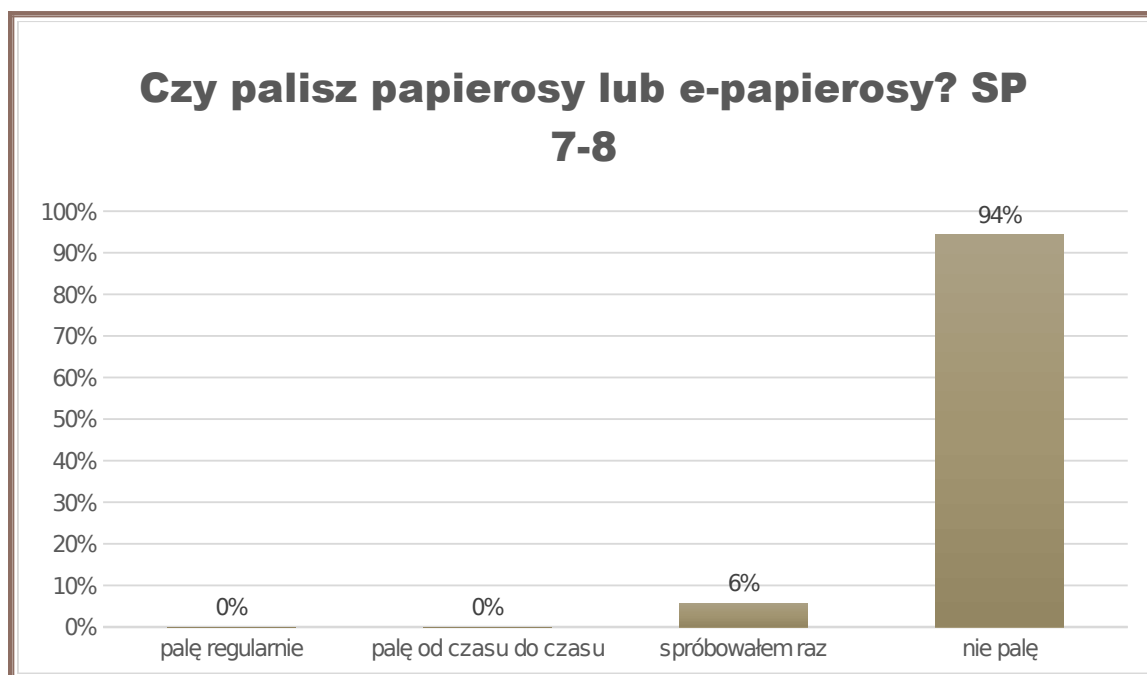
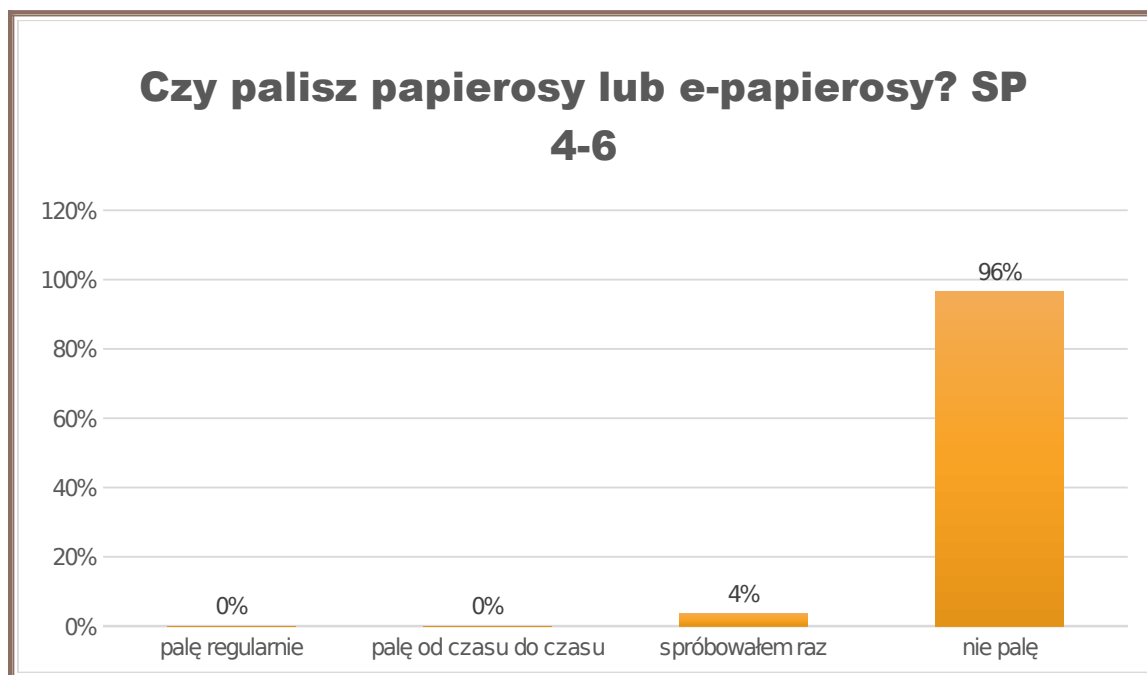
Substancje uzależniające: Papierosy

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami próbowali już papierosów.

Uczniowie wskazali, że ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosy: SP 4-6 – 14%, SP 7-8 – 54%.

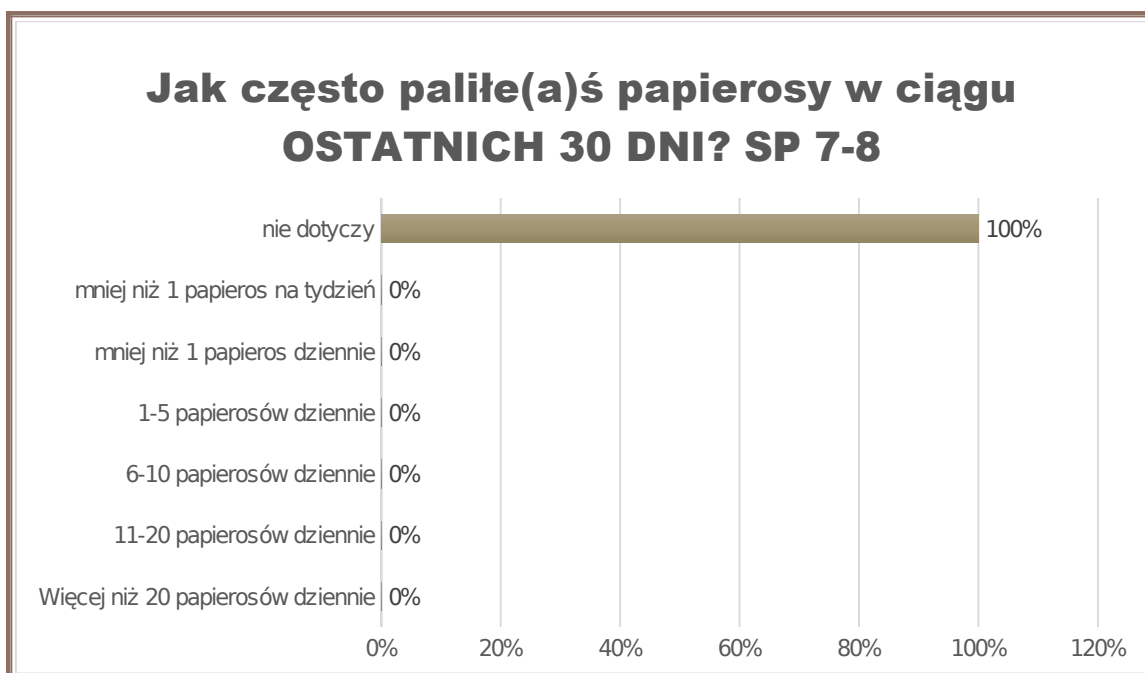
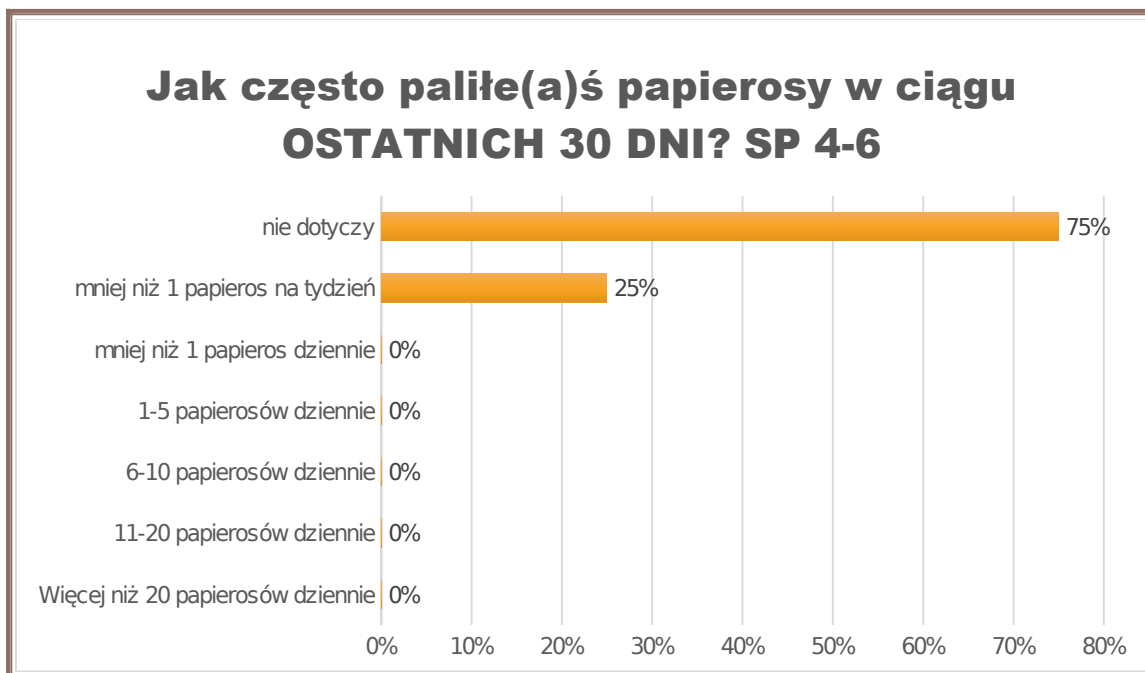

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. 4% uczniów klas 4-6 oraz 6% uczniów klas 7-8 spróbowało tylko raz. 96% uczniów klas 4-6 oraz 94% uczniów klas 7-8 nie pali.

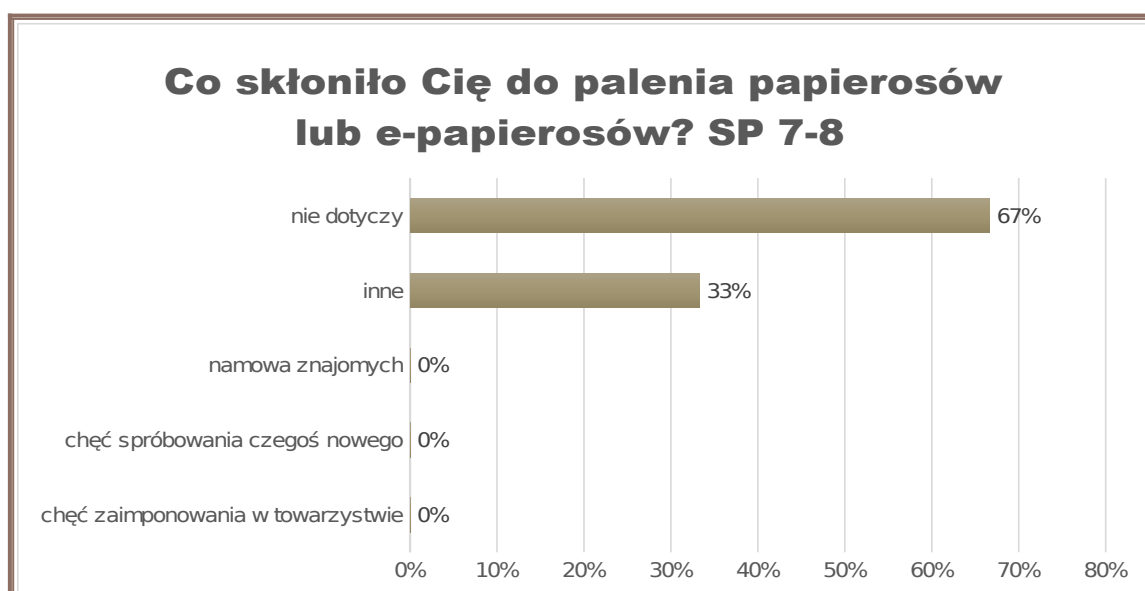
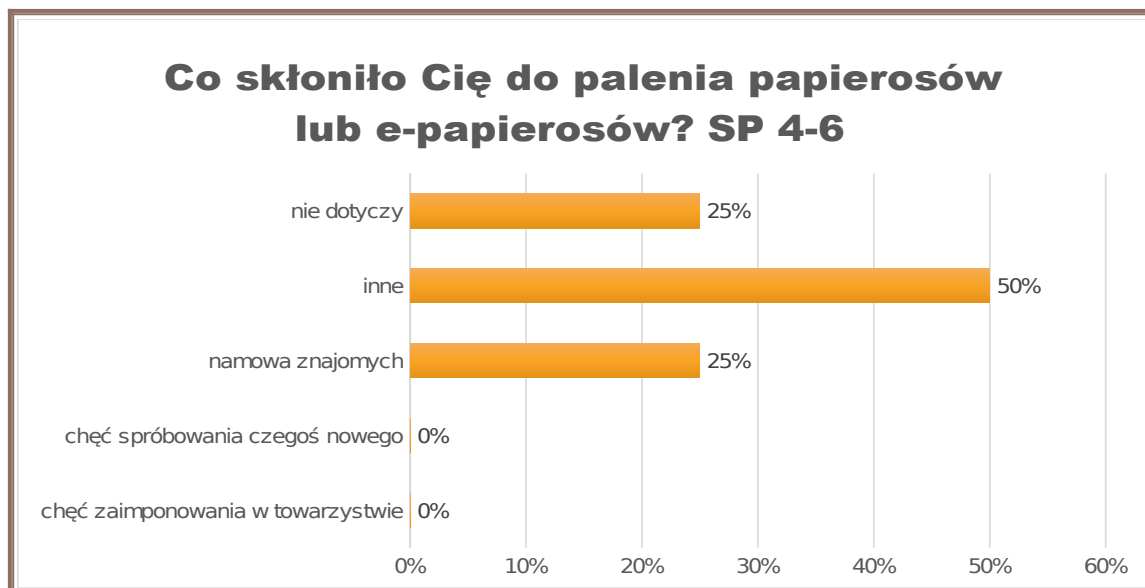
Poniższe wykresy przedstawiają dane dotyczące częstotliwości palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni wśród badanych uczniów. 25% uczniów klas 4-6 w ciągu ostatnich 30 dni paliło mniej niż 1 papierosa dziennie. 75% młodszych uczniów oraz 100% starszych

uczniów deklaruje, że ich to nie dotyczy ponieważ znaczna większość zadeklarowała we wcześniejszym pytaniu, że spróbowało tylko raz.

Następnie zapytano uczniów co skłoniło ich do palenia. Wśród uczniów klas 4–6, którzy wzięli udział w badaniu, 25% młodszych i 67% starszych uczniów wskazało, że pytanie ich nie dotyczy, co oznacza, że nie mieli doświadczeń z paleniem e-papierosów lub papierosów.

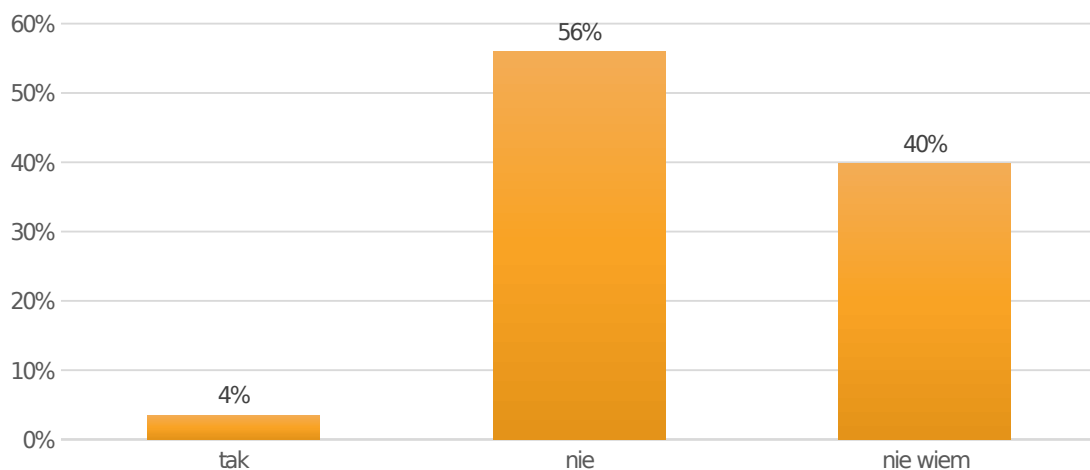
25% ankietowanych w klasach 4-6 zaczęło palić papierosy lub e-papierosy z powodu namowy znajomych.

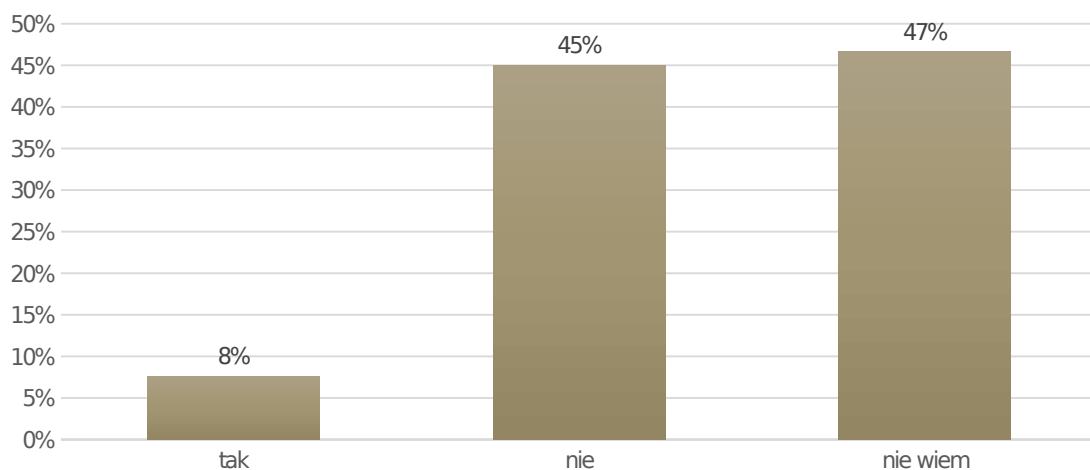
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 4% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

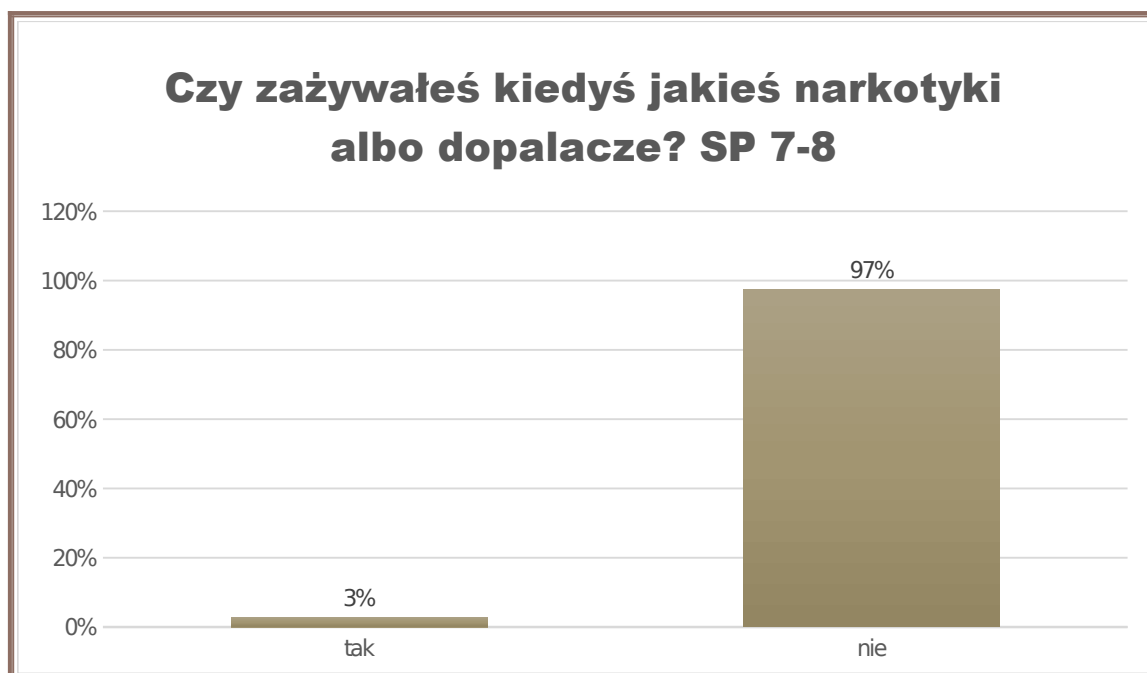
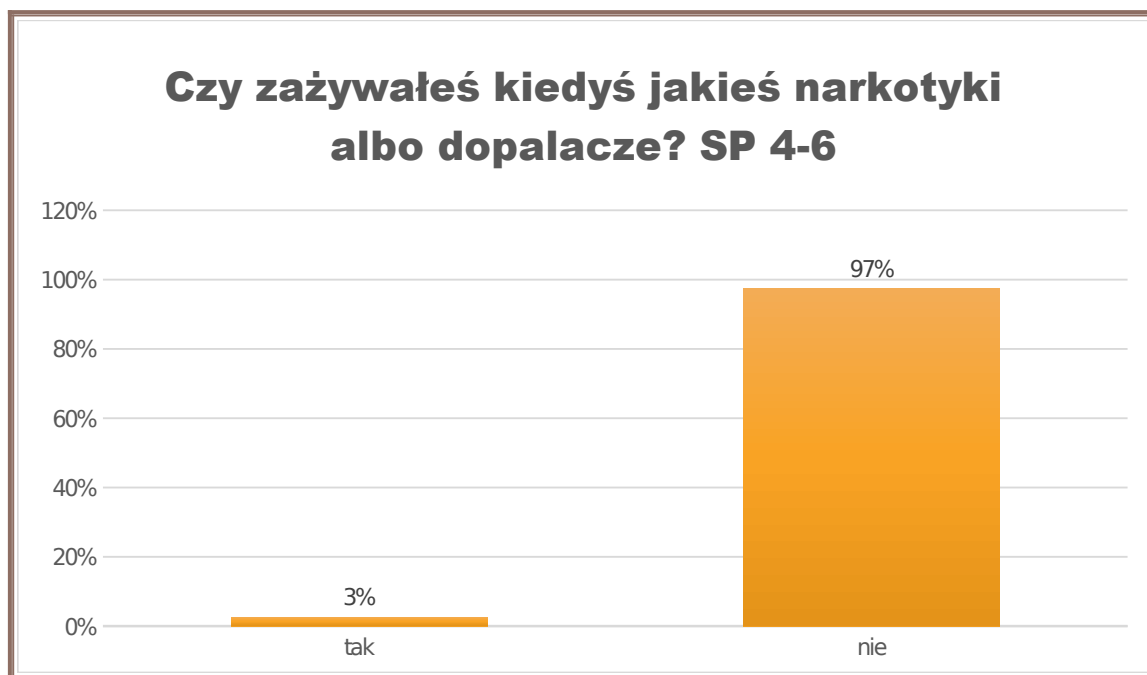
Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami? SP 4-6

Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami? SP 7-8

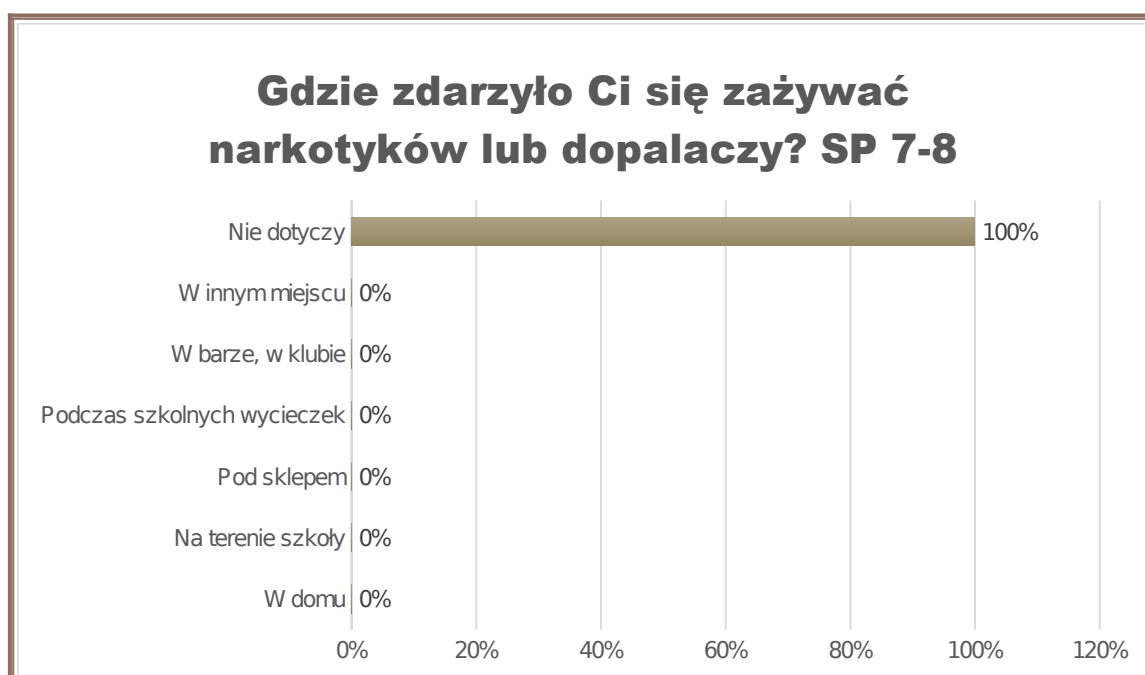

3% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8 przyznało, że sami próbowali już narkotyków lub dopalaczy.

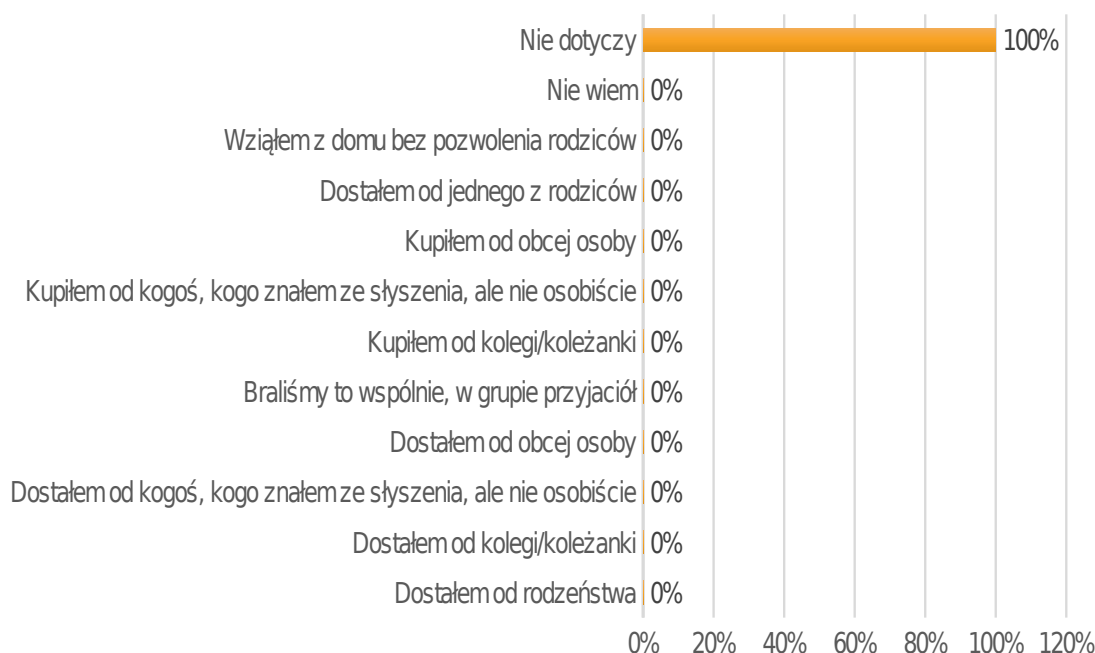
Wśród uczniów, którzy zadeklarowali kontakt z narkotykami lub dopalaczami, wszystkie osoby wskazały odpowiedź „nie dotyczy” w pytaniu o miejsce ich zażywania. Może to sugerować, że deklaracje te nie są w pełni wiarygodne lub że uczniowie udzielali ich

w sposób nie do końca przemyślany, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji w tym obszarze.

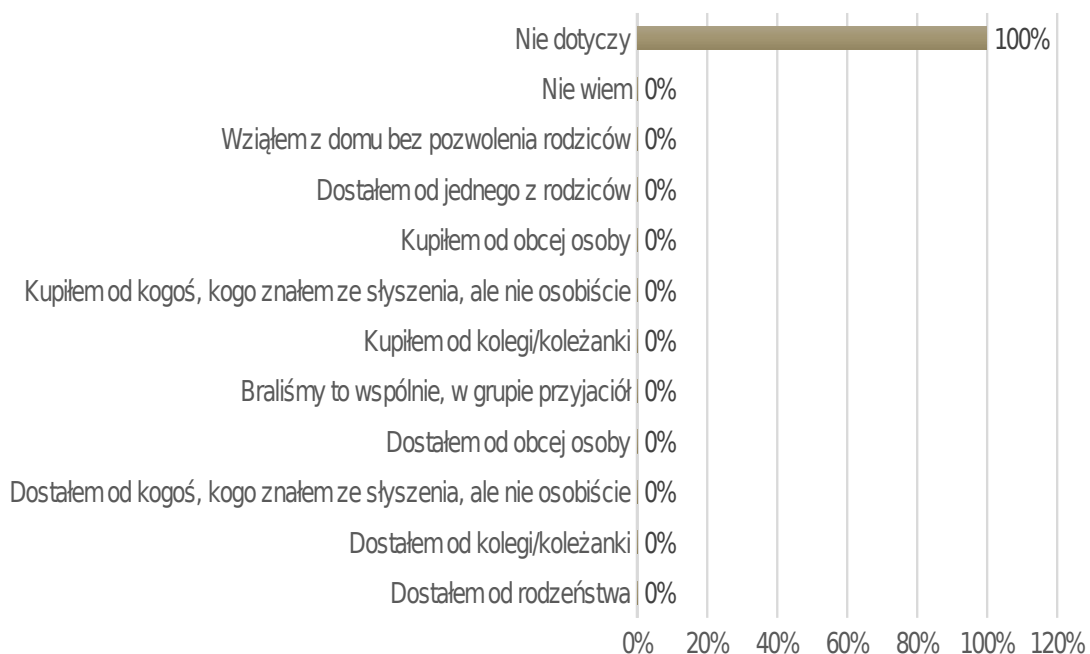

Jeśli chodzi o źródło pozyskiwania substancji psychoaktywnych, 100% uczniów klas 4-6 i 7-8 zadeklarowało, że pytanie ich nie dotyczy, co może świadczyć ze deklaracje nie są w pełni wiarygodne.

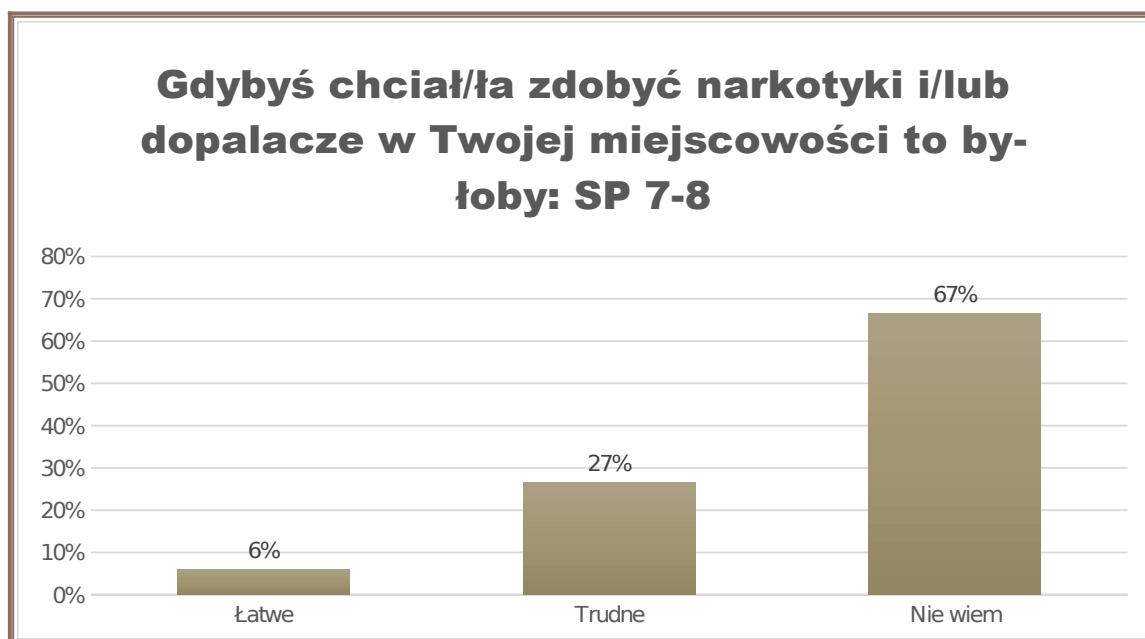
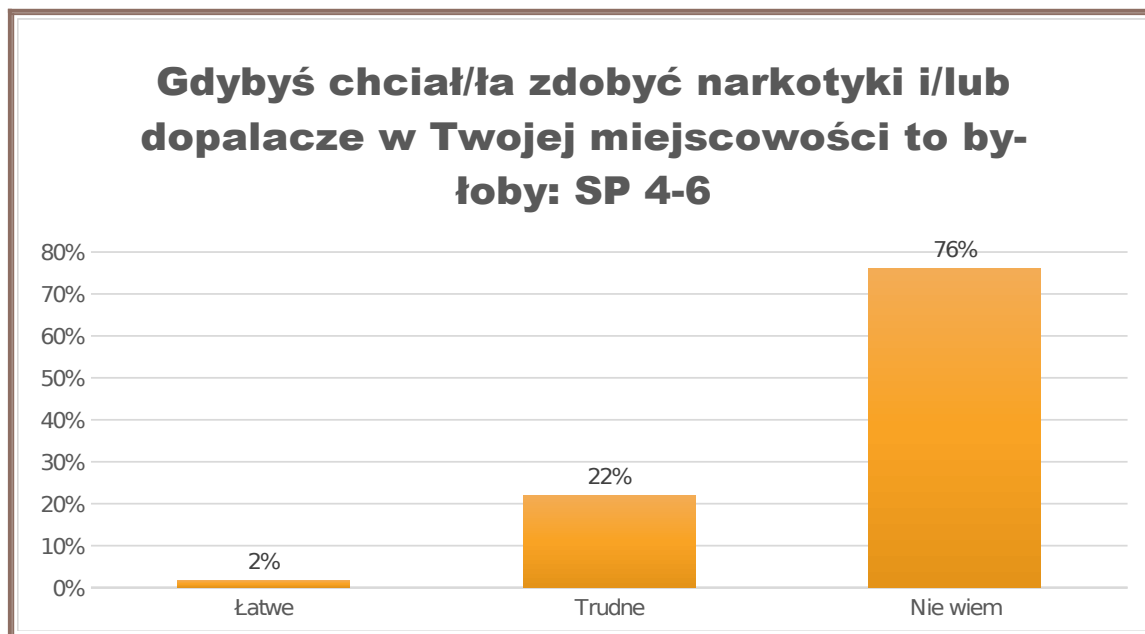
Skąd wziąłeś tę substancję? SP 4-6

Skąd wziąłeś tę substancję? SP 7-8

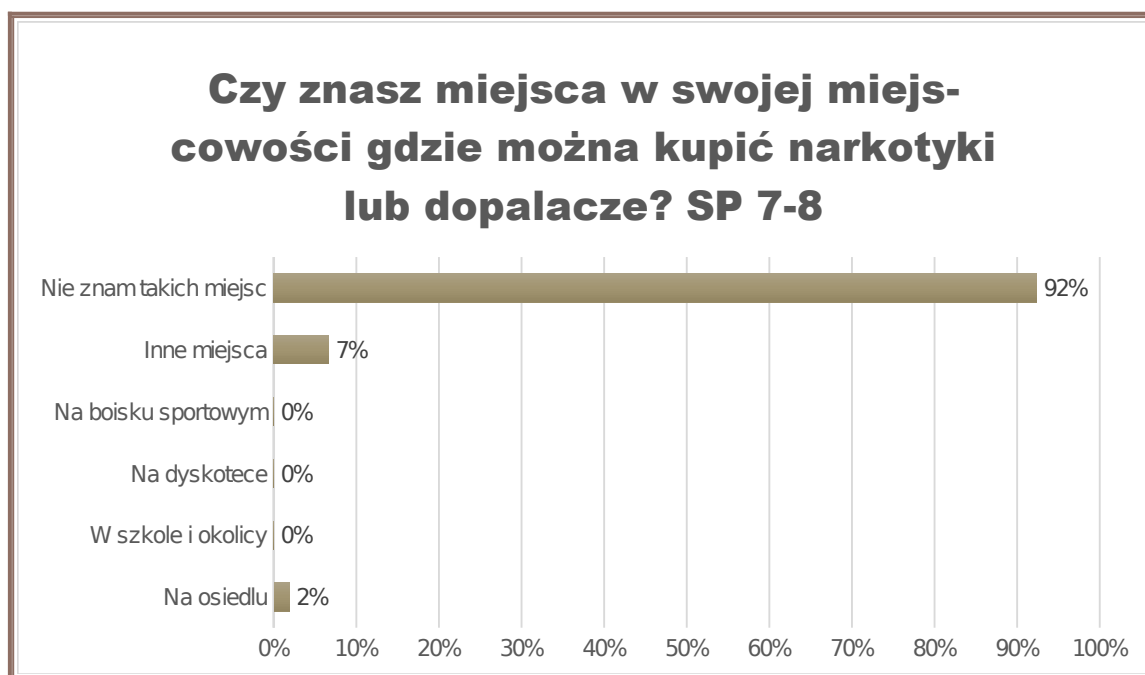
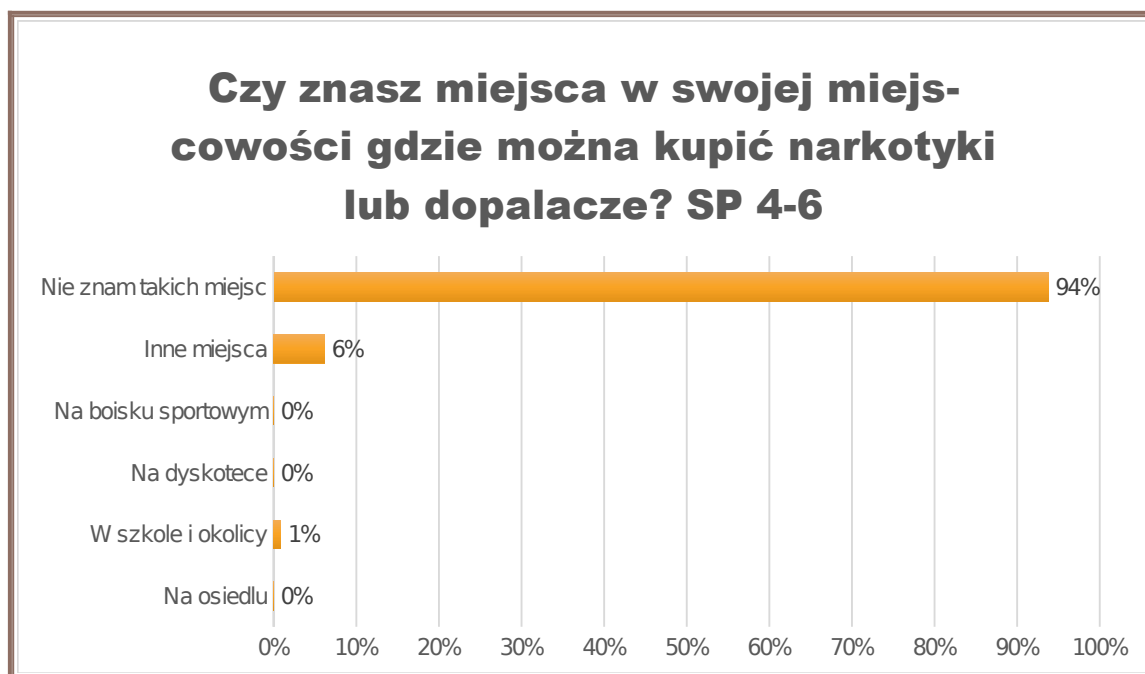

Następnie uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków/dopalaczy w ich lokalnym środowisku. Badani w większości nie wiedzą, czy pozyskanie owych środków psychoaktywnych byłoby w ich otoczeniu łatwe, czy też trudne: SP 4-6 – 76%; SP 7-8 – 67%. Jednakże 2% młodszych oraz 6% starszych uczniów zaznaczyło, że byłoby to łatwe. Pozostali ankietowani odpowiedzieli, że pozyskanie narkotyków/ dopalaczy w ich środowisku lokalnym byłoby trudne: SP 4-6 – 22%; SP 7-8 – 27%.

Większość uczniów klas 4–6 (94%) oraz 7–8 (92%) zadeklarowała, że nie zna miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Wśród innych wskazań

ankietowani odpowiadali: „w szkole i okolicy” – 1% uczniów klas SP 4-6 oraz „na osiedlu” – 2% uczniów klas SP 7-8. 6% młodszych i 7% starszych uczniów zaznaczyło odpowiedź inne miejsca bez podawania przykładów. Dane te pokazują, że choć zdecydowana większość uczniów twierdzi, że nie zna takich miejsc, to jednak niewielka część potrafi je wskazać. Może to świadczyć o istnieniu problemu dostępności substancji psychoaktywnych nawet wśród dzieci i młodzieży.

Uzależnienia behawioralne

Dotychczas najwięcej niepokoju, jeżeli chodzi o dzieci, które dorastają i wkraczają w wiek nastoletni, budziły takie problemy jak ryzyko sięgnięcia przez nie po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. To, co obecnie zaczyna niepokoić coraz bardziej, to wciąż pojawiające się nowe formy uzależnień behawioralnych.

Zapytano uczniów o to, które ich zdaniem zjawisko jest obecne w ich otoczeniu. Uczniowie za najbardziej popularne zjawisko występujące w ich otoczeniu wybrali: uzależnienie od Internetu (SP 4-6 – 34%; SP 7-8 – 66%) oraz uzależnienie od smartfona (SP 4-6 – 34%; SP 7-8 – 68%).

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? SP 4-6	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo rzadko	Nie występuje
Zakupoholizm	6%	20%	15%	59%
Uzależnienie od Internetu (Sieciolizm)	13%	21%	27%	40%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	5%	3%	6%	85%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniowizm)	5%	7%	13%	75%
Uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych)	16%	18%	22%	44%

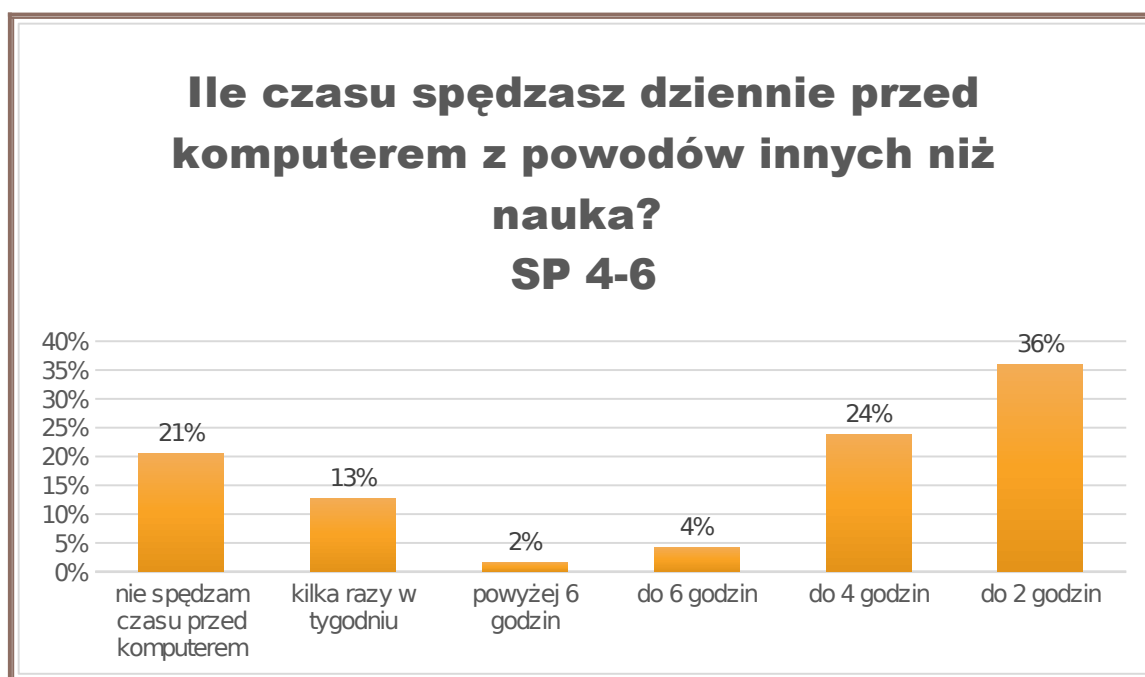
Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? SP 7-8	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo rzadko	Nie występuje
Zakupoholizm	25%	21%	20%	34%
Uzależnienie od Internetu (Sieciolizm)	39%	27%	19%	15%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	10%	10%	16%	63%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniowizm)	20%	17%	20%	43%
Uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych)	47%	21%	18%	14%

Komputer, który stał się nieodłącznym elementem życia osób dorosłych zaczął jednocześnie coraz częściej zastępować dzieciom kontakty z rodziną, zabawy z rówieśnikami, czytanie książek czy uprawianie sportu. Dla wielu dzieci stał się podstawową formą spędzania czasu i to nie tylko tzw. wolnego. Zbyt wczesne, a szczególnie niekontrolowane przez

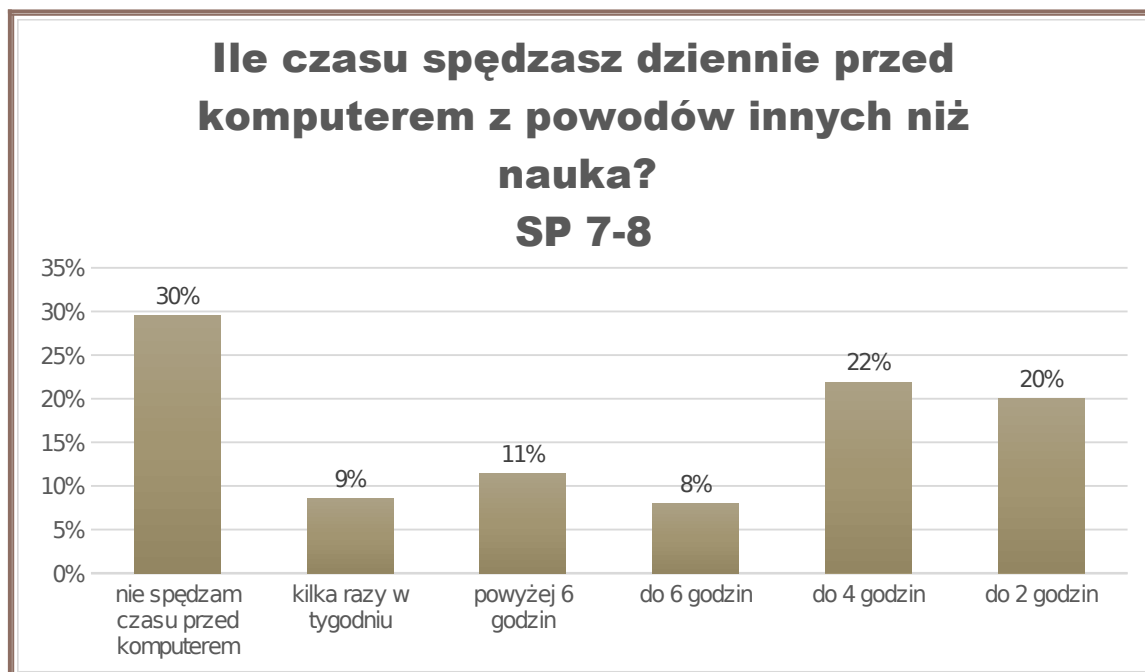
dorosłych, korzystanie z komputera powoduje, że zamiast doskonałego narzędzia kształcenia i rozwoju oraz źródła radości – komputer staje się źródłem wielu zagrożeń i problemów⁵.

W pierwszej kolejności zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera. Badani wskazywali zazwyczaj, że spędzają w ten sposób do 2 godzin dziennie: SP 4-6 – 36%; SP 7-8 – 20%, czy też do 4 godzin dziennie: SP 4-6 – 24%; SP 7-8 – 22%. Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie: SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 11%. Do 6 godzin korzysta: SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 8%.

Uzyskane wyniki w praktyce mogą oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla wielu uczniów jedyną formą spędzania czasu. Uczniowie, którzy korzystają z komputera powyżej 6 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.

⁵ <https://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/siecioholizm/dziecko-i-komputer/>

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)⁶.

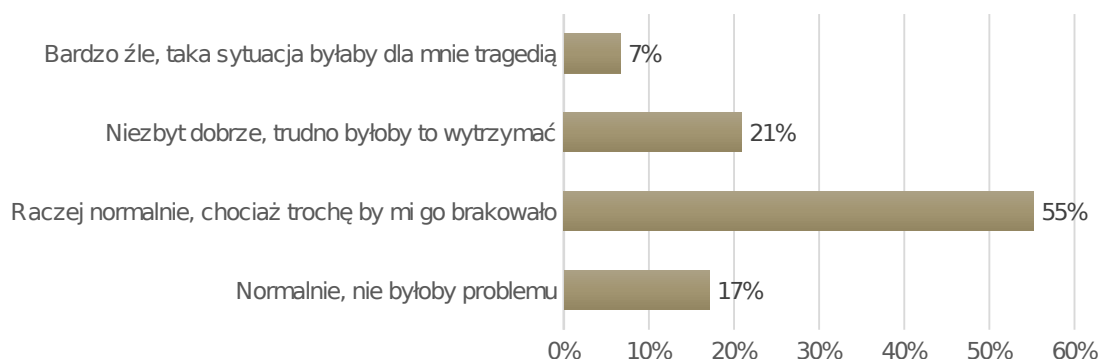
87% młodszych uczniów oraz 72% starszych uczniów deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia. Aczkolwiek, część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu: SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 28%.

⁶L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez tydzień nie miał dostępu do Internetu? SP 4-6

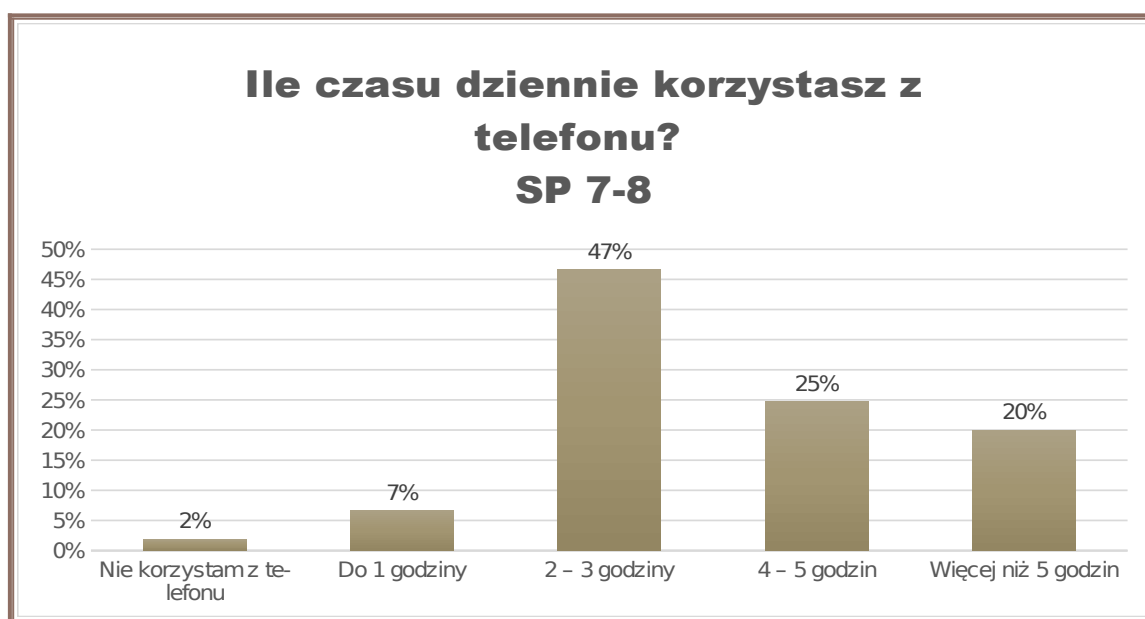
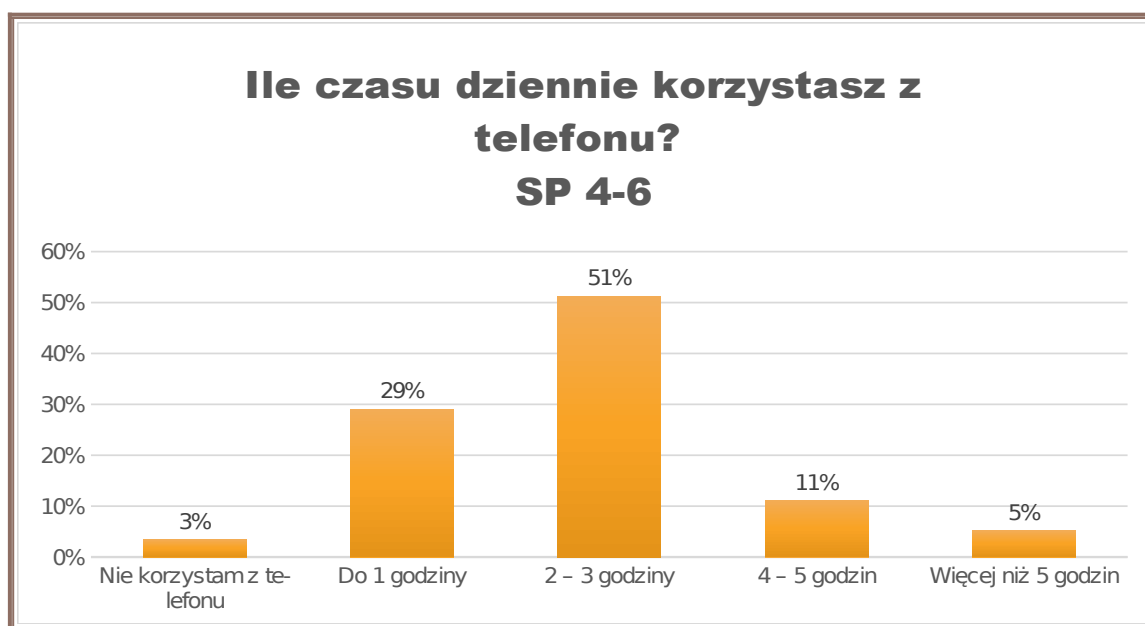
Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez tydzień nie miał dostępu do Internetu? SP 7-8

Wielość funkcji i aplikacji, jakie oferuje obecnie telefon komórkowy, sprawia, że komunikacja werbalna, będąca jego pierwotnym przeznaczeniem, schodzi na dalszy plan, a smartfon z dostępem do Internetu stał się narzędziem, za pomocą którego organizować możemy codzienne życie we wszystkich niemal aspektach: pracy, kontaktów towarzyskich, informacji, rozrywki, sportu, zakupów. Narzędzie to stało się wielu osobom niezbędne do tego stopnia, że nie potrafią bez niego funkcjonować; wzmożona intensywność użytkowania zaczyna nosić znamiona nadużywania, prowadząc do uzależnienia – fonoholizmu. Nadmierne używanie telefonu komórkowego to zjawisko bardzo powszechne, zwłaszcza wśród

młodzieży. określenie „uzależnienie” od nałogowego używania telefonu komórkowego należy stosować umownie, ponieważ w oficjalnych klasyfikacjach zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, ICD-10 jak i DSM-V nie wyodrębniono takiej kategorii zaburzeń.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, 51% młodszych uczniów oraz 47% starszych uczniów korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 11% uczniów SP 4-6 oraz 25% uczniów SP 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie. 5% uczniów SP 4-6 oraz 20% uczniów SP 7-8 uczniów wskazuje, że korzysta z telefonu powyżej 5 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie: SP 4-6 – 29%; SP 7-8 – 7%.

Badani uczniowie podczas korzystania z telefonu spędzają czas na czatach i portalach społecznościowych, pisząc ze znajomymi — w klasach 4–6 wskazało tak 9% uczniów, a w klasach 7–8 – 22%. Często słuchają również muzyki: 32% uczniów młodszych i 26% starszych. Popularne jest także oglądanie filmików i śmiesznych obrazków — w klasach 4–6 robi to 22% uczniów, a w klasach 7–8 – 17%. Z kolei z aplikacji korzysta 16% młodszych i 17% starszych uczniów. Odpowiedź „inne” wskazało 15% uczniów klas 4–6 i 10% uczniów klas 7–8. Wyniki te pokazują, że starsi uczniowie częściej wykorzystują telefon do komunikacji, natomiast młodszy częściej wybierają rozrywkę wizualną i muzyczną. Szczegółowe wyniki przedstawiają poniższe wykresy:

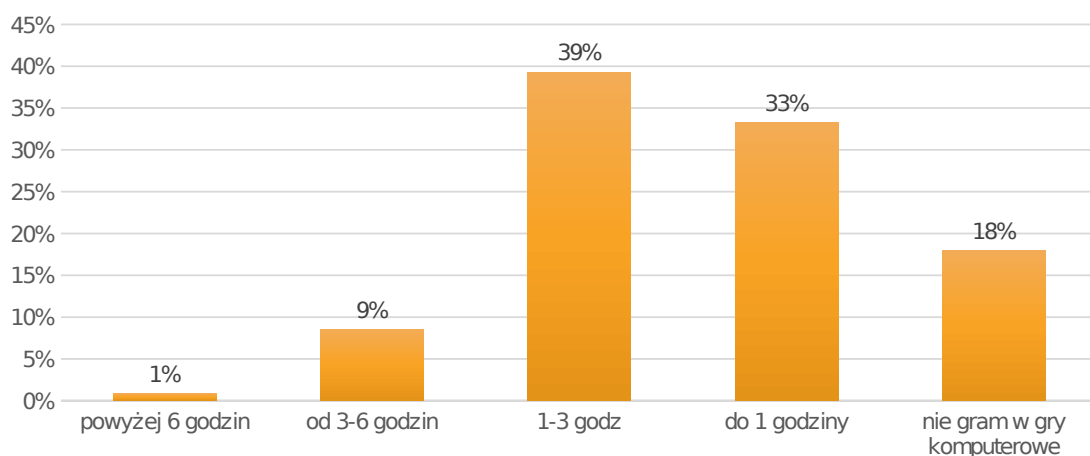

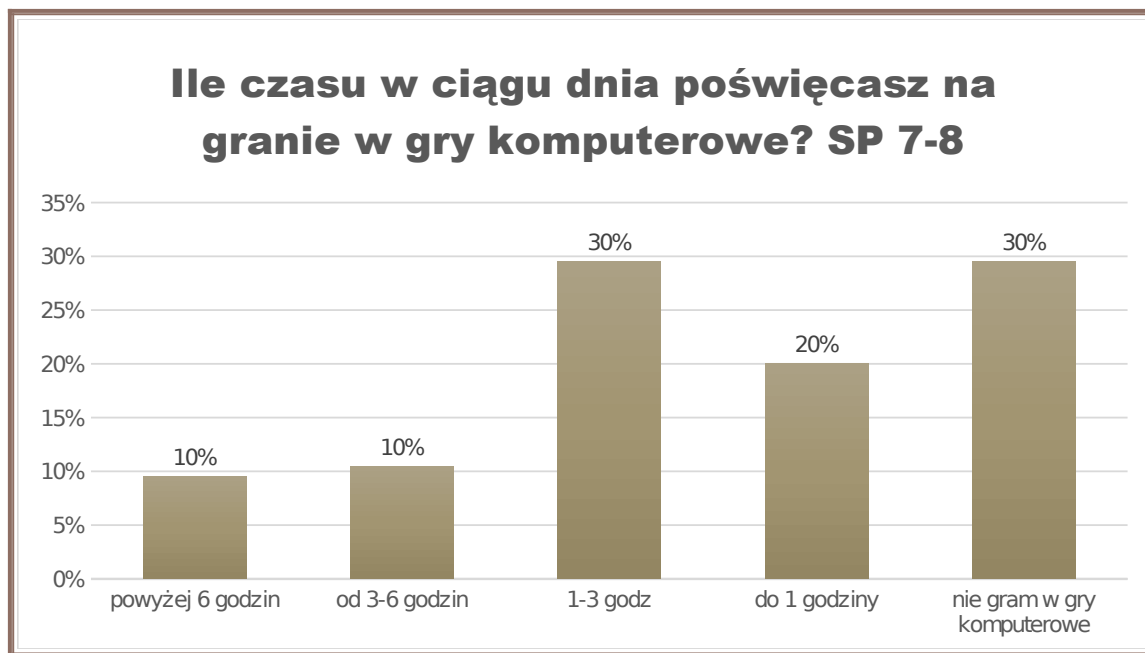
Na czym najwięcej czasu spędzasz, korzystając z telefonu? SP 7-8

Zapytano również młodzież o czas poświęcany na granie w gry komputerowe przez nich. 39% uczniów SP 4-6 oraz 30% uczniów SP 7-8 gra w gry komputerowe od 1 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 9% młodszych uczniów oraz 10% starszych uczniów deklaruje, że gra w gry od 3 do 6 godzin dziennie oraz 1% uczniów SP 4-6 i 10% uczniów SP 7-8 wskazuje, że gra w gry komputerowe powyżej 6 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie: SP 4-6 – 33%; SP 7-8 – 20%.

Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe? SP 4-6

Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są „podłączeni” do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

Zapytano także uczniów o różne sytuacje, które mogły ich spotkać w Internecie. 15% uczniów SP 4-6 oraz 36% uczniów SP 7-8 otrzymywało złe komentarze. Uczniowie klas 4-6 (11%) i uczniowie klas 7-8 (32%), otrzymywali wiadomości z przezwiskami, obelgami, a także wiadomości z groźbami i szantażem (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 10%) oraz zdarzyło się, że udostępniono ich prywatną rozmowę (SP 4-6 – 9%; SP 7-8 – 31%). Szczegółowe odpowiedzi przedstawiają poniższe tabelki:

Czy spotkałeś/aś się z takimi sytuacjami w Internecie? SP 4-6	Tak, mnie to spotkało	Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły	Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem/a m
	% odp.	% odp.	% odp.
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów, cyberprzemoc	15%	8%	77%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	4%	9%	86%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	11%	4%	85%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	7%	3%	91%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	5%	3%	91%
Podszywanie się pode mnie lub inne osoby ze szkoły	1%	3%	97%
Udostępnienie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	9%	4%	86%

Czy spotkałeś/aś się z takimi sytuacjami w Internecie? SP 7-8	Tak, mnie to spotkało	Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły	Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem/a m
	% odp.	% odp.	% odp.
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów, cyberprzemoc	36%	19%	45%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	13%	21%	66%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	32%	15%	52%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	10%	8%	82%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	13%	15%	71%
Podszywanie się pode mnie lub inne osoby ze szkoły	3%	7%	90%
Udostępnienie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	31%	7%	62%

Hazard wydaje się rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich

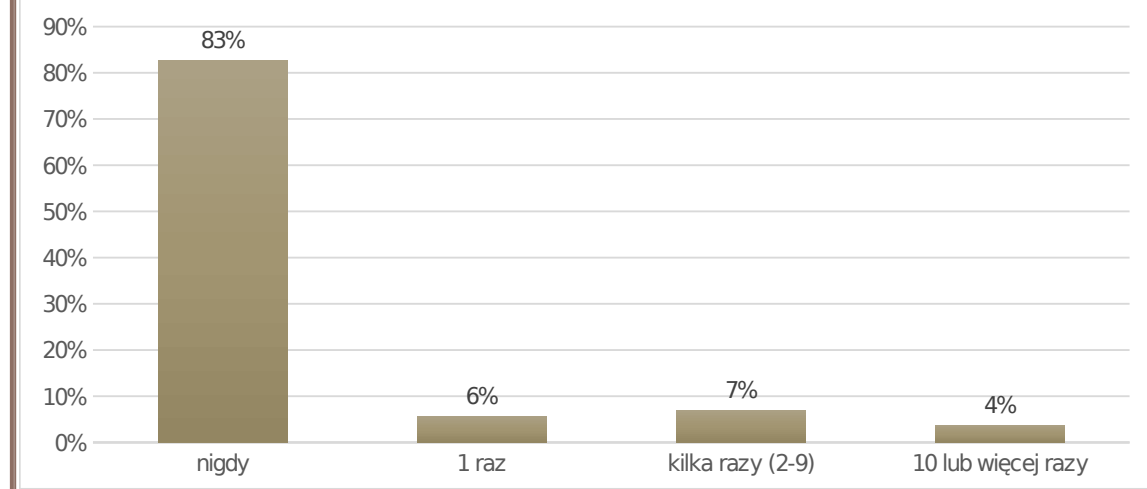
nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”⁷.

Uczniowie w Gminie Pionki w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi: SP 4-6 – 93%; SP 7-8 – 83%. Jednakże 7% młodszych uczniów oraz 17% starszych uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.

⁷ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Grałeś/aś w jakiejkolwiek gry internetowe na pieniądze (np. poker)? SP 7-8

Przemoc domowa

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najczęściej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)⁸.

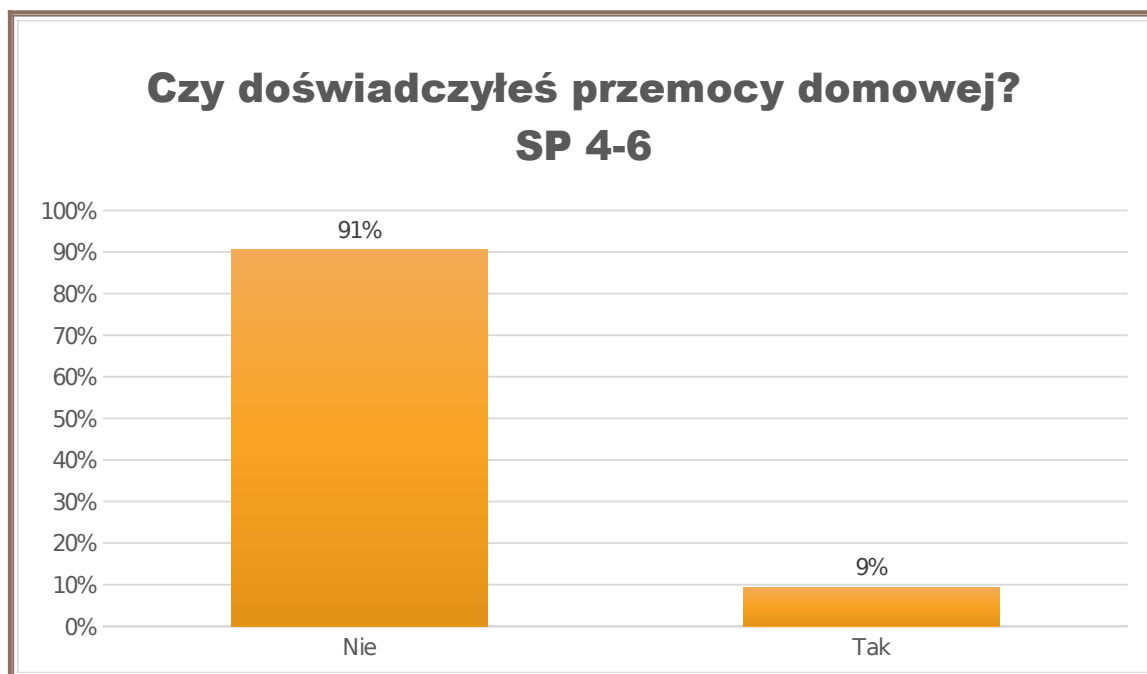
Od dnia 22 czerwca 2023 r. w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, obowiązuje nowa i rozbudowana w stosunku do poprzedniej definicja legalna przemocy domowej, przez którą rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

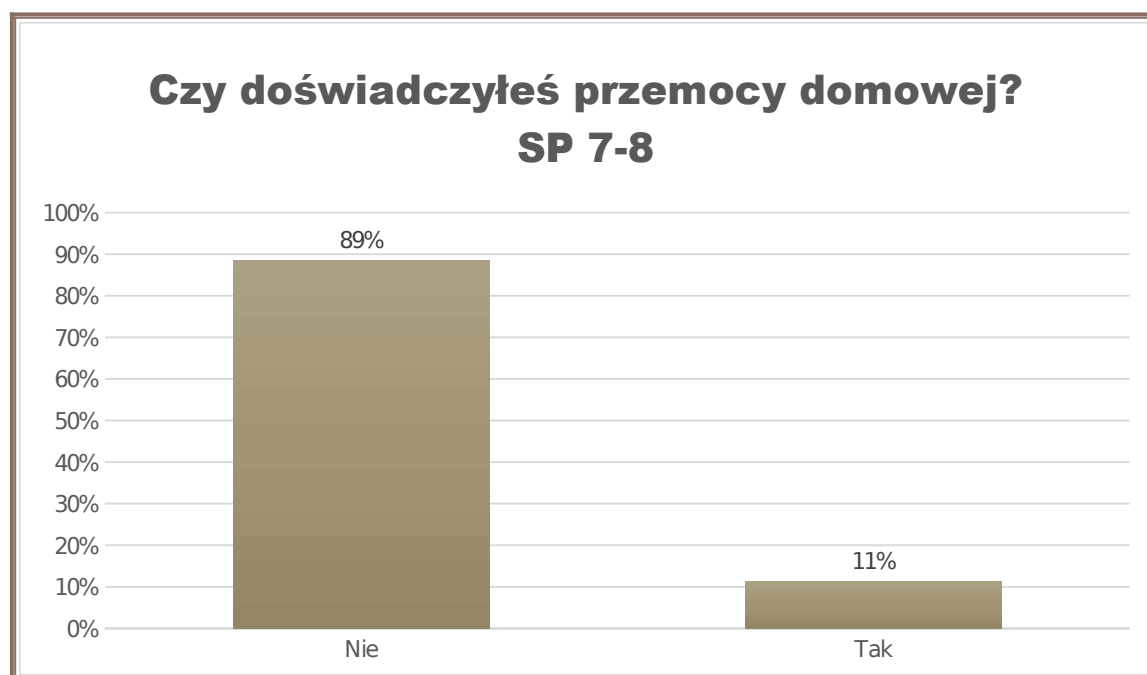
- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną

⁸ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).

9% uczniów klas 4-6 oraz 11% uczniów klas 7-8 w Gminie Pionki doświadczyło przemocy domowej.

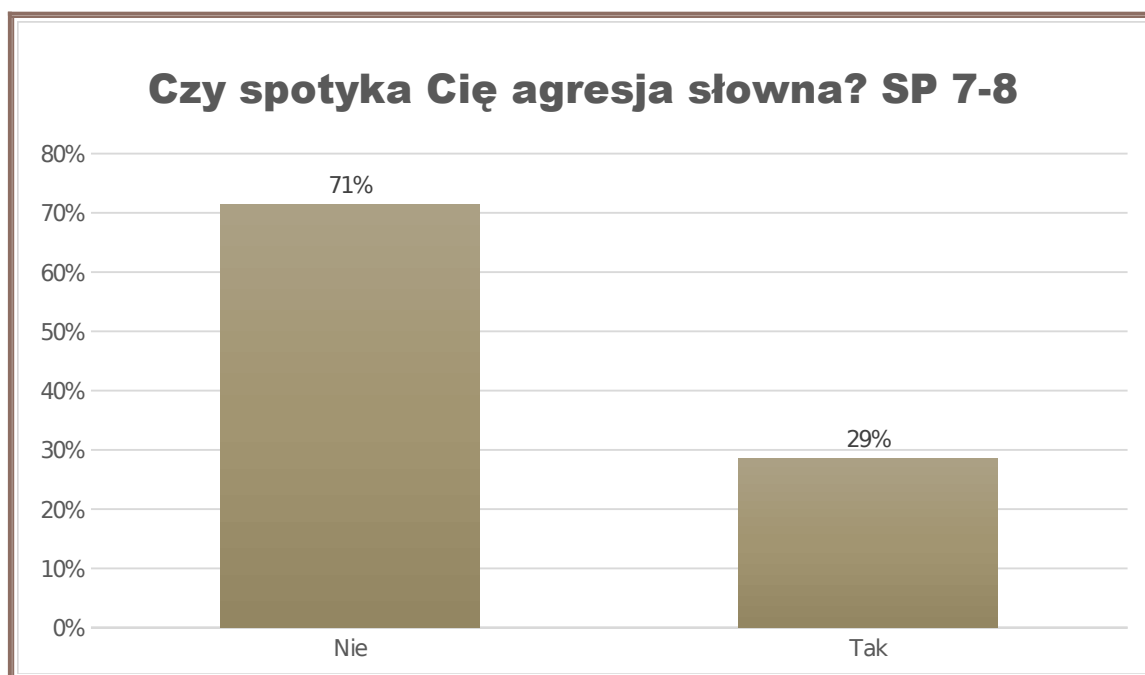

Przemoc rówieśnicza

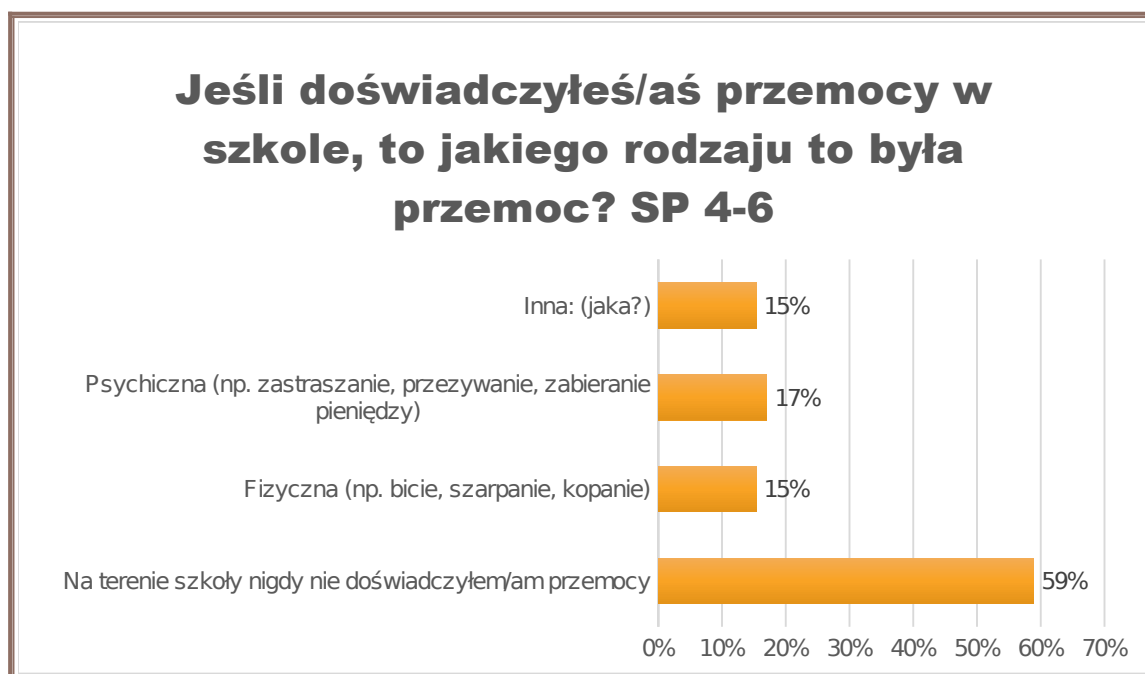
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w szkole pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

14% uczniów klas 4-6 i 29% uczniów klas 7-8 spotyka agresja słowna.

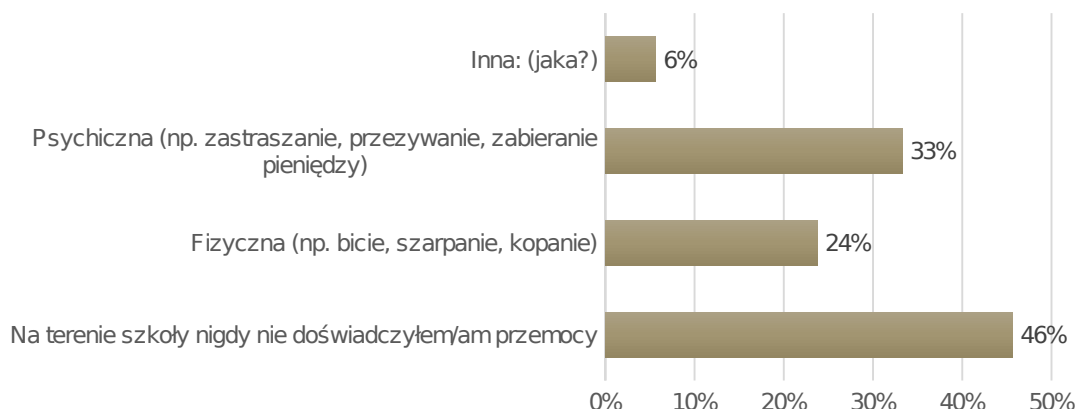

Jeżeli chodzi o rodzaj doświadczanej przemocy przez uczniów respondenci wskazali, że spotyka ich zarówno przemoc psychiczna (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 33%) oraz przemoc fizyczna (SP 4-6 – 15%; SP 7-8 – 24%). Zaznaczając „inne”, uczniowie nie podali przykładów.

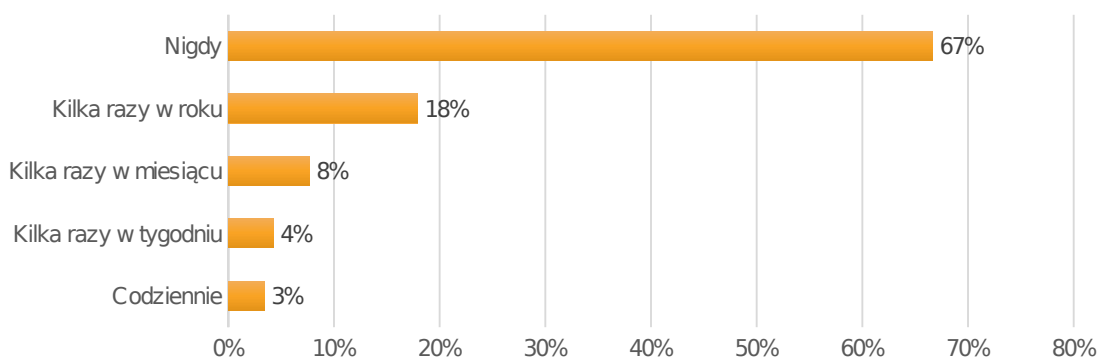

Jeśli doświadczyłeś/aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc? SP 7-8

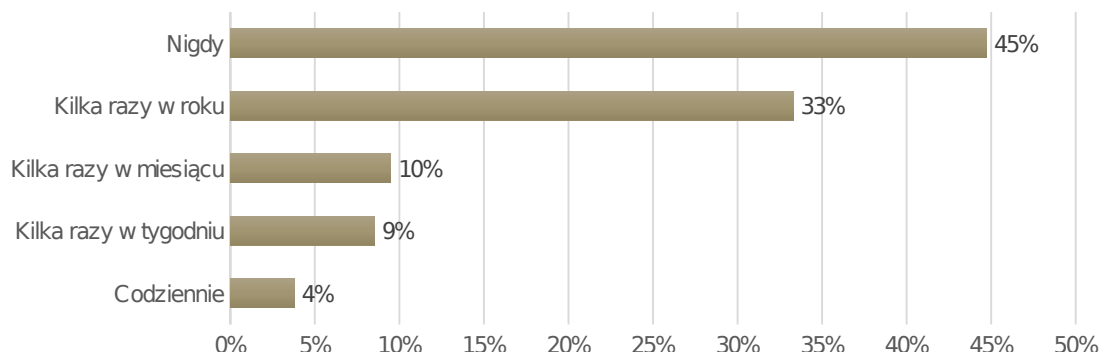

Zapytano uczniów także o doświadczenie przemocy w szkole. Według wyników badań 67% uczniów klas 4-6 i 45% uczniów klas 7-8 nigdy jej nie doświadczyło. Jednakże są uczniowie, którzy doświadczają przemocy w szkole codziennie (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 – 4%) kilka razy w tygodniu (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 9%) kilka razy w miesiącu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 10%), kilka razy w roku (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 33%).

Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się, że ktoś Cię np. kopnie, przewie, uderzy itd.? SP 4-6

Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się , że ktoś Cię np. kopnie, przewie, uderzy itd.? SP 7-8

Napoje energetyczne

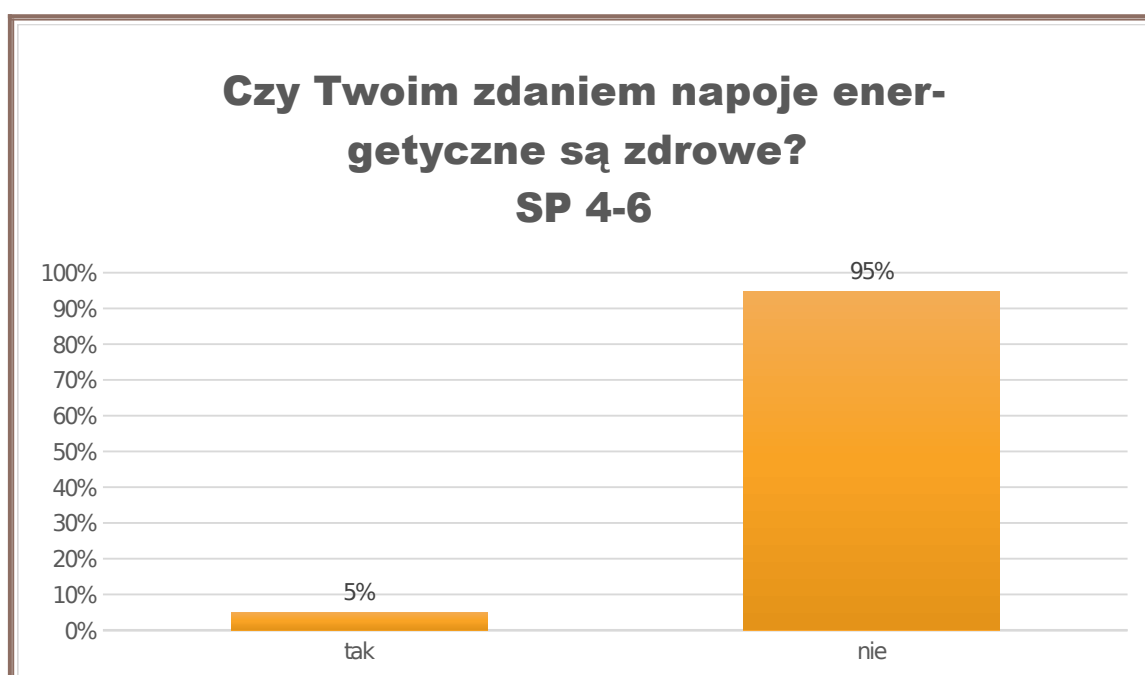
W Polsce od 1 stycznia 2024 roku obowiązuje zakaz sprzedaży napojów energetycznych osobom poniżej 18. roku życia, został on wprowadzony na mocy ustawy o zdrowiu publicznym. Zakaz dotyczy zarówno sprzedaży napojów energetycznych w sklepach, jak i podawania ich w placówkach oświatowych i gastronomicznych. Ponadto zabrania się reklamy napojów energetycznych skierowanej do dzieci i młodzieży. Głównym celem tej regulacji jest ochrona młodzieży przed negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi wynikającymi z nadmiernej konsumpcji tego typu napojów.

Konsekwencje spożywania napojów energetycznych przez dzieci i młodzież:

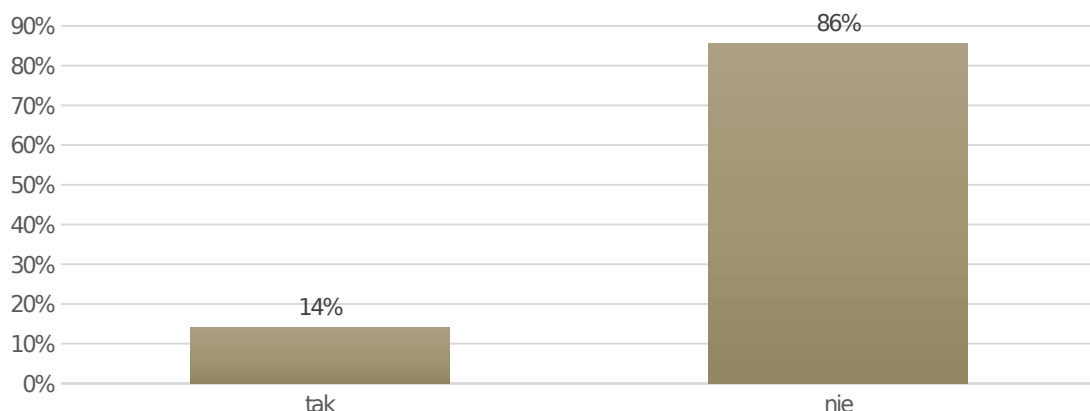
- Zaburzenia snu – Wysoka zawartość kofeiny może prowadzić do trudności z zasypianiem i bezsenności, co wpływa negatywnie na regenerację organizmu oraz funkcje poznawcze.
- Zaburzenia pracy serca – Napoje energetyczne, szczególnie w dużych ilościach, mogą powodować tachykardię (przyspieszone tętno), wzrost ciśnienia krwi oraz zaburzenia rytmu serca, co stanowi poważne zagrożenie dla młodego organizmu.
- Wzrost poziomu lęku i niepokoju – Wysokie dawki kofeiny mogą nasilać uczucie lęku, prowadzić do nadmiernej nerwowości i problemów z koncentracją. Młodzież jest bardziej podatna na te negatywne efekty ze względu na rozwijający się układ nerwowy.
- Uzależnienie – Regularne spożywanie napojów energetycznych może prowadzić do uzależnienia od kofeiny, co objawia się koniecznością zwiększania ilości spożywanego napoju, aby osiągnąć pożądany efekt. Objawem odstawienia mogą być bóle głowy, drażliwość oraz spadek energii.

- **Nadwaga i otyłość** – Wysoka zawartość cukru w napojach energetycznych może przyczyniać się do nadmiernego przyrostu masy ciała oraz zwiększa ryzyko wystąpienia cukrzycy typu 2, szczególnie w przypadku regularnego spożywania napojów o wysokiej kaloryczności.
- **Problemy z koncentracją i nadpobudliwość** – Nadmierne spożycie napojów energetycznych może prowadzić do zaburzeń koncentracji oraz nadmiernej pobudliwości, co może negatywnie wpływać na wyniki w nauce oraz funkcjonowanie w szkole.
- **Ryzyko przedawkowania kofeiny** – Wysoka zawartość kofeiny w napojach energetycznych, w połączeniu z innymi produktami zawierającymi kofeinę (jak kawa czy herbata), może prowadzić do przedawkowania, objawiającego się nudnościami, zawrotami głowy, a w skrajnych przypadkach – drgawkami czy omdleniami.

5% uczniów klas 4-6 oraz 14% uczniów klas 7-8 uważa, że napoje energetyczne są zdrowe.

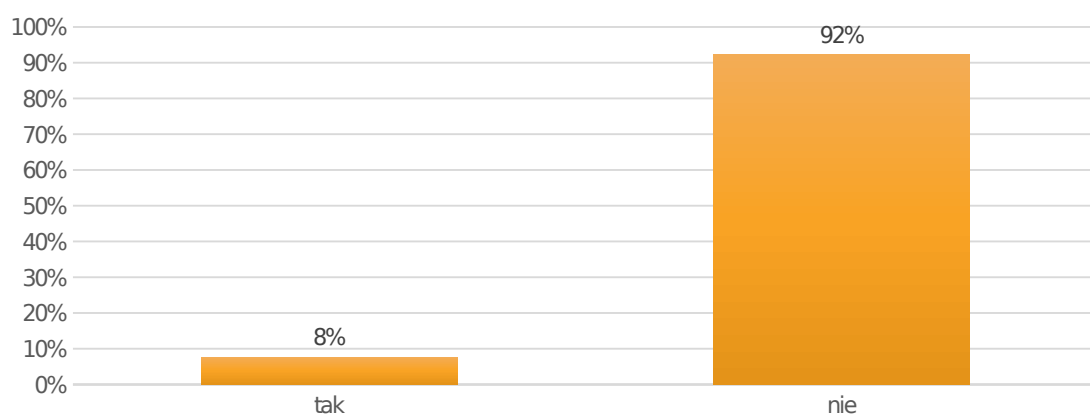

Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe? SP 7-8

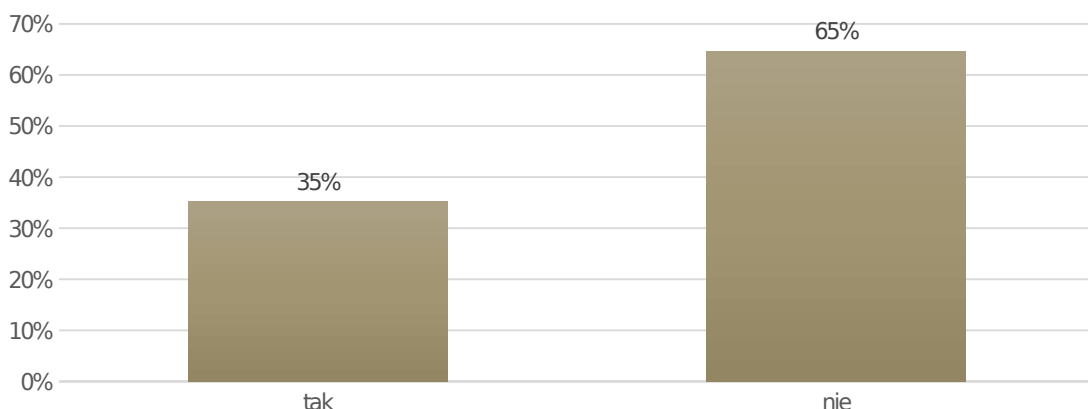

8% uczniów klas 4-6 i 35% uczniów klas 7-8 deklaruje, że zdarza się im pić napoje energetyczne.

Czy pijesz/zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger? SP 4-6

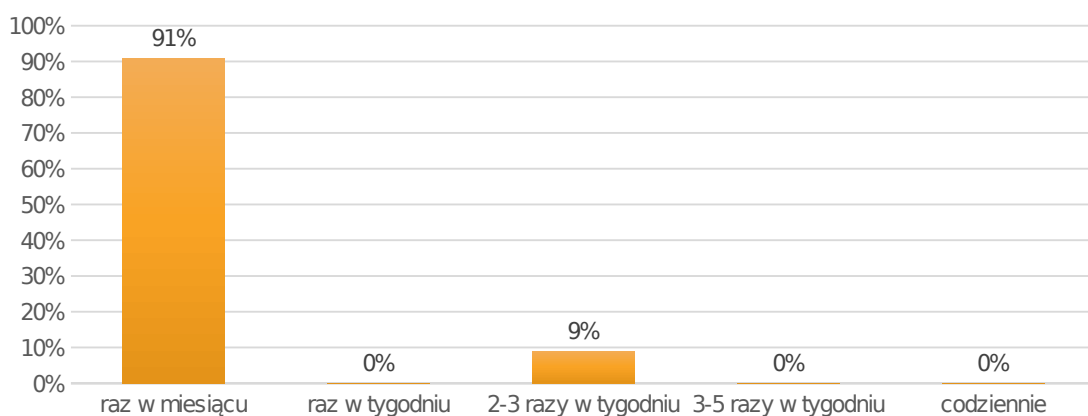

Czy pijesz/zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger? SP 7-8

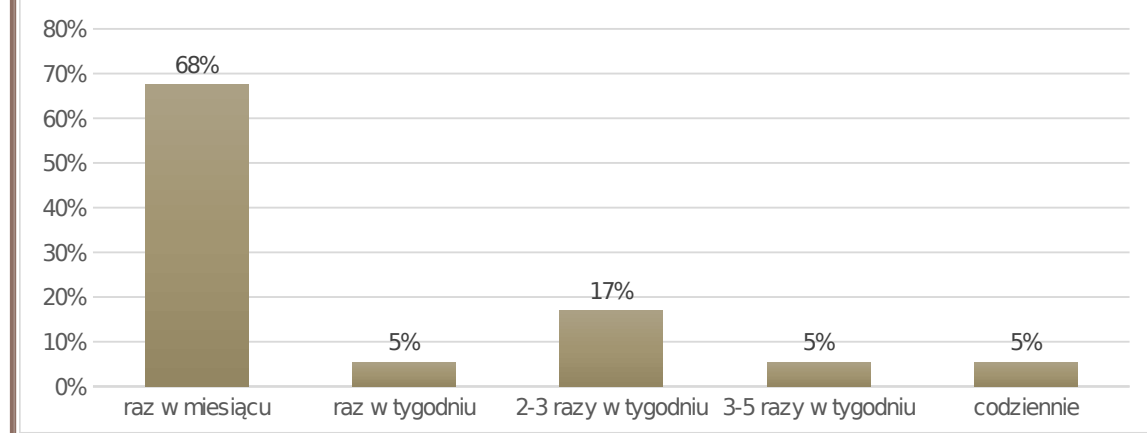

91% młodszych uczniów oraz 68% starszych uczniów zadeklarowało, że pije napoje energetyczne raz w miesiącu, są uczniowie, którzy robią to raz w tygodniu (SP 7-8 – 5%), 2-3 razy w tygodniu (SP 4-6 - 9%, SP 7-8 – 17%) oraz codziennie (SP 7-8 – 5%).

Ile wypijasz napojów energetycznych w miesiącu? SP 4-6

Ile wypijasz napojów energetycznych w miesiącu? SP 7-8

Czas wolny

Czas wolny jest okresem, w którym dzieci i młodzież mogą realizować swoje zainteresowania i aktywności niezwiązane z obowiązkami szkolnymi. Jest to przestrzeń do wypoczynku, zabawy, rozwijania hobby oraz budowania relacji społecznych.

Dzieci i młodzież często spędzają czas wolny samodzielnie, korzystając z technologii (smartfony, komputery, gry komputerowe). W tej formie mogą rozwijać pasje, takie jak czytanie, rysowanie, programowanie, ale też mogą nadużywać czasu spędzanego online.

Czas spędzany z rodziną, np. podczas wspólnych posiłków, wycieczek, gier planszowych, jest istotny dla budowania więzi rodzinnych, wspierania poczucia bezpieczeństwa i emocjonalnego rozwoju dziecka. Jednak może być tak, że część młodzieży, zwłaszcza starszej, spędza coraz mniej czasu z rodzicami na rzecz kontaktów z rówieśnikami.

Znajomi ze szkoły to ważna część życia społecznego dzieci i młodzieży. Wspólne spędzanie czasu wolnego z rówieśnikami (na przykład po szkole, w weekendy) umożliwia nawiązywanie bliskich relacji, wzmacnia poczucie przynależności oraz rozwija umiejętności społeczne. W tym kontekście spotkania często odbywają się w formie wspólnej zabawy, wyjść na miasto czy korzystania z rozrywek elektronicznych, np. gier online.

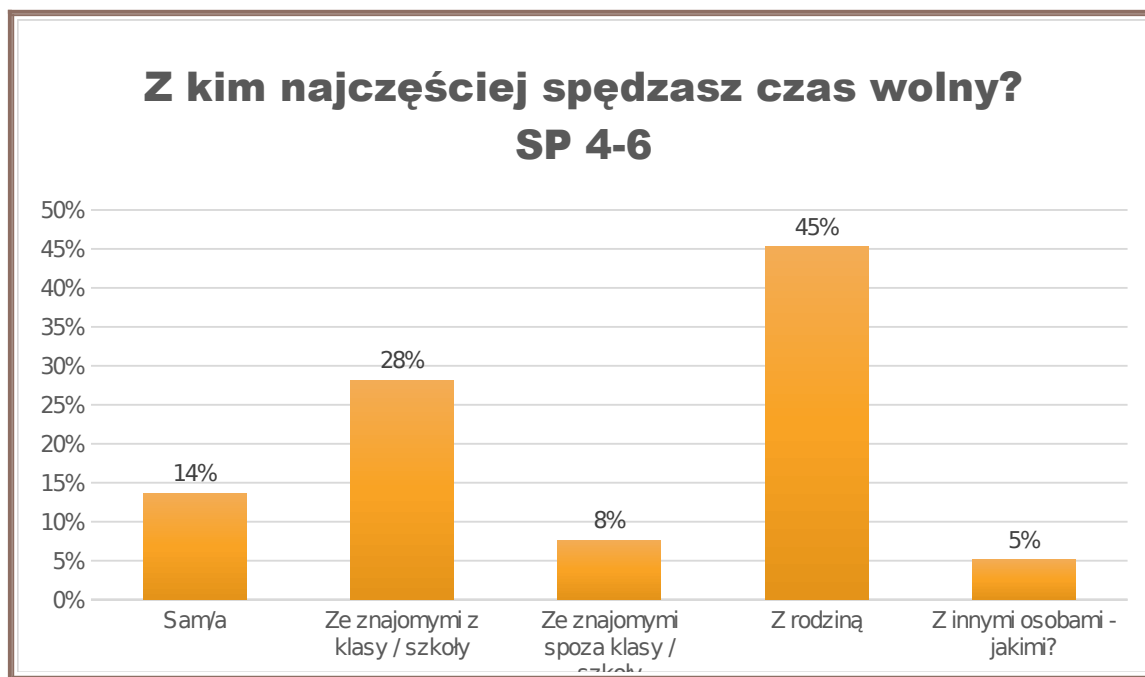
Dzieci i młodzież mogą również spędzać czas z osobami z innych środowisk (np. spoza szkoły, z klubów zainteresowań, kursów). Dzięki temu rozwijają zdolności adaptacyjne i interpersonalne oraz poszerzają krąg znajomości. Ta forma czasu wolnego umożliwia poznanie innych perspektyw i poglądów, co wspiera rozwój społeczny.

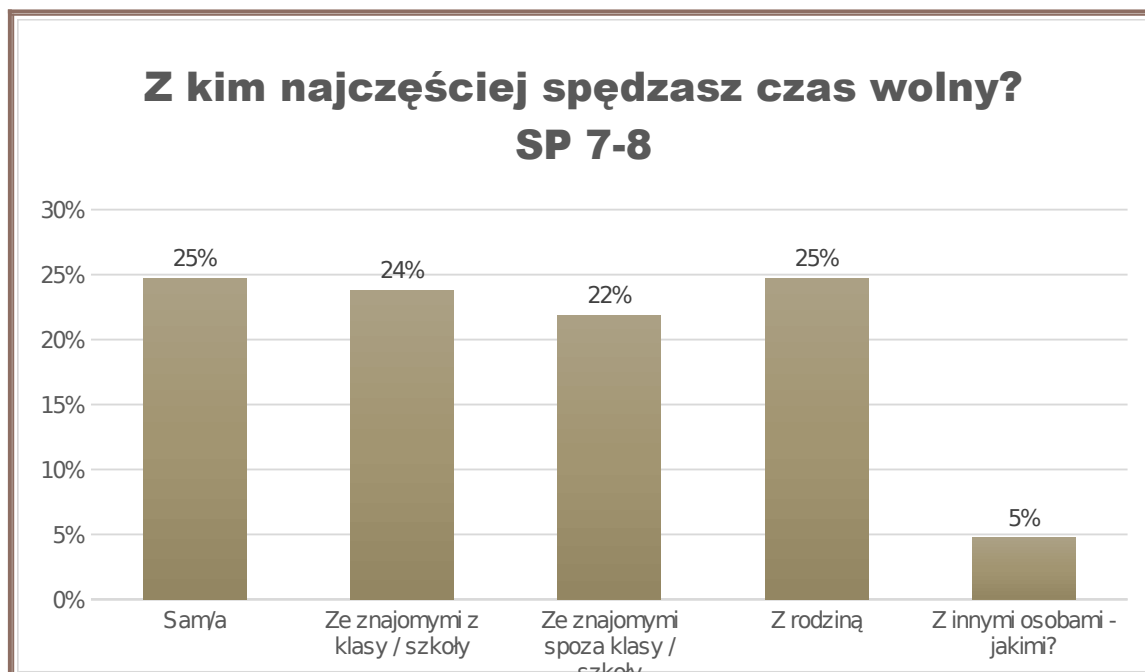
Zajęcia dodatkowe, takie jak kursy sportowe, artystyczne, językowe, mogą być sposobem na rozwijanie pasji i talentów. Spotkania z instruktorami, trenerami oraz uczestnikami zajęć wzbogacają doświadczenia społeczne i rozwijają umiejętności pracy w grupie.

Czas wolny jest nieodzownym elementem rozwoju dzieci i młodzieży, który przy odpowiednim zarządzaniu może przynieść wiele korzyści. Jednak nadmierne korzystanie z technologii czy brak aktywności fizycznej stanowi ryzyko dla zdrowia i rozwoju psychospołecznego.

W klasach 4–6 największa część uczniów (45%) spędza czas wolny z rodziną, natomiast 28 % wybiera znajomych z klasy lub szkoły. Tylko 14% spędza czas samotnie, a 8 % z kolegami spoza szkoły.

Uczniowie klas 7–8 najczęściej spędzają czas wolny samotnie (25%) lub z rodziną (25%). 24% respondentów wskazało, że spędza wolny czas ze znajomymi z klasy lub szkoły oraz ze znajomymi spoza szkoły (22%).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Wnioski z badań dotyczących mieszkańców Gminy Pionki

- Mieszkańcy Gminy Pionki w badaniu jako najbardziej istotny problem społeczny najczęściej wskazywali uzależnienie od alkoholu, które uzyskało aż 94% wskazań. Niewiele mniej osób – 91% – uznało za poważny problem bezrobocie, natomiast bieda, ubóstwo oraz przemoc domowa zostały wskazane przez 81% respondentów. Uzależnienia behawioralne takie jak hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie oraz uzależnienie od papierosów znalazły się nieco niżej, choć wciąż zostały uznane za ważne przez 77% uczestników badania.
- Nieco mniej badanych, bo 68%, wskazało na zagrożenie, jakie niesie za sobą przestępczość. Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy uzyskało 65% wskazań jako problemy społeczne, które budzą niepokój w lokalnej społeczności. Zanieczyszczenie powietrza (smog) i cyberprzemoc zostały uznane za istotne przez 58% respondentów, natomiast najniżej w hierarchii zagrożeń społecznych znalazły się zaburzenia odżywiania, które uzyskały łącznie 55% wskazań.
- Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. 35% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała miejsce pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 32% powyżej 18 roku życia. 29% przyznaje, że pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.

- Następnym badanym obszarem była częstotliwość spożywania alkoholu. Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się – 52%, kilka razy w miesiącu – 26% badanych, kilka razy w tygodniu – 6%. 16% w ogóle nie pije alkoholu.
- Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu – 26%, 3-4 porcje alkoholu – 23%, 5-6 porcji alkoholu – 10%, 7, 8 lub 9 porcji – 6%, 3% zaznaczyło odpowiedź 10 i więcej, a 32% nie pije alkoholu.
- Co ważne, 65% badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.
- Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 87% badanych zaznaczyło, iż nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem. Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 71% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”. 74% respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym 48% badanych uważa, że osoby nieletnie nie mają łatwości w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.
- 100% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest niebezpieczne – 97%. Kolejno, 94% ankietowanych jest zdania, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.
- Zapytano mieszkańców również o ich zdanie na temat ilości sklepów i lokali, w których można kupić alkohol. 58% badanych mieszkańców uważa, że jest ich za dużo, 3% twierdzi, że jest ich za mało oraz 39% wskazuje na ich odpowiednią ilość
- 23% respondentów pali regularnie papierosy, 10% pali regularnie e-papierosy, a 6% pali okazjonalnie papierosy i e-papierosy. 61% nie pali w ogóle papierosów.
- Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, to 10% wskazało, że inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy byli już pełnoletni. 29% respondentów przyznało, że pierwszy raz zapalili papierosa w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia oraz 23% badanych pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 6% pomiędzy 9 a 12 rokiem życia. 32% nigdy nie próbowało.
- 39% mieszkańców Gminy Pionki twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. 19% zna jedną osobę, 26% twierdzi, że zna od 2 do 5 osób przyjmujących substancje odurzające, 6% zna od 6 do 10 osób oraz 10% zna ponad 10 osób.

- 26% badanych wskazuje najczęściej na marihuanę, haszysz oraz 16% na amfetaminę. 13% na dopalacze, po 10% na LSD i leki używane w celu odurzenia. 35% nie wie, jakie substancje przyjmują takie osoby oraz 29% nie słyszało o osobach, które przyjmowałyby substancje odurzające.
- 90% respondentów wskazało, że nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.
- Zapytano także badanych o to, czy kiedykolwiek grali w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 87% wskazało, że nie grało nigdy w tego rodzaju gry. Uzależnienie od gier hazardowych jest zatem wśród dorosłych mieszkańców Gminy Pionki na niskim poziomie ryzyka.
- Powody, dla których ludzie grają w gry internetowe to w 100% rozrywka, sposób „na nudę”, 75% ma przeczucie, że czeka go duża/ główna wygrana oraz 50% gra, ponieważ chce zasilić domowy budżet, aby mieć więcej pieniędzy na zwykłe codzienne wydatki.
- 91% badanych mieszkańców twierdzi, że można się uzależnić od gier na pieniądze.
- Mieszkańcy Gminy Pionki za najbardziej powszechne problemy społeczne uznają alkoholizm (80%) oraz nikotynizm (81%) – to właśnie te uzależnienia najczęściej określano jako bardzo lub dość powszechne. Sieciologizm również jest postrzegany jako szeroko rozpowszechniony – łącznie 78% badanych oceniło go jako bardzo lub dość powszechny. Znacznie niżej oceniono zakupoholizm (48%) oraz pracoholizm (45%). Dane te wskazują, że mieszkańcy najczęściej dostrzegają problemy związane z legalnymi i powszechnie dostępnymi używkami oraz technologią, a rzadziej z mniej widocznymi lub tabuizowanymi zjawiskami.
- 77% dostrzega potrzeby realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień.
- Mieszkańcy stwierdzili, że najbardziej potrzebne działania to wsparcie psychologiczne dla rodzin – 33%, warsztaty profilaktyczne dla uczniów – 29%, oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień – 21%.
- 42% mieszkańców Gminy Pionki wskazało, że w ich otoczeniu są osoby doświadczające przemocy domowej oraz 19% nie jest tego pewna/y, ale ma podejrzenia, że przemoc występuje.
- 39% respondentów przyznało, że zdarza im się regulować emocje poprzez jedzenie, natomiast 61% odpowiedziało przecząco.
- na pytanie dotyczące trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych, takich jak kompulsywne objadanie się czy natrętne myśli o jedzeniu. 35% badanych przyznało, że zdarza im się doświadczać takich trudności, co może wskazywać na ryzyko rozwijania się

zaburzeń odżywiania lub problemów emocjonalnych związanych z jedzeniem. 65% respondentów nie zauważa u siebie tego typu zachowań.

Wnioski z badań dotyczących pracowników instytucjonalnych w Gminie Pionki

- Na sam początek badani pracownicy mieli za zadanie wskazać ocenę istotności problemów występujących w tutejszym środowisku lokalnym Gminy. Na podstawie danych można stwierdzić, że pracownicy instytucjonalni Gminy Pionki postrzegają wiele problemów uzależnień jako bardzo poważne w środowisku lokalnym. Respondenci wskazali zjawiska, które uzyskały najwyższe oceny w skali „bardzo istotny”: zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież (75%); uzależnienia behawioralne (Internet, technologie) u młodzieży (75%); palenie papierosów przez młodzież (75%); przemoc domowa bezpośrednio związana z zażywaniem substancji (75%); nadużywanie alkoholu przez dorosłych mieszkańców (63%); spożywanie alkoholu przez młodzież (63%); używanie e-papierosów przez młodzież (63%); brak dostępu do terapii uzależnień na terenie gminy (50%); brak świadomości mieszkańców co do realnych zagrożeń (50%); nadużywanie alkoholu przez seniorów (50%); zażywanie leków na receptę w celach niemedycznych (50%).

Problemy postrzegane jako istotne, ale w ocenie ekspertów mają nieco mniejszą dynamikę lub są lepiej kontrolowane niż grupa pierwsza: palenie tradycyjnych papierosów przez dorosłych (50%); używanie e-papierosów przez dorosłych (38%); nadużywanie alkoholu przez seniorów (25%); uzależnienia behawioralne (np. hazard) u dorosłych (38%); nadużywanie leków przez seniorów (25%); zażywanie narkotyków przez dorosłych (25%).

- Wyniki dotyczące oceny skuteczności współpracy między Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (KRPA) a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej wskazują na skuteczny odbiór tej współpracy – 62% respondentów ją tak oceniło. 38% ankietowanych wskazało je jako bardzo skuteczną. Nie odnotowano opinii o nieskuteczności współpracy ani o braku współpracy, co może świadczyć o solidnych podstawach i zaangażowaniu obu instytucji w realizację swoich zadań.
- Aby zwiększyć skuteczność współpracy między Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) a Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (KRPA), respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę regularnych spotkań i wymianę informacji (75%). Istotnym elementem efektywnej współpracy są również szkolenia wspólne dla członków obu instytucji, wspólne projekty i programy profilaktyczne oraz zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej (po 63%). Nieco rzadziej, ale nadal istotnie, pojawiała się potrzeba ustalenia wspólnych celów i strategii działania (50%).

- Główne bariery utrudniające skuteczną realizację działań KRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Pionki dotyczą przede wszystkim niskiej świadomości społecznej, którą wskazało aż 88% respondentów. Na drugim miejscu uplasował się niedobór specjalistów, takich jak terapeuci i psychologowie – wskazany przez 50% badanych. Dodatkowymi utrudnieniami jest brak odpowiednich programów edukacyjnych (38%) i brak wystarczających środków finansowych (25%). Tylko 13% respondentów dostrzega niewystarczającą współpracę między instytucjami jako istotną barierę. Wyniki te podkreślają potrzebę zarówno zwiększenia nakładów finansowych, jak i rozwijania kadry i edukacji społecznej, by działania KRPA i ZI były skuteczniejsze.

Wnioski z badań dotyczących uczniów z Gminy Pionki

- Uczniowie w Gminie Pionki deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6 – 96%; SP 7-8 – 92%.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie w Gminie Pionki mają bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6 – 80%; SP 7-8 – 62%.
- Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Pionki relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze: SP 4-6 – 87%; SP 7-8 – 90%.
- 7% uczniów klas 4-6 oraz 31% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.
- Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie najczęściej wskazywali na świeże powietrze (SP 4-6 – 38%; SP 7-8 – 45%), dyskoteki i imprezy (SP 4-6 – 63%; SP 7-8 – 39%), dom (SP 7-8 – 27%) oraz podczas wycieczek szkolnych (SP 7-8 – 6%).
- Jeżeli chodzi o przyczyny, z jakich ich rówieśnicy sięgają po alkohol badani uczniowie wskazywali zazwyczaj na chęć zaimponowania innym (SP 4-6 – 50%; SP 7-8 – 64%), a także dla lepszej zabawy, wyluzowania (SP 7-8 – 42%), dla towarzystwa (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 33%), a także żeby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 27%).
- Następnie zapytano badanych, jak często oni sami spożywają alkohol. Do spożywania alkoholu co najmniej raz w miesiącu przyznaje się 1% uczniów klas 4-6. 99% uczniów klas 4-6 oraz 100% uczniów klas 7-8 nigdy nie spożywa alkoholu.
- Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie najczęściej sięgają po piwo (SP 4-6 – 100% oraz inne (SP 4-6 – 100%). Są to odpowiedzi uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu. Jest to 1% badanych.
- Uczniowie zostali zapytani o to, czy zgadzają się z poniższymi stwierdzeniami. Według 40% uczniów klas 4-6 oraz 61% uczniów klas 7-8 każdy może uzależnić się od alkoholu.

7% uczniów klas 4-6 oraz 14% uczniów klas 7-8 uważa, że w ich miejscowości są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.

- Uczniowie wskazali, że ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosy: SP 4-6 – 14%, SP 7-8 – 54%. Jednakże 37% uczniów klas 4-6 oraz 29% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że nie wie czy osoby w ich wieku palą papierosy lub e-papierosy.
- Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. 4% uczniów klas 4-6 oraz 6% uczniów klas 7-8 spróbowało tylko raz. 96% uczniów klas 4-6 oraz 94% uczniów klas 7-8 nie pali.
- Poniższe wykresy przedstawiają dane dotyczące częstotliwości palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni wśród badanych uczniów. 25% uczniów klas 4-6 w ciągu ostatnich 30 dni paliło mniej niż 1 papierosa dziennie. 75% młodszych uczniów oraz 100% starszych uczniów deklaruje, że ich to nie dotyczy.
- 25% uczniów klas 4-6 w ciągu ostatnich 30 dni paliło mniej niż 1 papierosa dziennie. 75% młodszych uczniów oraz 100% starszych uczniów deklaruje, że ich to nie dotyczy ponieważ znaczna większość zadeklarowała we wcześniejszym pytaniu, że spróbowało tylko raz.
- Następnie zapytano uczniów co skłoniło ich do palenia. Wśród uczniów klas 4–6, którzy wzięli udział w badaniu, 25% młodszych i 67% starszych uczniów wskazało, że pytanie ich nie dotyczy, co oznacza, że nie mieli doświadczeń z paleniem e-papierosów lub papierosów. 25% ankietowanych w klasach 4-6 zaczęło palić papierosy lub e-papierosy z powodu namowy znajomych.
- 4% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.
- 3% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8 przyznało, że sami próbowali już narkotyków lub dopalaczy.
- Wśród uczniów, którzy zadeklarowali kontakt z narkotykami lub dopalaczami, wszystkie osoby wskazały odpowiedź „nie dotyczy” w pytaniu o miejsce ich zażywania. Może to sugerować, że deklaracje te nie są w pełni wiarygodne lub że uczniowie udzielali ich w sposób nie do końca przemyślany, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji w tym obszarze.
- Jeśli chodzi o źródło pozyskiwania substancji psychoaktywnych, 100% uczniów klas 4-6 i 7–8 zadeklarowało, że pytanie ich nie dotyczy.
- Następnie uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków/dopalaczy w ich lokalnym środowisku. Badani w większości nie wiedzą, czy pozyskanie owych środków psychoaktywnych byłoby w ich otoczeniu łatwe, czy też trudne: SP 4-6 – 76%;

SP 7-8 – 67%. Jednakże 2% młodszych oraz 6% starszych uczniów zaznaczyło, że byłoby to łatwe. Pozostali ankietowani odpowiedzieli, że pozyskanie narkotyków/ dopalaczy w ich środowisku lokalnym byłoby trudne: SP 4-6 – 22%; SP 7-8 – 27%.

- Większość uczniów klas 4–6 (94%) oraz 7–8 (92%) zadeklarowała, że nie zna miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Wśród innych wskazań ankietowani odpowiadali: „w szkole i okolicy” – 1% uczniów klas SP 4-6 oraz „na osiedlu” – 2% uczniów klas SP 7-8. 6% młodszych i 7% starszych uczniów zaznaczyło odpowiedź inne miejsca bez podawania przykładów. Dane te pokazują, że choć zdecydowana większość uczniów twierdzi, że nie zna takich miejsc, to jednak niewielka część potrafi je wskazać. Może to świadczyć o istnieniu problemu dostępności substancji psychoaktywnych nawet wśród dzieci i młodzieży.
- Zapytano uczniów o to, które ich zdaniem zjawisko jest obecne w ich otoczeniu. Uczniowie za najbardziej popularne zjawisko występujące w ich otoczeniu wybrali: uzależnienie od Internetu (SP 4-6 – 33%; SP 7-8 – 66%) oraz uzależnienie od smartfona (SP 4-6 – 34%; SP 7-8 – 68%).
- W pierwszej kolejności zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera. Badani wskazywali zazwyczaj, że spędzają w ten sposób do 2 godzin dziennie: SP 4-6 – 36%; SP 7-8 – 20%, czy też do 4 godzin dziennie: SP 4-6 – 24%; SP 7-8 – 22%. Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie: SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 11%. Do 6 godzin korzysta: SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 8%.
- 87% młodszych uczniów oraz 72% starszych uczniów deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia. Aczkolwiek, część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu: SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 28%.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań, 51% młodszych uczniów oraz 47% starszych uczniów korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 11% uczniów SP 4-6 oraz 25% uczniów SP 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie. 5% uczniów SP 4-6 oraz 20% uczniów SP 7-8 uczniów wskazuje, że korzysta z telefonu powyżej 5 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie: SP 4-6 – 29%; SP 7-8 – 7%.
- Badani uczniowie podczas korzystania z telefonu spędzają czas na czatach i portalach społecznościowych, pisząc ze znajomymi — w klasach 4–6 wskazało tak 9% uczniów, a w klasach 7–8 – 22%. Często słuchają również muzyki: 32% uczniów młodszych i 26% starszych. Popularne jest także oglądanie filmików i śmiesznych obrazków — w klasach 4–6 robi to 22% uczniów, a w klasach 7–8 – 17%. Z kolei z aplikacji korzysta 16%

młodszych i 17% starszych uczniów. Odpowiedź „inne” wskazało 15% uczniów klas 4–6 i 10% uczniów klas 7–8.

- Zapytano także uczniów o różne sytuacje, które mogły ich spotkać w Internecie. 15% uczniów SP 4-6 oraz 36% uczniów SP 7-8 otrzymywało złśliwe komentarze, tzw. hejty. Uczniowie klas 4-6 (11%) i uczniowie klas 7-8 (32%), otrzymywali wiadomości z przezwiskami, obelgami, a także wiadomości z groźbami i szantażem (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 10%) oraz zdarzyło się, że udostępniono ich prywatną rozmowę (SP 4-6 – 9%; SP 7-8 – 31%).
- Uczniowie w Gminie Pionki w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi: SP 4-6 – 93%; SP 7-8 – 83%. Jednakże 7% młodszych uczniów oraz 17% starszych uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.
- 9% uczniów klas 4-6 oraz 11% uczniów klas 7-8 w Gminie Pionki doświadczyło przemocy domowej.
- 14% uczniów klas 4-6 i 29% uczniów klas 7-8 spotyka agresja słowna.
- Jeżeli chodzi o rodzaj doświadczanej przemocy przez uczniów respondenci wskazali, że spotyka ich zarówno przemoc psychiczna (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 33%) oraz przemoc fizyczna (SP 4-6 – 15%; SP 7-8 – 24%). Zaznaczając „inne”, uczniowie nie podali przykładów.
- Zapytano uczniów także o doświadczenie przemocy w szkole. Według wyników badań 67% uczniów klas 4-6 i 45% uczniów klas 7-8 nigdy jej nie doświadczyło. Jednakże są uczniowie, którzy doświadczają przemocy w szkole codziennie (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 – 4%) kilka razy w tygodniu (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 9%) kilka razy w miesiącu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 10%), kilka razy w roku (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 33%).
- 5% uczniów klas 4-6 oraz 14% uczniów klas 7-8 uważa, że napoje energetyczne są zdrowe.
- 91% młodszych uczniów oraz 68% starszych uczniów zadeklarowało, że pije napoje energetyczne raz w miesiącu, są uczniowie, którzy robią to raz w tygodniu (SP 7-8 – 5%), 2-3 razy w tygodniu (SP 4-6 9%, SP 7-8 – 17%) oraz codziennie (SP 7-8 – 5%).
- W klasach 4–6 największa część uczniów (45%) spędza czas wolny z rodziną, natomiast 28% wybiera znajomych z klasy lub szkoły. Tylko 14% spędza czas samotnie, a 8% z kolegami spoza szkoły.
- Uczniowie klas 7–8 najczęściej spędzają czas wolny samotnie (25%) lub z rodziną (25%). 24% respondentów wskazało, że spędza wolny czas ze znajomymi z klasy lub szkoły oraz ze znajomymi spoza szkoły (22%).

Rekomendacje

Profilaktyka jest systemową odpowiedzią na zjawiska uznawane za zagrożenie dla zdrowia publicznego. W tym sensie dotyczy również tzw. nałogów behawioralnych, które wiążą się z licznymi szkodami zdrowia somatycznego, psychicznego oraz negatywnymi skutkami funkcjonowania społecznego. Profilaktyka to zapobieganie problemom, zanim one wystąpią lub minimalizowanie szkód związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych. Z tego względu adresatami oddziaływań profilaktycznych są najczęściej ludzie młodzi, ale nie można też zapomnieć o osobach dorosłych. Skuteczna profilaktyka prowadzona wśród młodzieży może zmniejszyć koszty związane z leczeniem nałogów behawioralnych u osób dorosłych, a także zmniejszyć wydatki publiczne związane z naprawianiem szkód społecznych powstałych w wyniku tych problemów.

Rekomenduje się:

- **Upowszechnianie wiedzy na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, przemocy, cyberprzemocy w środowisku lokalnym i szkolnym** – dystrybuowanie materiałów o charakterze informacyjno-edukacyjnym (ulotki, plakaty, filmy), organizowanie wydarzeń (lokalne imprezy powiązane z przedmiotową tematyką, spotkania dla rodziców, warsztaty dla dzieci i młodzieży szkolnej, pogadanki i otwarte spotkania ze specjalistami) i prowadzenie kampanii społecznych.
- **Szeroko pojęte edukowanie** – szkolenia dla nauczycieli i pedagogów, terapeutów uzależnień, pracowników socjalnych i służb pomocy społecznej, policji, lekarzy, osób zaangażowanych w prace Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- **Pedagogizację rodziców** – spotkania ze specjalistami z zakresu uzależnień, a także przemocy.
- **Współpracę między instytucjami** funkcjonującymi na terenie Gminy celem możliwie szybkiego podjęcia działań profilaktycznych i interwencyjnych.